

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

О.О.Мазур, З.М.Куниця

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ
З НАЙДАВНІШИХ ЧАСІВ ДО 1914 РОКУ

**Навчально-методичний посібник
для викладачів та слухачів підготовчих курсів**

Черкаси – 2011

УДК 94(477) “–0/1914”(075.8)
ББК 63.3 (4укр) я73-1
М 13

Рецензенти:

доктор історичних наук, професор,
завідувач кафедри архівознавства, новітньої історії
та спеціальних історичних дисциплін
Черкаського національного університету
ім. Богдана Хмельницького
А. Г. Морозов;

кандидат історичних наук,
доцент кафедри Історії України
Черкаського державного технологічного університету
Ю. Ю. Ілляшенко

Мазур О.О., Куниця З.М.

М 13 Історія України з найдавніших часів до 1914 року: Навчально-методичний посібник для викладачів та слухачів підготовчих курсів. – Черкаси: Вид. від. ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2011. – 128 с. ISBN 978-966-353-232-5

Матеріали включають першу частину (з найдавніших часів – до 1914 р.) програми курсу «Історія України», тематику та методичні рекомендації до практичних занять, список навчально-методичної літератури (автор О.О.Мазур), а також рекомендовані контрольні роботи та тестові завдання з обґрунтуванням відповідей для підсумкового контролю знань учнів (автор З.М. Куниця).

УДК 94(477) “–0/1914”(075.8)
ББК 63.3 (4укр) я73-1

*Рекомендовано до друку
Вченою радою Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького
(Протокол №2 від 15.11.2011 р.)*

ISBN 978-966-353-232-5

© ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2011
© О.О. Мазур, 2011
© З. М. Куниця, 2011

ЗМІСТ

Вступ.....	5
I. Програма курсу «Історія України» (Частина I: з найдавніших часів до 1914 р.) (О.О.Мазур).....	7
II. Матеріали практичних занять (плани та методичні рекомендації до занять) (О.О.Мазур).....	16
III. Контрольні роботи з обґрунтуванням відповідей (З.М.Куниця)	31
Підсумкові тестування з обґрунтуванням відповідей (З.М.Куниця)	59
Список навчально-методичної літератури	124

ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького – системотвірний центр інтелектуального життя Шевченківського краю, його освітнє, наукове й культурно-духовне осердя. Головним завданням університету є підготовка конкурентоспроможних фахівців, розвиток науки, патріотичне й морально-духовне виховання особистості.

Історія університету нараховує дев'ять десятиліть. Нині Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького – багатогалузевий навчально-науковий комплекс, в якому близько 8 тисяч студентів здобувають вищу освіту із 42 спеціальностей за освітньо-професійними програмами бакалавра, спеціаліста, магістра. Ведеться також підготовка докторів і кандидатів наук із 24 спеціальностей.

Академічна структура університету охоплює 8 навчально-наукових інститутів, 2 факультети, Центр доуніверситетської й післядипломної освіти. Навчально-науковий процес забезпечує високопрофесійний колектив викладачів, з яких 360 мають наукові ступені й вчені звання. Серед них – близько 70 докторів наук, професорів і понад 290 кандидатів наук, доцентів.

Вагомими є наукові здобутки: в університеті діють 11 наукових шкіл відомих в Україні вчених, науково-дослідний інститут селянства, Науковий центр шевченкознавчих досліджень. Університет виступає ініціатором проведення міжнародних і всеукраїнських наукових симпозіумів, конференцій, семінарів.

Визнанням університету в міжнародному освітньому просторі є його членство у Євразійській асоціації університетів та мережі університетів країн Чорноморського регіону (BSUN).

Для задоволення духовних, естетичних, побутових потреб викладачів і студентів функціонують Центр культури, мистецтва та дозвілля «Богданів край», сучасна спортивна база, спортивно-оздоровчий табір у сосновому бору й санаторій-профілакторій «Едем», потужний комплекс громадського харчування, медична і психологічна служби.

ВСТУП

Збереження та примноження історично-культурних традицій кожного народу є запорукою стабільного суспільного розвитку та невід'ємною частиною цивілізаційного поступу. Багата спадщина української історії, що вражає своєю насиченістю, є невід'ємною складовою загальнолюдського історичного процесу. Її вивчення утверджує національну самоцінність, сприяє усвідомленню українцями своєї ідентичності. Тому навчальна дисципліна «Історія України» – це не лише наука, а й частина національного світогляду, складова загальної культури як суспільства, так і людини. Ця дисципліна посідає важливе місце в системі української освіти, оскільки інтелектуальний потенціал людини визначається не лише глибокими спеціальними знаннями, а й високими громадянськими і національно-патріотичними почуттями.

Мета курсу – на основі з'ясування ключових проблем виникнення цивілізованих форм життя на українських землях, генезису українців як етносу, зародження й трансформації української національної та державної ідеї максимально сприяти формуванню у учнів цілісної системи знань з історії України, професійних умінь і навичок, патріотичних почуттів, та сприяти розумінню причетності кожного до розбудови сучасного і майбутнього нашої держави. Пропонована програма розроблена для слухачів підготовчих курсів – учнів випускних класів середніх шкіл з урахуванням наявності в них базового рівня знань.

Хронологічно вона охоплює період від появи людини як біологічної істоти на теренах України до 1914 року (I частина навчально-методичної розробки), територіально – всі українські землі, тематично – усі значущі соціально-економічні, політичні і духовні процеси в Україні в зазначений період.

Програма курсу пов'язана єдиною концепцією, принципами відбору і подачі матеріалу. Структура програми співвідноситься з принципами історизму, визначається відповідністю історичній реальності. В її основу покладено об'єктивне визначення місця України в контексті європейської і світової цивілізації.

Вивчення даної дисципліни передбачає формування і розвиток у учнів історичного мислення, наукового бачення суспільних явищ, подій, тенденцій минулого та сучасного, вміння трактувати їх з позицій наукових принципів історизму, об'єктивності, всебічності, логічності, надання їм сучасних наукових знань з основних етапів і важливих тенденцій розвитку України, формування вміння практично використовувати здобуті учнями знання у професійній діяльності та інших галузях соціальної активності.

Слухачі підготовчих курсів вивчають курс 2 семестри (рік). Загальний обсяг дисципліни 134 год. (по 67 год. на перший і на другий семестри). На перший семестр (I частина навчально-методичної розробки) передбачено 25 годин лекційних, 32 години практичних занять. Перевірка поточних знань передбачає написання семи модульних контрольних робіт. На завершення першої та другої частин курсу планується підсумкове тестування (по 3 год).

Хронологічно курс «Історія України» поділений на дві частини: перша (I семестр) охоплює період з давніх часів до 1914 року, друга (II семестр) починається з Першої світової війни і завершується аналізом соціально-економічного і політичного розвитку України на початку XXI століття. За структурою курсу навчально-методичні матеріали скомплектовані в двох збірниках – «Історія України з давніх часів до 1914 року» та «Історія України у новітній час». Вони орієнтовані на викладачів та слухачів підготовчих курсів.

Збірник складається з трьох основних розділів:

1. Програма курсу «Історія України з найдавніших часів до 1914 р».
2. Матеріали практичних занять (плани та методичні рекомендації).
3. Підсумкові тестування з обґрунтуванням відповідей.

У другій частині подані рекомендовані питання для обговорення на практичних заняттях, а також методичні рекомендації до кожного заняття. У третій частині наведено зразковий перелік тестів для підготовки до підсумкового тестування.

I. ПРОГРАМА КУРСУ

«Історія України з найдавніших часів до 1914 р.»

для слухачів підготовчих курсів

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Вступ. Місце курсу «Історія України» в системі історичної освіти. Ознайомлення учнів із завданнями і структурою курсу, з його джерельною та історіографічною базою.

Тема 1. Стародавня історія України.

Початки людської цивілізації на території України.

Хронологічні рамки давньої історії України, її періодизація. Кам'яний вік (палеоліт, мезоліт, неоліт, енеоліт), бронзовий і ранній залізний віки. Поява пралюдей, та освоєння ними теренів України. Найвідоміші стоянки первісних людей на території України. Форми соціальної організації громади. Неолітична революція. Виникнення скотарства, землеробства і ремісництва. Зародження первісних релігійних уявлень і мистецтва. Трипільська археологічна культура. Прабатьківщина, розселення носіїв трипільської культури. Господарство, побут, духовне життя трипільців.

Тема 2. Скіфо-сарматська доба.

Античні міста-держави Північного Причорномор'я.

Кіммерійці. Скіфи. Сармати. Розселення, заняття, суспільні, торгово-економічні, військові, політичні відносини. Грецькі міста-колонії в Північному Причорномор'ї: утворення, населення, господарське життя, політичний устрій, духовне життя. Грецький і Римський періоди історії античних міст-держав Північного Причорномор'я. Причини занепаду.

Тема 3. Утворення та розвиток Київської Русі.

Прабатьківщина та Велике розселення слов'ян. Перші писемні згадки про давніх слов'ян (венедів, антів, склавинів). Характерні риси суспільного, господарського, духовного життя давніх слов'ян. Готи та гуни на теренах України. Авари. Розселення східнослов'янських племінних союзів. Заснування і розвиток Києва. Утворення держави Київська Русь. Перші князі Київської держави Аскольд і Дір. Внутрішньо- та зовнішньополітична діяльність князів/княгині: Олега, Ігоря, Ольги, Святослава. Князювання Володимира Великого та Ярослава Мудрого. Запровадження християнства як державної релігії та його значення. Держава за Ярославичів. Князювання Володимира Мономаха та його сина Мстислава у Києві. Політична роздробленість Київської Русі. Характерні риси чотирьох періодів історії Київської Русі. Боротьба проти монголо-татарських завойовників. Розвиток суспільно-політичного та господарського життя Київської Русі. Розвиток культури та освіти. Роль і місце Київської Русі в українській та світовій історії. Проблема спадщини Київської Русі.

Тема 4. Галицько-Волинська держава.

Розвиток Галичини і Волині в рамках Київської Русі. Зміцнення Галичини за князів Володимирка та Ярослава Осмомисла. Утворення Галицько-Волинської держави, її соціально-економічний і політичний розвиток. Князювання Романа Мстиславовича та Данила Галицького. Монголо-татарська навала на південно-західні землі Русі. Галицько-Волинська держава за наступників Данила Романовича: Шварно, Лева I, Юрія I, Андрія та Лева II. Політичне ослаблення князівства. Боротьба Польщі, Угорщини та Литви за Галицько-Волинське князівство. Останній галицько-волинський князь Юрій II Болеслав. Значення Галицько-Волинської держави в українській та світовій історії. Розвиток культури та освіти.

Тема 5. Українські землі у складі

Великого князівства Литовського та інших держав.

Входження українських земель до складу Литовської держави. Політика Литви в українських землях. Кревська унія. Утвердження польської влади в Галичині та Західному Поділлі. Українські землі за князювання Вітовта. Виступ литовсько-руської знаті на чолі з князем Свидригайлом Ольгердовичем. Відновлення та остаточна ліквідація Київського і Волинського удільних князівств. Утворення Кримського ханства. Перехід кримських ханів у васальну залежність від Туреччини. Приєднання Закарпаття до складу Угорщини, Буковини до Молдавського князівства, Чернігіво-Сіверських земель до Московської держави. Соціальний устрій та господарське життя в Україні у XIV – XV ст. Національні і соціальні рухи. Початок процесу закріпачення. Литовські статuti. Магдебурзьке право. Культурне й церковне життя у другій половині XIV — XV ст.

Тема 6. Українські землі у другій половині XVI ст.

Зміни у соціальній структурі українського суспільства. Виникнення українського козацтва. Виникнення Запорозької Січі. Люблінська унія. Братський рух. Реформаційний та контрреформаційний рухи в Україні. Повстання 90-х рр. XVI ст. Берестейська церковна унія.

Тема 7. Українські землі в першій половині XVII ст.

Зміни в соціально-економічному житті України. Розвиток міст. Вплив Берестейської унії на розвиток церковного життя в Україні. Відновлення церковної православної ієрархії. Гетьманування П. Конашевича-Сагайдачного. Участь українського козацтва у Хотинській війні. Козацькі повстання 1620-х – 1630-х рр.

Тема 8. Культура України у XVI-першій половині XVII ст.

Умови національно-культурного відродження в Україні. Розвиток української мови. Освіта. Розвиток полемічної літератури. Початок

книгодрукування. Архітектура й містобудування. Театр. Живопис. Музика. Видатні представники української культури. Пам'ятки культури.

Тема 9. Національно-визвольна війна українського народу середини XVII ст.

Передумови, причини, характер і рушійні сили Національно-визвольної війни. Б. Хмельницький. Переможні битви на Жовтих Водах, під Корсунем та під Пилявцями. Похід Б. Хмельницького в Галичину. Вступ української армії до Києва. Облога Збаража. Зборівська битва. Зборівський мирний договір. Утворення Української козацької держави – Війська Запорозького. Створення української армії.

Молдавські походи. Берестецька битва. Білоцерківський мирний договір. Битва під Батогом. Жванецька битва.

Зовнішня політика Гетьманщини. Відносини з Московською державою. Українсько-російська міждержавна угода 1654 р. та ставлення до неї різних суспільних верств. Березневі статті. Віленське перемир'я 1656 р. Зміна зовнішньополітичної орієнтації Б. Хмельницького. Смерть Б. Хмельницького. Історичне значення Національно-визвольної війни українського народу під проводом Б. Хмельницького.

Тема 10. Українські землі у другій половині XVII ст.

Становище Гетьманщини після смерті Б.Хмельницького. Гетьманування І.Виговського. Гадяцька угода. Битва під Конотопом. Гетьманство Ю.Хмельницького. Переяславські статті 1659 р. Слободищенська угода 1660 р.

Розкол України на Правобережну та Лівобережну. Епоха "Великої руїни" на Правобережжі. Гетьманування П.Тетері, І.Брюховецького, П.Дорошенка, Д.Многогрішного, І.Самойловича. Андрусівське перемир'я.

Боротьба П.Дорошенка за об'єднання України. Чигиринські походи турецько-татарського війська. Занепад Правобережжя. Поразка визвольної боротьби.

Запорозька Січ у складі Гетьманщини. Кошовий отаман І. Сірко. Адміністративно-територіальний устрій Слобідської України у другій половині XVII ст.

Тема 11. Українські землі наприкінці XVII – у першій половині XVIII ст.

"Вічний мир" 1686 р. Перший Кримський похід. Коломацькі статті. Національно-визвольне повстання 1702 – 1704 рр. під проводом С.Палія. Українська держава за гетьманування І. Мазепи. І.Мазепа як історична особистість. Національно-визвольна акція гетьмана І. Мазепи.

П. Орлик - гетьман України у вигнанні. "Пакти і Конституція законів і вольностей Війська Запорозького" – перша Конституція України. Похід П.Орлика на Правобережну Україну.

Гетьманування І.Скоропадського, П.Полуботка, Д.Апостола. Обмеження автономії Гетьманщини. Перша Малоросійська колегія. «Правління Гетьманського уряду».

Тема 12. Українські землі в другій половині XVIII ст.

Гетьманування К.Розумовського. Остаточна ліквідація гетьманства в Україні. Діяльність Другої Малоросійської колегії. Ліквідація Запорозької Січі. П.Калнишевський. Задунайська Січ. Чорноморське козацьке військо. Переселення козаків на Кубань. Скасування козацького устрою на Слобожанщині. Заселення Південної України. Приєднання Криму до Росії. Національно-визвольна і антикріпосницька боротьба в Україні в середині та у другій половині XVIII ст. Розгортання гайдамацького та опришківського рухів. Коліївщина. Зміни у політичному становищі Правобережної України після поділів Речі Посполитої.

Тема 13. Культура України в другій половині XVII – XVIII ст.

Особливості розвитку української культури. Відтік представників інтелектуальної еліти з українських земель до Росії. Освіта. Києво-Могилянська академія. Розвиток філософської думки. Поетичне мистецтво. Козацькі літописи. Книгодрукування. Перша газета в Україні. Наука. Театр і музика. Живопис. Архітектура.

Тема 14. Українські землі у складі Російської імперії наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.

Адміністративно-територіальний поділ українських земель. Національне та соціальне становище українського населення. Вплив міжнародних відносин першої третини XIX ст. на розвиток українських земель. Промисловий переворот та зародження ринкової економіки. Місце України в зовнішній торгівлі Російської імперії.

Антикріпосницька боротьба в Україні. Найбільші заворушення козаків, селян та військових поселенців. У.Кармелюк. "Київська козащина". Культурницька діяльність української інтелігенції. Масонство. Діяльність декабристів в Україні. Кирило-Мефодіївське братство та його вплив на розвиток українського національного руху.

Тема 15. Західноукраїнські землі наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.

Включення західноукраїнських земель до складу Австрійської імперії. Адміністративно-територіальний поділ західноукраїнських земель. Реформи Марії Терезії і Йосифа II та українські землі. Поширення ідей просвітництва у Західній Україні. Початок національного відродження в Західній Україні. "Руська трійця". Події революції 1848 – 1849 рр. на західноукраїнських землях. Головна Руська Рада. Скасування кріпосного права у Східній Галичині та Буковині.

Українці у першому парламенті Австро-Угорщини. Повстанський рух. Л.Кобилиця.

Тема 16. Культура України кінця XVIII – першої половини XIX ст.

Особливості розвитку культури. Вплив капіталізації на культуру. Культурно-освітній рух. Освіта. Наука. Відкриття університетів (Київ, Харків), ліцеїв та гімназій. Поява «Історії русів». Розвиток літератури, живопису, музики, архітектури. Розвиток культури на західноукраїнських землях.

Тема 17. Економічний розвиток українських земель в другій половині XIX ст.

Реформи 60-70-х років XIX ст. та процеси модернізації в Україні. Економічна політика російського царизму в Наддніпрянській Україні в пореформений період. Капіталізація. Розвиток товарного виробництва у сільському господарстві. Спеціалізація районів сільськогосподарського виробництва. "Цукрова революція". Підприємці Терещенки. Зародження українського кооперативного руху. Особливості індустріалізації в Україні.

Вплив аграрної реформи уряду Франца-Йосифа 1848 р. на розвиток економіки у західноукраїнських землях. Особливості економічного життя Галичини, Буковини і Закарпаття. Провідні галузі промисловості. Переселенські рухи українців.

Тема 18. Суспільно-політичне життя в Україні в другій половині XIX ст.

Національна політика російського та австрійського урядів щодо українських земель. Розвиток громадського руху. М.Драгоманов та його роль у поглибленні національної свідомості українців. Заснування і діяльність «Південно-Західного відділу Російського географічного товариства».

Основні течії суспільно-політичного руху на західноукраїнських землях: народовці та москофіли. Культурно-освітнє товариство "Просвіта" у Львові. Літературне товариство ім. Т. Шевченка. Польське повстання 1863 - 1864 рр. і Україна. Політизація національного руху і утворення перших політичних партій: Русько-української радикальної партії (РУРП), Української Національно-демократичної партії (УНДП), Української соціал-демократичної партії (УСДП). Братство тарасівців. Народницький рух в Україні.

Тема 19. Україна на початку XX ст.

Утворення монополістичних об'єднань. Індустріалізація українських степових регіонів. Економічна криза 1900 – 1903 рр. та її прояви в Україні. Створення політичних партій Наддніпрянщини. Розвиток самостійницької і автономістської течій в національному русі. Події революції 1905—1907 рр. в Україні. Маніфест 17 жовтня 1905 р. Здобутки національного руху в Україні

1905 – 1907 рр. Посилення національного гніту в Наддніпрянській Україні у 1907 – 1914 рр. Діяльність українських парламентських громад в I та II Державних Думах.

Земельна реформа П. Столипіна та її вплив на Україну. Кооперативний рух. Наростання національного руху в західноукраїнських землях. РУП, "Спілка", УДП, УРП. Загальноросійські політичні партії в Україні.

Тема 20. Культура України в другій половині XIX – початку XX ст.

Піднесення української культури. Освіта. Наука. Відкриття нових вищих навчальних закладів. Створення наукових товариств. Розвиток природничих наук у пореформений період. Видатні вчені-природознавці. Розвиток авіації. Діяльність у Галичині освітнього товариства "Просвіта". Відкриття кафедри історії України у Львівському університеті. Українська преса. Література. Народницька школа в українській історіографії. М.Грушевський. Становлення національного театру. Архітектура. Живопис. Музика. Церковне життя.

2. РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Трудомісткість курсу ТРУДОМІСТКІСТЬ КУРСУ

Семестр	Кількість навч. тижнів	Кількість годин на тиждень	Аудиторні					
			Лекції	Практичні	Контрольні	Консультації	Тестування	Усього
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	16	4	25	32	7		3	67

2.2. Структура та зміст дисципліни

№ з/п	Тема	Кількість годин						Форма контролю знань
		Аудиторні						
		Лекції	Практичні	Контрольні	Консультації	Тестування	Усього	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
		Змістовий модуль 1						
1	Вступ. Стародавня історія України. Початки людської цивілізації на території України.	1	1					
2	Скіфо-сарматська доба. Античні міста-держави Північного Причорномор'я.	1	1	1				контрольна робота
3	Утворення та розвиток Київської Русі.	2	3	1				контрольна робота
4	Галицько-Волинська держава.	1	1					

5	Українські землі у складі Великого князівства Литовського та інших держав.	1	1					
6	Українські землі у другій половині XVI ст.	1	2					
7	Українські землі в першій половині XVII ст.	1	2					
8	Культура України у XVI–першій половині XVII ст.	1	1	1				контрольна робота
9	Національно-визвольна війна українського народу середини XVII ст.	3	3	1				контрольна робота
10	Українські землі у другій половині XVII ст..	2	3					
11	Українські землі наприкінці XVII – у першій половині XVIII ст.	2	3					
12	Українські землі в другій половині XVIII ст.	1	2					
13	Культура України в другій половині XVII – XVIII ст.	1	1	1				контрольна робота
14	Українські землі у складі Російської імперії наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.	1	1					
15	Західноукраїнські землі наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.	1	1					
16	Культура України кінця XVIII – першої половини XIX ст.	1	1	1				контрольна робота

17	Економічний розвиток українських земель в другій половині XIX ст.	1	1					
18	Суспільно-політичне життя в Україні в другій половині XIX ст.	1	1					
19	Україна на початку XX ст.	1	2					
20	Культура України в другій половині XIX – початку XX ст.	1	1	1				контрольна робота
Разом		25	32	7		3	67	Підсумкове тестування

II. МАТЕРІАЛИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Головне завдання практичного заняття – здобуття учнями навичок самостійної роботи, зокрема засвоєння ними принципів аналізу та критики джерел, праці з науковою літературою.

Основна форма роботи на практичних заняттях – обговорення питань запланованих тем. Від кожного учня вимагається активна участь на занятті.

При підготовці до практичного заняття кожний учень повинен:

1. Бути готовим до виступу на практичному занятті з кожного питання.
2. Встановлювати хронологічну послідовність основних явищ, процесів, подій періоду.
3. Характеризувати особливості суспільно-політичного, економічного, духовного життя українського народу певного періоду.
4. Свої відповіді вміти аргументувати знанням картосхеми.
5. Називати імена визначних діячів, пам'ятки культури періоду, який вивчається.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1

Тема 1. Стародавня історія України.

Початки людської цивілізації на території України.

(1 год.)

Питання для обговорення.

1. Поява перших людей на теренах України.
2. Періодизація розвитку первісного суспільства. Стоянки первісних людей на території України.
3. Форми соціальної організації. Виникнення скотарства, землеробства і ремісництва.
4. Трипільська культура.
5. Зародження первісних релігійних уявлень і мистецтва.

Методичні рекомендації до практичного заняття.

При підготовці теми необхідно звернути увагу на основні теорії походження людини. Далі перейти до появи пралюдей, їх розселення на території Європи, і зокрема України. Визначати хронологічні межі палеоліту, мезоліту, неоліту, енеоліту та бронзового віку; описувати основні заняття людей за різних періодів первісного суспільства; називати головні винаходи людства доби пізнього палеоліту, мезоліту, неоліту, енеоліту; визначати риси неолітичної революції; характеризувати характерні риси духовного життя найдавніших мисливців, скотарів і землеробів; вказувати найвідоміші стоянки в Україні на різних етапах кам'яного та мідно-кам'яного віку. Описувати життя давніх людей, «людини розумної», носіїв трипільської культури; порівнювати основні типи людини, її заняття та спосіб життя за палеоліту; спосіб життя носіїв землеробських та скотарських культур за енеоліту.

Учень повинен звернути увагу на еволюцію суспільних відносин, на розвиток громади та первісних систем влади.

Позначати на картосхемі: місця основних палеолітичних стоянок на теренах сучасної України; території розселення трипільців.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2

Тема 2. Скіфо-сарматська доба.

Античні міста-держави Північного Причорномор'я.

(1 год.)

Питання для обговорення.

1. Кіммерійці, скіфи та сармати в степах Північного Причорномор'я. Розселення, господарство, побут, духовний світ.
2. Державні утворення цих народів (Кіммерія, Скіфія, Сарматія).
3. Антична колонізація Північного Причорномор'я. Найголовніші міста-держави. Суспільне, господарське та духовне життя в колоніях.
4. Причини загибелі античних колоній.
5. Походження та розселення слов'ян. Анти.

Методичні рекомендації до практичного заняття.

Учень повинен знати час заселення кіммерійцями, скіфами та сарматами Північного Причорномор'я; характеризувати їхнє суспільне, господарське та духовне життя; визначати причини занепаду Великої Скіфії; називати імена визначних діячів, пам'ятки культури.

Визначати причини, особливості грецької колонізації Північного Причорномор'я, причини занепаду античних колоній; характеризувати, Грецький і Римський періоди колонізації; визначати наслідки та значення грецької колонізації.

При підготовці останнього питання необхідно згадати основний зміст терміну етногенез. Далі слід перейти до проблеми походження слов'ян, яка і нині є предметом дискусії серед науковців. Відмітити, що особливий інтерес в цьому контексті викликають її наступні складові: прабатьківщина слов'ян, формування їх як самостійної етнічної спільності, розселення слов'янських племен, поділ їх на західних, південних і східних. Визначити, які існують сучасні теорії походження слов'ян.

Позначати на картосхемі: території розселення кіммерійців, скіфів, сарматів; місце розташування античних міст-колоній Північного Причорномор'я; напрямки розселення слов'ян під час Великого переселення народів.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №3

Тема 3. Утворення та розвиток Київської Русі.

(3 год.)

Питання для обговорення.

1. Специфіка державоутворення на українських землях до IX ст.
2. Утворення Київської Русі. Теорії походження Київської Русі.

3. Держава за князювання Олега, Ігоря, Ольги, Святослава.
4. Київська Русь за Володимира Великого та Ярослава Мудрого.
5. Державний устрій, соціальна структура, територіально-політичний устрій Київської Русі.
6. Характерні риси чотирьох періодів історичного розвитку Київської Русі.
7. Період феодальної роздробленості Русі. Князювання Володимира Мономаха та Мстислава Володимировича.
8. Культурні досягнення Київської Русі.
9. Історичне значення Київської держави.

Методичні рекомендації до практичного заняття.

Розпочинати підготовку до практичного заняття потрібно з характеристики етнічних та державотворчих процесів в племінних союзах східних слов'ян VIII – IX ст. та в період утворення Київської Русі.

Учень повинен вміти встановлювати хронологічну послідовність подій періоду; визначати причини, суть та наслідки основних явищ і подій періоду; визначати наслідки внутрішньо- та зовнішньополітичної діяльності князів, передумови та історичне значення запровадження християнства як державної релігії, значення та наслідки Любецького з'їзду князів; характеризувати особистості князів; аналізувати і порівнювати внутрішню і зовнішню політику князів чотирьох періодів розвитку Київської Русі (I період – князювання Аскольда, Олега, Ігоря, Ольги, Святослава, II період – князювання Володимира Великого та Ярослава Мудрого, III період – найвідоміші князі – Володимир Мономах та Мстислав Володимирович, IV період – роздробленість Київської Русі).

Учень повинен вміти порівнювати суспільну роль різних верств населення та станових груп, особливості міського та сільського укладів життя в Київській Русі; характеризувати стан розвитку господарства і торгівлі періоду; розповідати про виникнення східнослов'янської писемності та її поширення серед різних верств населення, про розвиток освіти; називати імена визначних діячів періоду, характеризувати культурні досягнення, розпізнавати найвідоміші пам'ятки архітектури і образотворчого мистецтва, описувати їх.

Позначати на картосхемі: території розселення східнослов'янських племінних союзів у VIII – IX ст.; шлях «з варяг у греки»; територіальні межі Київської Русі за Олега, Святослава, Володимира Великого, Ярослава Мудрого; основні напрямки походів київських князів; території князівств часів роздробленості Давньої Русі, порівнюючи їх з територіями колишніх племінних союзів східних слов'ян.

Персоналій: князі/ княгиня Олег, Ігор, Ольга, Святослав, Володимир Великий, Ярослав Мудрий, Володимир Мономах, Мстислав Володимирович.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4

Тема 4. Галицько-Волинська держава.

(1 год.)

Питання для обговорення.

1. Самостійний розвиток Галичини та Волині до 1199 р.
2. Розвиток об'єднаного Галицько-Волинського князівства за Романа Мстиславовича та Данила Галицького.
3. Відносини із Золотою Ордою. Війни з Угорщиною та Польщею.
4. Галицько-Волинська держава за наступників Данила Романовича.
5. Значення Галицько-Волинської держави в історії українського народу.

Методичні рекомендації до практичного заняття.

Учень повинен встановлювати хронологічну послідовність основних подій історії Галицько-Волинської держави; характеризувати зовнішню та внутрішню політику Романа Мстиславовича, Данила Романовича та їх наступників. Характеризувати: політичний та соціальний устрій Галицько-Волинської держави, особливості залежності галицько-волинських земель від Золотої Орди, становище представників різних соціальних станів, форми землеволодіння та форми повинностей, стан розвитку господарства, торгівлі; здобутки в галузі писемності, освіти, наукових знань, поетичної творчості, літератури, архітектури, образотворчого мистецтва; діяльність видатних діячів періоду. Описувати визначні пам'ятки культури цього періоду.

Позначати на картосхемі: Київське, Чернігівське, Переяславське князівства, столицю та територію Галицько-Волинської держави за часів правління Данила Галицького; напрями походів монголів у південно-західні руські землі.

Персоналії: Ярослав Осмомисл, Роман Мстиславович, Данило Романович, Лев Данилович, Шварно, Юрій I Львович, Юрій II Болеслав.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5

Тема 5. Українські землі у складі Великого князівства Литовського та інших держав.

(1 год.)

Питання для обговорення.

1. Українські землі у складі Великого князівства Литовського.
2. Кревська унія та її наслідки для України.
3. Українські землі за князювання Вітовта.
4. Українські землі у другій третині XV – першій половині XVI ст.
5. Українські землі у складі Угорщини, Османської імперії та Московської держави.

Методичні рекомендації до практичного заняття.

Учні повинні встановлювати хронологічну послідовність основних подій періоду; визначати особливості суспільно-політичного життя українських земель у складі Великого князівства Литовського, причини, зміст та наслідки Кревської унії; характеризувати політику Литви в

українських землях, їх політичне та економічне становище до і після Кревської унії, становище суспільних станів. Визначати причини та особливості включення протягом XIII – XVI ст. Закарпаття, Буковини та Чернігово-Сіверщини до складу іноземних держав. Оцінити здобутки в галузі освіти, книговидання, архітектури та образотворчого мистецтва. Описувати визначні культурні пам'ятки цього періоду історії України, називати видатних діячів.

Позначати на картосхемі: територіальні межі держав, у складі яких перебували українські землі, українські міста, які отримали магдебурзьке право, місця найвизначніших подій, територію Кримського ханства.

Персоналії: Ольгерд, Ягайло, Ядвіга, Володимир Ольгердович, Свидригайло Ольгердович, Вітовт.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6

Тема 6. Українські землі у другій половині XVI ст.

(2 год.)

Питання для обговорення.

1. Виникнення українського козацтва. Утворення козацької держави – Запорозької Січі.
2. Люблінська унія та її вплив на українські землі.
3. Брестська церковна унія. Утворення греко-католицької церкви.
4. Козацько-селянські повстання кінця XVI ст.

Методичні рекомендації до практичного заняття.

Учень повинен вміти встановлювати хронологічну послідовність основних подій періоду; характеризувати: соціальну структуру українського суспільства XVI ст., становище різних верств населення, суспільно-політичні зміни, які відбулися на українських землях внаслідок Люблінської унії, військово-політичну організацію козацтва, ознаки державності козацької держави – Запорозької Січі, військово мистецтво козаків, становище православної церкви, діяльність видатних діячів періоду, єзуїтів, православних братств; визначати причини та наслідки: виникнення українського козацтва, Люблінської унії, козацьких повстань кінця XVI ст., утворення греко-католицької церкви, значення братського руху, вплив реформаційних та контрреформаційних рухів на культурно-громадське життя українського суспільства. Учень повинен називати імена визначних козацьких ватажків, діячів культурно-церковного життя.

Позначати на картосхемі: територіальні зміни, що відбулися внаслідок Люблінської унії, польські воєводства на українських землях та їхні центри, терени Запорозької Січі, напрямки козацьких походів.

Персоналії: Дмитро Вишневецький, К. Косинський, С.Наливайко.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №7

Тема 7. Українські землі в першій половині XVII ст.

(2 год.)

Питання для обговорення.

1. Зміни в соціально-економічному житті.
2. Берестейська унія та її вплив на церковне життя України.
3. Гетьманування П. Конашевича – Сагайдачного.
4. Козацькі повстання 1620-х – 1630-х рр.

Методичні рекомендації до практичного заняття.

Учень повинен встановлювати хронологічну послідовність основних подій періоду, визначати наслідки Берестейської унії для церковного життя в Україні, участі козацтва у Хотинській війні, причини, наслідки та значення козацьких повстань 1620-х – 1630-х рр., описувати перебіг цих подій; характеризувати: соціально-економічне та політичне становище українців в Речі Посполитій, становище православної та греко-католицької церков, діяльність видатних козацьких ватажків та культурних діячів періоду. Оцінити діяльність гетьмана П.Конашевича-Сагайдачного, митрополита П.Могили; розповісти про морські походи козаків.

Позначати на картосхемі: воєводства Речі Посполитої на українських землях, території, охоплені національно-визвольним рухом 1620–1630-х рр., місця розташування Запорозьких Січей-фортець, найважливіших подій.

Персоналії: Петро Конашевич-Сагайдачний, Самійло Кішка, Марко Жмайло, Тарас Федорович (Трясило), Іван Сулима, Павло Бут (Павлюк), Яков Острянин, Дмитро Гуня.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 8

Тема 8. Культура України у XVI – першій половині XVII ст.

(1 год.)

Питання для обговорення.

1. Умови національно-культурного відродження в Україні.
2. Розвиток освіти.
3. Братські школи.
4. Початок книгодрукування.
5. Розвиток театру, живопису, архітектури.

Методичні рекомендації до практичного заняття.

Визначити особливості національно-культурного розвитку України в зазначений період. Оцінити роль підтримки козацтвом української культури та православної церкви, роль братств у захисті та розвитку української культури та в утвердженні ідей просвітництва, гуманізму та Реформації в Україні. Охарактеризувати: розвиток освіти (Острозька школа, Києво-Могилянська колегія), шкільництва, літератури (зокрема, перекладної та полемічної), книгодрукування («Апостол» Івана Федорова), архітектури та образотворчого мистецтва, музики, театру. Розпізнавати найвідоміші

пам'ятки архітектури та образотворчого мистецтва, стисло описувати їх, характеризувати діяльність відомих культурних діячів того часу.

Персоналії: К.І.Острозький, Юрій Дрогобич, Василь-Костянтин Острозький, Герасим Смотрицький, Іван Федоров, Іов Борецький, Петро Могила, І. Вишенський.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 9

Тема 9. Національно-визвольна війна українського народу середини XVII ст.

(3 год.)

Питання для обговорення.

1. Причини, характер та рушійні сили Національно-визвольної війни.
2. Визвольний похід Б.Хмельницького 1648 р.
3. Утворення української козацької держави – Гетьманщини.
4. Збарасько-Зборівська кампанія. Зборівська угода. Поразка під Берестечком та її наслідки.
5. Битви під Батогом та під Жванцем.
6. Українсько-російські Переяславські статті.
7. Оцінка діяльності Б.Хмельницького.

Методичні рекомендації до практичного заняття.

Учень повинен вміти встановлювати хронологічну послідовність основних подій вказаного періоду, перебіг основних подій війни; характеризувати: діяльність Б.Хмельницького (звернути увагу на еволюцію його поглядів: від автономії до створення суверенної держави), адміністративно-територіальний устрій Гетьманщини, відносини Гетьманщини з Польщею, Кримським ханством, Молдовою, Московією; умови мирних угод українців з Польщею, українсько-російського договору 1654 р., зміни політичного та економічного становища українців; визначати: причини та наслідки Національно-визвольної війни, місце Гетьманщини в міжнародних відносинах тогочасної Європи; порівнювати: наслідки та значення найважливіших битв Національно-визвольної війни; називати видатних діячів періоду.

Позначати на картосхемі: територіальні зміни, що відбулися внаслідок Національно-визвольної війни, територію української козацької держави за Зборівським і Білоцерківським договорами, українські землі, що не увійшли до складу Гетьманщини, місця основних подій війни, підписання найважливіших договорів, центри полків та столицю Гетьманщини.

Персоналії: Богдан Хмельницький, Іван Богун.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 10

Тема 10. Українські землі у другій половині XVII ст.

(3 год.)

Питання для обговорення.

1. Гетьманування І.Виговського. Московсько-українська війна.
2. Політика Ю.Хмельницького.

3. Розкол Гетьманщини. Період «Руїни» на Правобережжі. Гетьмани цього періоду.
4. П.Дорошенко та його боротьба за об'єднання України.
5. Слобідська Україна в другій половині XVII ст.
6. Запорозька Січ у складі Гетьманщини.

Методичні рекомендації до практичного заняття.

Учень повинен вміти встановлювати хронологічну послідовність основних подій вказаного періоду, співвідносити історичні події з відповідною епохою; називати визначних діячів періоду; характеризувати: зовнішню та внутрішню політику гетьманів І.Виговського, Ю.Хмельницького, П.Тетері, І. Брюховецького, П.Дорошенка, Д.Многogrішного, І. Самойловича, зміст політичних угод того часу, що стосувалися українських земель, особливості господарського та церковного життя; визначати причини та наслідки: московсько-української війни 1658–1659 рр., «Руїни», укладення гетьманськими урядами угод з державами-сусідами, найважливіших угод між іноземними державами, що стосувалися українських земель; порівнювати адміністративно-політичний устрій Слобідської України та Лівобережної Гетьманщини.

Позначати на картосхемі: території, підвладні гетьманам Лівобережної та Правобережної України; території, що перебували під контролем Московського царства, Туреччини, Польщі.

Персоналії: Іван Виговський, Юрій Хмельницький, Павло Тетеря, Петро Дорошенко, Іван Брюховецький, Іван Сірко, Дем'ян Многогрішний, Іван Самойлович.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 11

Тема 11. Українські землі наприкінці XVII – у першій половині XVIII ст.

(3 год.)

Питання для обговорення.

1. Вплив міжнародних відносин на розвиток українських земель. («Вічний мир», Перший Кримський похід, Північна війна).
2. Зовнішня та внутрішня політика І.Мазепи.
3. Національно-визвольна акція І.Мазепи.
4. Становище України після Полтавської битви.
5. П.Орлик та його Конституція.
6. Ліквідація російським царизмом української автономії. Гетьманування І.Скоропадського, П.Полуботка, Д. Апостола.

Методичні рекомендації до практичного заняття.

Учень повинен вміти встановлювати хронологічну послідовність основних подій вказаного періоду; характеризувати: внутрішню та зовнішню політику І.Мазепи, І.Скоропадського, П.Полуботка, Д.Апостола, Першої Малоросійської колегії, «Правління Гетьманського уряду»; зміст Конституції Пилипа Орлика, укладених гетьманами «статей» з Російською імперією; описувати: перебіг подій національно-визвольної акції гетьмана І.Мазепи;

визначати: причини укладення українсько-шведського союзу в роки Північної війни, наслідки Полтавської битви для українських земель; аналізувати: умови розвитку економічного життя.

Позначати на картосхемі: українські території, що перебували під контролем Московії, місця важливих подій.

Персоналії: І.Мазепа, П.Орлик, І.Скоропадський, П.Полуботок, Д.Апостол, Семен Палій.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 12

Тема 12. Українські землі в другій половині XVIII ст.

(2 год.)

Питання для обговорення.

1. Гетьманування К.Розумовського.
2. Остаточна ліквідація гетьманства.
3. Національно-визвольна і антикріпосницька боротьба в Україні у другій половині XVIII ст. (гайдамацький та опришківських рухи).
4. Ліквідація Запорозької Січі та подальша доля запорожців.
5. Приєднання Криму до Росії.
6. Поділи Речі Посполитої та зміни у політичному становищі українських земель.

Методичні рекомендації до практичного заняття.

Учень повинен вміти встановлювати хронологічну послідовність подій періоду, синхронізувати події у Наддніпрянській та Західній Україні; характеризувати: основні напрямки політики Російської імперії щодо України, особливості гайдамацького та опришківського рухів, особливості суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку Правобережної, Південної та Західної України; визначати: причини та наслідки гайдамацького та опришківського рухів, скасування гетьманства і ліквідації Запорозької Січі, поділів Польщі, приєднання земель Правобережної України та Криму до Росії; значення Запорозької Січі й Гетьманщини в історії України. Учень повинен називати історичних діячів періоду, характеризувати діяльність гетьмана К.Розумовського, кошового отамана П.Калнишевського, описати події Коліївщини.

Позначати на картосхемі: територіальні зміни, що відбулися внаслідок поділів Польщі, російсько-турецьких війн, території, охоплені національно-визвольним рухом на Правобережній і Західній Україні.

Персоналії: Кирило Розумовський, Петро Калнишевський, Верлан, М.Залізник, І.Гонта.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №13

Тема 13. Культура України в другій половині XVII – XVIII ст.

(1 год.)

Питання для обговорення.

1. Особливості культурного процесу другої половини XVII – XVIII ст.

2. Освіта. Роль Києво-Могилянської академії в культурно-освітньому розвитку України. Книгодрукування.
3. Розвиток філософських ідей. Г.Сковорода.
4. Природничі науки.
5. Музика. Театр. Живопис. Архітектура. Графіка.

Методичні рекомендації до практичного заняття.

Визначати особливості розвитку та досягнення української культури періоду, наголосивши на такій особливості, як відтік представників інтелектуальної еліти з українських земель до Росії. Довести, що Києво-Могилянська академія була одним із найвпливовіших центрів освіти, науки, видавничої справи в Україні та Росії. Охарактеризувати: розвиток філософської думки (І. Гізель, Г.Конисько, Г.Сковорода), поетичного мистецтва (К.Сакович, Л. Баранович, Ф.Прокопович, М.Довгалевський, Г.Кониський), історичних знань («Синопис», козацькі літописи), архітектурного стилю барокко та ін.. Називати імена і твори видатних діячів культурного життя України цього періоду, розпізнавати найвідоміші культурні пам'ятки, стисло описувати їх.

Персоналії: Г.Сковорода, І.Гізель, Г.Конисько, К.Сакович, Л.Баранович, Ф.Прокопович, М.Довгалевський, Г.Кониський, І.Григорович-Барський, Йоган Пінзель, Яків Погребняк, Самійло Величко, І.Руткович, А.Ведель, М.Березовський, Д.Бортнянський.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 14

Тема 14. Українські землі у складі Російської імперії наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.

(1 год.)

Питання для обговорення.

1. Адміністративно-територіальний поділ українських земель, які увійшли до складу Російської імперії.
2. Соціально-економічне становище українського населення.
3. Вплив міжнародних відносин на розвиток українських земель.
4. Промисловий переворот та зародження ринкової економіки в Україні.
5. Антикріпосницька боротьба в Україні.
6. Декабристський рух в Україні.
7. Громадсько-політична діяльність Кирило-Мефодіївського братства.

Методичні рекомендації до практичного заняття.

Учень повинен вміти визначати хронологічну послідовність подій періоду, синхронізувати події у Наддніпрянській та Західній Україні; характеризувати: соціально-економічну та національну політику Російської імперії щодо України; передумови, причини, форми, характер і наслідки соціального протесту різних верств українського населення (зокрема, повстання під проводом У.Кармалюка, «Київська козаччина» 1855 р.), сутність програмних вимог національно-визвольного руху, процеси національного відродження, поширення на Україні російського і польського

суспільних рухів (польське повстання 1830-1831 рр.); визначати: риси економічного розвитку, та соціальних відносин в Наддніпрянській Україні (оцінити особливості розвитку сільського господарства, промисловості й торгівлі); програмні засади діяльності декабристських організацій («Південного товариства», «Товариства об'єднаних слов'ян»), Кирило-Мефодіївського братства,; наслідки для України російсько-турецьких війн (1806-1812 рр., 1828-1829рр.) та російсько-французької війні 1812 року, причини та значення діяльності Кирило-Мефодіївського братства.

Довести, що кріпосне право гальмувало економічний розвиток України, призводило до посилення національного та соціального гніту. Називати історичних діячів періоду. Пояснити на основі карти такий економічний процес, як спеціалізація регіонів.

Позначати на картосхемі: українські землі у межах Російської імперії, території, охоплені повстанням У.Кармалюка, «Київською козаччиною».

Персоналії: І.Котляревський, М.Костомаров, П.Куліш, М.Гулак, Т.Шевченко, У.Кармалюк.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 15

Тема 15. Західноукраїнські землі наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст. (1 год.)

Питання для обговорення.

1. Включення західноукраїнських земель до складу Австрійської імперії. Адміністративно-територіальний устрій цих земель.
2. Національне та соціальне становище українського населення.
3. Реформи Марії Терезії і Йосифа II та українські землі.
4. Початок національно-культурного відродження в Західній Україні.
5. Діяльність «Руської трійці» та Головної Руської Ради.

Методичні рекомендації до практичного заняття.

Учень повинен вміти визначати хронологічну послідовність подій періоду, синхронізувати діяльність Кирило-Мефодіївського братства та національно-визвольний рух на західноукраїнських землях під час революції 1848-1849 рр. у Австрійській імперії. Характеризувати: соціально-економічну та національну політику Австрійської імперії щодо України та її наслідки, зміст та наслідки реформ Марії-Терези та Йосифа II для економічного і суспільного життя Галичини, Буковини та Закарпаття (звернути увагу на аграрну реформу), економічний розвиток, соціальні відносини на українських землях Австрійської імперії, початок національного відродження на західноукраїнських землях, форми соціального протесту населення. Визначати: наслідки та значення подій 1848-1849 рр. для України, причини та значення антикріпосницького руху Західної України, місце Т.Шевченка в українському національному відродженні. Порівнювати: соціально-економічний розвиток, становище населення українських земель під владою Російської та Австрійської імперій; мету, завдання і форми національного

руху наприкінці 40-х рр. XIX ст. в українських землях під владою Росії та Австрії. Описувати: перебіг національно-визвольного руху в Галичині під час революції 1848-1849 рр. в Австрії. Називати історичних діячів цього періоду.

Позначати на картосхемі: українські землі у межах Австрійської імперії; території, охоплені повстанням під проводом Лук'яна Кобилиці.

Персоналії: М. Шашкевич, І. Вагилевич, Я. Головацький, Л. Кобилиця, Г. Якимович.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 16

Тема 16. Культура України кінця XVIII – першої половини XIX ст.

(1 год.)

Питання для обговорення.

1. Особливості розвитку культури періоду. Національно-культурне відродження. Культурницька діяльність української інтелігенції.
2. Вплив капіталізації на культуру. Освіта. Наука. Видатні вчені.
3. Літературна творчість українською мовою. Розвиток вітчизняної історіографії.
4. Музика. Театр. Архітектура. Образотворче мистецтво.

Методичні рекомендації до практичного заняття.

Учень повинен вміти визначати: умови та особливості розвитку культури кінця XVIII – першої половини XIX ст., причини культурних зрушень у першій половині XIX ст., причини активізації національного руху в українських землях; роль, відкритих у XIX ст. українських університетів у збільшенні кількості патріотичної інтелігенції; характеризувати: основні явища і процеси розвитку культури цього періоду, основні ідеї творів, що заклали основи української літературної мови, української історіографії, музичного, образотворчого мистецтва, архітектури, творчі здобутки видатних вітчизняних науковців та митців. Називати імена і твори видатних діячів культурного життя України, пам'ятки культури кінця XVIII – першої половини XIX ст.

Позначати на картосхемі: відкриті у першій половині XIX ст. університети.

Персоналії: І. Котляревський, Т. Шевченко, П. Гулак-Артемовський; Г. Квітка-Основ'яненко, М. Максимович; М. Остроградський; В. Каразін, Д. Бантиш-Каменський.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 17

Тема 17. Економічний розвиток українських земель в другій половині XIX ст.

(1 год.)

Питання для обговорення.

1. Реформи Олександра II в Росії (60-70-ті роки XIX ст.) та уряду Франца-Йосифа в Австрійській імперії (1848 р.) та процеси модернізації в українських землях.

2. Особливості індустріалізації в Україні. Українські підприємці. Родини Яхненків і Смирєнєв.
3. Соціально-економічне становище українського населення під владою Австрійської та Російської імперій.
4. Зміни у соціальному складі населення. Трудова еміграція українців.

Методичні рекомендації до практичного заняття.

Учень повинен вміти встановлювати хронологічну послідовність подій періоду, синхронізувати події у Наддніпрянській та Західній Україні. Характеризувати: риси соціально-економічного розвитку українських земель в складі Росії напередодні реформ 60-70-х років XIX ст., основний зміст реформ Олександра II (селянської реформи 1861 р. та реформ адміністративно-політичного управління), особливості проведення реформ в Україні, вплив аграрної реформи уряду Франца-Йосифа 1848 р. на розвиток економіки Західної України, риси соціально-економічного розвитку західноукраїнських земель у другій половині XIX ст., суттєві зміни у соціальному складі населення Наддніпрянської та Західної України у другій половині XIX ст. та процеси модернізації. Визначати: наслідки промислового перевороту, скасування кріпосного права та інших реформ 60–70-х років XIX ст. для України, основні тенденції соціально-економічного розвитку Наддніпрянської України у другій половині XIX ст., причини трудової еміграції українців, зародження кооперативного руху. Порівнювати особливості пореформеного соціально-економічного розвитку з дореформеним розвитком України.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 18

**Тема 18. Суспільно-політичне життя України
в другій половині XIX ст.**

(1 год.)

Питання для обговорення.

1. Національна політика російського та австрійського урядів щодо українців. Валуєвський циркуляр. Емський указ.
2. Суспільно-політичний і визвольний рух в українських землях Російської та Австрійської імперій.
3. Розвиток громадівського руху (перший і другий етапи).
4. Культурно-освітнє товариство «Просвіта».
5. М.Грушевський. Наукове товариство ім. Т.Шевченка.
6. Політизація національного руху і утворення перших політичних партій.

Методичні рекомендації до практичного заняття.

Учень повинен вміти визначати, характеризувати та порівнювати основні причини, прояви, форми та наслідки суспільно-політичного і визвольного руху в українських землях Російської та Австро-Угорської імперій, порівнювати три основні етапи українського визвольного руху: академічний, українофільський і політичний, простежувати зв'язок між процесами модернізації суспільства та піднесенням визвольного руху.

Характеризувати: національну політику Росії щодо українських земель, національний рух в Наддніпрянщині, основні погляди громадівців, основні течії суспільно-політичного руху в західноукраїнських землях: москвофілів та народовців; діяльність «Просвіт» та Наукового товариства ім. Т.Шевченка, процес утворення українських політичних партій у Галичині (Русько-української радикальної партії (РУРП), Української Національно-демократичної партії (УНДП), Української соціал-демократичної (УСДП)) та ідеологічні засади, на яких вони стояли. Визначати: роль і місце української греко-католицької церкви у піднесенні національного життя Західної України, напрямки діяльності і здобутки провідних діячів Західної України у визвольному русі другої половини ХІХ ст. Порівнювати: український національний рух у Наддніпрянщині у першій та другій половині ХІХ ст. Називати імена лідерів національно-визвольного руху Західної України.

Персоналії: В.Антонович, М.Драгоманов, П.Чубинський, Б.Грінченко, Є.Левицький, І.Франко, М.Павлик, Ю.Бачинський, М.Міхновський, М.Грушевський.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 19

Тема 19. Україна на початку ХХ ст.

(2 год.)

Питання для обговорення.

1. Особливості капіталізації економіки Наддніпрянської і Західної України.
2. Утворення монополістичних об'єднань в Україні. Світова економічна криза 1900-1903 рр. та передвоєнне економічне піднесення.
3. Політизація українського суспільства та визвольного руху. Створення політичних партій Наддніпрянщини.
4. Україна в революції 1905-1907 рр.
5. Столипінська реакція в Україні.
6. Столипінська аграрна реформа та її вплив на Україну.

Методичні рекомендації до практичного заняття.

Учень повинен вміти встановлювати хронологічну послідовність подій періоду, синхронізувати події у Наддніпрянській та Західній Україні.

Характеризувати: особливості економічного розвитку Наддніпрянської та Західної України (процес монополізації, розвиток сільського господарства, розвиток кооперативного руху, причини і наслідки для України світової економічної кризи 1900-1903 рр. та передвоєнного економічного піднесення), процес утворення українських політичних партій Наддніпрянщини, розвиток самостійницької і автономістської течій в національному русі та формування української соціал-демократії, діяльність західноукраїнського політичного руху на початку ХХ ст., діяльність спортивно-фізкультурних організацій «Сокіл», «Січ», «Пласт», національно-визвольний рух України в роки російської революції 1905-

1907 рр., діяльність українських парламентських громад в І та ІІ Державних Думах Росії, особливості запровадження Столипінської аграрної реформи в Україні. Визначати: основні тенденції соціально-економічного та політичного розвитку Наддніпрянщини на початку ХХ ст., причини та наслідки посилення національного гніту в Наддніпрянській Україні у 1907-1914 рр., причини активізації західноукраїнського політичного руху на початку ХХ ст., роль А.Шептицького у піднесенні національного життя в західноукраїнських землях, результати боротьби національного руху Наддніпрянщини та Західної України на початку ХХ ст. Порівнювати: процес утворення українських політичних партій Наддніпрянщини та Західної України, економічні процеси в Наддніпрянщині та Західній Україні. Називати імена лідерів національно-визвольного руху початку ХХ ст.

Персоналії: П.Столипін, С.Чикаленко, С.Єфремов, С.Петлюра, Андрей Шептицький, Кирило Трильовський, Августин Волошин.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 20

Тема 20. Культура України в другій половині ХІХ – початку ХХ ст.
(1 год.)

Питання для обговорення.

1. Становлення і консолідація української національної культури.
2. Освіта. Вищі навчальні заклади.
3. Наука. Наукові товариства.
4. Література. Історія.
5. Драматургія. Музика.
6. Живопис. Архітектура та містобудування. Скульптура.
7. Українські підприємці-благодійники. Родини Терещенків та Харитоненків.
8. Релігійне життя.

Методичні рекомендації до практичного заняття.

Учень повинен характеризувати основні культурні процеси другої половини ХІХ – початку ХХ ст.; розвиток музичного, образотворчого мистецтва, архітектури, становлення професійного театру, діяльність меценатів та їх вплив на розвиток культури. Визначати: умови розвитку культури у другій половині ХІХ – на початку ХХ ст., взаємозв'язок промислового перевороту з досягненнями в галузі науки та техніки, творчі здобутки видатних вітчизняних науковців та митців. Називати: дати, імена і твори видатних діячів вітчизняної культури, пам'ятки культури другої половини ХІХ – початку ХХ ст.

Персоналії: І.Мечников, Д.Яворницький, І.Нечуй-Левицький, П.Мирний, Л.Українка, І.Франко, М.Старицький, М.Кропивницький, І.Карпенко-Карий, М.Садовський, П.Саксаганський, М. Заньковецька, М.Лисенко, С.Гулак-Артемівський, М.Пимоненко, А.Кримський, Д.Заболотний, М.Коцюбинський, В.Стефаник, М.Леонтович, С.Крушельницька.

Контрольна робота №1**I. Завдання з вибором однієї правильної відповіді.**

1. Коли на території України з'явилися найдавніші люди (архантропи)?

- А. Близько 100 млн. років тому;
- Б. Близько 15 млн. років тому;
- В. Близько 1 млн. років тому;
- Г. Близько 35 тис. років тому.

2. Вкажіть хронологію неоліту:

- А. 10–7 тис. р. до н.е.;
- Б. 7–4 тис. р. до н.е.;
- В. 6–3 тис. р. до н.е.;
- Г. 2 тис. р. до н.е.

3. Вкажіть хронологію енеоліту:

- А. 3–2 тис. р. до н.е.;
- Б. 4–3 тис. р. до н.е.;
- В. 5–4 тис. р. до н.е.;
- Г. 6–5 тис. р. до н.е.

4. У межах якого археологічного періоду первісна людина винайшла лук та стріли?

- А. Палеоліт;
- Б. Неоліт;
- В. Мезоліт;
- Г. Енеоліт.

5. У яких століттях на території сучасної України проживали кіммерійці?

- А. 9–7 ст. до н.е.;
- Б. 7–3 ст. до н.е.;
- В. 5–7 ст. до н.е.;
- Г. 3 ст. до н.е.

6. Провідними галузями господарства кіммерійців були:

- А. Землеробство;
- Б. Кочове скотарство;
- В. Залізобне ремесло;
- Г. Деревообробне ремесло.

7. Яку назву за часів перебування кіммерійців на території сучасної України мала Керченська протока?

- А. Кіммерік;
- Б. Кіммерійський вал;

В. Боспор Кіммерійський;
Г. Борисфен.

8. У яких століттях на території сучасної України проживали скіфи?

- А. 7–3 ст. до н.е.;
- Б. 9–4 ст. до н.е.;
- В. 8–7 ст. до н.е.;
- Г. 3 ст. до н.е. – 3 ст. н.е.

9. Яке місто було адміністративним центром «царства Атея»?

- А. Неаполь Скіфський;
- Б. Ольвія;
- В. Кам'янське городище (біля сучасного Нікополя);
- Г. Херсонес.

10. Велика Скіфія поділялася на адміністративні одиниці, які називалися:

- А. Улуси;
- Б. Номи;
- В. Ярлики;
- Г. Райони.

11. У яких століттях на території сучасної України проживали сармати?

- А. 7–3 ст. до н.е.;
- Б. 3 ст. до н.е. – 3 ст. н.е.;
- В. 8–7 ст. н.е.;
- Г. 9–8 ст. до н.е.

12. Сармати проживали:

- А. У кибитках;
- Б. У наметах;
- В. У напівземлянках;
- Г. У печерах.

13. Писемні відомості про сарматів залишив грецький історик:

- А. Геродот;
- Б. Плійній;
- В. Страбон;
- Г. Тацит.

14. Коли у Північному Причорномор'ї існували грецькі міста-держави?

- А. IX ст. до н. е.–VII ст. до н. е.;
- Б. VI ст. до н. е.–I ст. н. е.;
- В. II ст. до н.е.–V ст. н.е.;
- Г. V ст. н.е.–VI ст. н.е.

15. У перекладі на українську мову «Ольвія» означає:

- А. Усміхнена;
- Б. Морська;
- В. Щаслива;
- Г. Півострів.

16. У перекладі на українську мову «Херсонес» означає:

- А. Півострів;
- Б. Острів;
- В. Материк;
- Г. Земля.

17. За формою правління Боспорська держава була:

- А. Монархією;
- Б. Демократичною республікою;
- В. Олігархічною республікою;
- Г. Соціалістичною державою.

18. Назвіть племена, які витіснили і частково асимілювали сарматів:

- А. Готи;
- Б. Кіммерійці;
- В. Скіфи;
- Г. Сармати.

19. Який візантійський історик описав життя і побут готських племен на території України?

- А. Йордан;
- Б. Тацит;
- В. Прокопій;
- Г. Геродот.

20. Готська держава називалася:

- А. Гетика;
- Б. Велика Гетика;
- В. Рейхготланд;
- Г. Київська Русь.

21. Найбільшої могутності готи досягли за:

- А. Вінтарія;
- Б. Германаріха;
- В. Аттіли;
- Г. Дарія I.

22. Остання писемна згадка про антів:

- А. 602 р.;
- Б. 375 р.;

- В. 588р.;
- Г. 980р.

23. Коли було засновано м. Київ?

- А. V ст.;
- Б. VI ст.;
- В. VII ст.;
- Г. IX ст.

24. Який руський князь здійснював похід проти Візантії у 860 році?

- А. Олег;
- Б. Аскольд;
- В. Ігор;
- Г. Святослав.

25. Назвіть руського князя, який об'єднав новгородські землі з Середнім Подніпров'ям, назвавши Київ «матір'ю городів руських».

- А. Олег;
- Б. Святослав;
- В. Мстислав;
- Г. Володимир.

26. Першим руським князем-християнином був:

- А. Аскольд;
- Б. Ольга;
- В. Володимир Великий;
- Г. Ярослав Мудрий.

27. Назвіть роки князювання Ігоря:

- А. 882–912 рр.;
- Б. 912–945 рр.;
- В. 945–964 рр.;
- Г. 964–972 рр.

28. Назвіть роки князювання Святослава Ігоровича:

- А. 945–964 рр.;
- Б. 912–945 рр.;
- В. 964–972 рр.;
- Г. 912–945рр.

29. Першою кам'яною християнською церквою на Русі стала:

- А. Софія;
- Б. Десятинна;
- В. Святого Іллі;
- Г. Лавра.

30. Назвіть київського князя, якого видатний історик М. Грушевський назвав «козаком» (запорожцем) на престолі:

- А. Ігор;
- Б. Святослав;
- В. Володимир;
- Г. Олег.

31. Яка могутня держава існувала між Дніпром і Волгою у VIII–X ст.?

- А. Хозарський каганат;
- Б. Арабський халіфат;
- В. Московське князівство;
- Г. Візантія.

32. Назвіть роки князювання Володимира Великого:

- А. 945–964 рр.;
- Б. 980–1015 рр.;
- В. 964–972 рр.;
- Г. 912–945рр.

33. Назвіть князя, до якого київські бояри зверталися з доріканнями: «Ти, князю, чужої землі пильнуєш та шукаєш, а свою покинув».

- А. Олег;
- Б. Святослав;
- В. Ігор;
- Г. Володимир.

34. Які кочові племена упродовж X–XI ст. найбільше загрожували південним рубежам Київської Русі?

- А. Половці;
- Б. Печеніги;
- В. Хозари;
- Г. Авари.

II. Завдання на встановлення відповідності.

35. Установіть відповідність між язичницькими богами та їх значенням.

А. Перун	1. Бог тварин
Б. Велес	2. Бог сонця
В. Даждьбог	3. Бог рослин
Г. Симаргл	4. Бог грому і блискавки

А	
Б	
В	
Г	

36. Установіть відповідність між історичними періодами та стоянками давніх людей.

А. Гайманова могила	1.Енеоліт
Б. Ст. Киїк-Коба	2.Скіфський курган
В. Трипільська культура	3.Доба бронзи
Г. С. Михайлівка на Херсонщині	4.Палеолітична стоянка

А	
Б	
В	
Г	

37. Установіть відповідність між поняттями та їх змістом.

А. Асиміляція	1.Походження народу
Б. Віче	2.Сільська громада на Русі
В. Етногенез	3.Народні збори на Русі
Г. Верв	4.Злиття одного народу з іншим

А	
Б	
В	
Г	

38. Установіть відповідність між античними містами Північного Причорномор'я та місцями їх розташування.

А. Тіра	1.На Бузькому лимані
Б. Херсонес	2.На місці м. Керч
В. Фанагорія	3.Поблизу Севастополя
Г. Ольвія	4.У гирлі Дністра
Д. Пантікапей	5.На Таманському півострові
Е. Феодосія	6.м. Феодосія

А	
Б	
В	
Г	
Д	
Е	

III. Завдання на встановлення правильної послідовності.

39. Установіть хронологічну послідовність подій.

- А) Побудова Десятинної церкви;
 Б) Написання «Повісті минулих літ»;
 В) Написання «Повчання дітям» В. Мономаха;
 Г) Побудова Софіївського собору.

1	
2	
3	
4	

40. Установіть послідовність подій в релігійному житті Київської Русі.

- А) Заснування Київської митрополії ;
 Б) Обрання Митрополитом Іларіона;
 В) Початок будівництва Києво-Печерського монастиря;
 Г) Прийняття християнства Володимиром Великим.

1	
2	
3	
4	

Рекомендовано опрацювати матеріали тем з курсу історії України 7 кл., зокрема підручник Лях Р., Темірова Н. Історія України. З найдавніших часів до середини XIVст.: підруч. для 7-го кл. серед. школи. – К.: Генеза, 1998. – 320 с.

Історичний період, який включено до контрольної роботи охоплює хронологічні межі з найдавніших часів до виникнення та розквіту Київської держави (IX–XIст.)

Контрольна робота №1

1.В	6.Б	11.Б	16.А	21.Б	26.А	31.А
2.Б	7.В	12.А	17.А	22.А	27.Б	32.Б
3.Б	8.А	13.В	18.А	23.А	28.В	33.Б
4.В	9.В	14.Б	19.А	24.Б	29.Б	34.Б
5.А	10.Б	15.В	20.А	25.А	30.Б	

35.

А	Б	В	Г
4	1	2	3

36.

А	Б	В	Г
2	4	1	3

37.

А	Б	В	Г
4	3	1	2

38.

А	Б	В	Г	Д	Е
4	3	5	1	2	6

39.

1	2	3	4
А	Г	Б	В

40.

1	2	3	4
Г	А	Б	В

Контрольна робота № 2**I. Завдання з вибором однієї правильної відповіді.**

1. Укажіть скіфський курган, у якому було знайдено золоту пектораль:

- А. Гайманова Могила;
- Б. Товста Могила;
- В. Солоха;
- Г. Чортотлик.

2. У 1113 році при Печерському монастирі було складено літопис, який автор назвав «Повість минулих літ». Назвіть ім'я автора:

- А. Нестор;
- Б. Никон;
- В. Іларіон;
- Г. Володимир.

3. Проти якого кочового народу Володимир Мономах у 1103 р., 1111 р. та в 1116 р. разом з іншими князями здійснив успішні військові походи:

- А. Хазари;
- Б. Печеніги;
- В. Половці;
- Г. Монголи.

4. У якому році Галицьке та Волинське князівства було об'єднано в єдину державу?

- А. 1171 р.;
- Б. 1185 р.;
- В. 1199 р.;
- Г. 1205 р.

5. Чи правильне твердження?

Роздробленість Київської Русі:

1) пов'язана з великими розмірами держави чи етнічною неоднорідністю її територій;

2) спричинене передчасною смертю київського князя Ярослава Мудрого.

- А. Обидва варіанти правильні;
- Б. Тільки 1-й варіант правильний;
- В. Тільки 2-й варіант правильний;
- Г. Обидва варіанти неправильні.

6. Вкажіть, коли в літописі вперше згадується назва «Україна»:

- А. 1132 р.;
- Б. 1187 р.;

В. 1199 р.;
Г. 1240 р.

7. Дайте правильну відповідь на запитання.

Як виникла Києво-Могилянська академія?

- 1) Внаслідок злиття київських Братської та Лаврської шкіл;
 - 2) Після реорганізації Острозької академії.
- А. Обидва варіанти правильні;
Б. Тільки 1-й варіант правильний;
В. Тільки 2-й варіант правильний;
Г. Обидва варіанти неправильні.

8. Вкажіть, про якого з галицьких князів розповідає автор «Слово о полку Ігоревім»:

- А. Ярослава Осмомисла;
Б. Романа Мстиславовича;
В. Ярослава Мудрого;
Г. Юрія II Болеслава.

9. Вкажіть правильне судження.

Складна політична ситуація в Галицькому князівстві за Ярослава Осмомисла була спричинена:

- 1) Сваюлею боярської верхівки;
 - 2) Припиненням князівських міжусобиць.
- А. Обидва варіанти правильні;
Б. Тільки 1-й варіант правильний;
В. Тільки 2-й варіант правильний;
Г. Обидва варіанти неправильні.

10. Вкажіть, хто був останнім київським князем, чию владу характеризують, як монархічну і після чийої смерті Київська держава остаточно розпалася на окремі незалежні князівства:

- А. Всеволод Ярославович;
Б. Мстислав Володимирович;
В. Данило Романович;
Г. Святослав Ігоревич.

11. Битва під Дорогочином 1238 р. поклала край:

- 1) Зазіханням німецьких лицарів-хрестоносців на галицько-волинські землі;
 - 2) Опору галицьких бояр та зазіхання Угорського королівства на галицько-волинські землі.
- А. Обидва варіанти правильні;
Б. Тільки 1-й варіант правильний;
В. Тільки 2-й варіант правильний;
Г. Обидва варіанти неправильні.

12. Кревська унія була укладена між Польщею та Литвою:

- А. 1385 р.;
- Б. 1410 р.;
- В. 1240 р.;
- Г. 1392 р.

13. Хто у 1169 році зруйнував Київ?

- А. Юрій Довгорукий;
- Б. Андрій Боголюбський;
- В. Батий;
- Г. Воєвода Данила Галицького Дмитро.

14. Правління останнього галицько-волинського князя Юрія II Болеслава припадає на:

- А. 1264–1301 рр.;
- Б. 1325–1340 рр.;
- В. 1205–1264 рр.;
- Г. 1199–1205 рр.

15. Найбільшої могутності готи досягли за:

- А. Вінитарія;
- Б. Германаріха;
- В. Аттіли;
- Г. Атея.

II. Завдання на встановлення відповідності.

16. Установіть відповідність між подіями та датами:

А. Перший похід проти половців
на чолі з Володимиром Мономахом	1. 1113
Б. «Правда Ярославичів»	2. 1097
В. Повстання в Києві	3. 1103
Г. Початок князювання Володимира Мономаха	4. 1072
Д. Любецький з'їзд	5. 1068

А	
Б	
В	
Г	
Д	

17. Установіть відповідність події з іменем руських князів:

А. Повстання древлян	1. Ярослав Мудрий
Б. Дунайські походи	2. Володимир Святославович
В. Офіційне хрещення Русі	3. Володимир Мономах
Г. Боротьба з половцями	4. Ігор
Д. Створення «Руської правди»	5. Ольга
Е. Придушення повстання древлян	6. Святослав Ігоревич

А	
Б	
В	
Г	
Д	
Е	

18. Установіть відповідність між літературними творами та їхніми авторами:

А. «Повість минулих літ»	1. Володимир Мономах
Б. «Слово про закон і благодать»	2. Нестор
В. «Повчання дітям»	3. Іларіон
Г. «Прогностична оцінка 1483 року»	4. Ярослав Мудрий
	5. Юрій Дрогобич

А	
Б	
В	
Г	

III. Завдання на встановлення правильної послідовності.**19. Установіть хронологічну послідовність подій:**

- А. Любецький з'їзд;
 Б. Битва під Ярославлем;
 В. Битва на р. Калка;
 Г. Створення Галицько-Волинського князівства;
 Д. Оборона Києва від монголо-татар.

1	
2	
3	
4	
5	

20. Визначте послідовність правління галицько-волинських князів:

- А. Роман Мстиславович;
 Б. Андрій Юрійович;
 В. Юрій I;
 Г. Лев Юрійович;
 Д. Лев Данилович;
 Е. Данило Романович.

1	
2	
3	
4	
5	
6	

21. В уривках яких історичних джерел йдеться про великого князя Святослава Ігоревича?

А. «... на другий день посилає до імператора просити миру за такою умовою: [русичі] повинні віддати [візантійцям] Доростол... [візантійці] повинні дозволити привозити до себе хліб...».

Б. «І поставив він кумирів на пагорбі, поза двором теремним: Перуна дерев'яного, – а голова його була срібна, а віс – золотий, – і Хорса, і Дажбога, і Стрибога, і Сімаргла...»

В. «Хозари вийшли супроти нього з каганом, князем своїм. і зступилися війська битися, і сталася битва межи ними, і одолів він хозар і город їхній столицю Ітіль, і город Білу Вежу взяв...»

Г. «Зібрав він воїнів і прийшов до Києва, і вчинив мир із братом своїм Мстиславом. І розділили вони по Дніпру Руську землю: собі узяв сю сторону, а Мстислав – ту...»

Д. «... побачив, що церкву завершено, він помолився богу, говорячи: «Осе даю церкві сій, святій Богородиці, од маєтності своєї десяту частину. Якщо се одмінить хто, – хай буде проклят...»

Е. «Прийшов князь у Переяслевець. І послав до греків послів, говорячи: «Хочу йти на вас... І пішов до Царграда, розоряючи міста. І дали йому данину... І повернувся він в Переяславець...»

1	
2	
3	

22. Вкажіть характерні риси правління княгині Ольги:

- А. Прагнула розповсюдити християнство на Русі;
 Б. Намагалася встановити відносини між Руссю та іншими країнами шляхом переговорів;
 В. Відправила дипломатичне посольство до імператора Візантії Юстиніана I;
 Г. Підкорила землі древлян;
 Д. Проголосила християнство як державну релігію;
 Е. Розгромила Хазарський каганат.

1	
2	
3	

Рекомендовано опрацювати матеріали тем з курсу історії України 7 кл., зокрема підручник Лях Р., Темірова Н. Історія України. З найдавніших часів до середини XIV ст.: підруч. для 7-го кл. серед. школи. – К.: Генеза, 1998. – 320 с.

Історичний період, який включено до контрольної роботи охоплює хронологічні межі з найдавніших часів до XV ст.

Контрольна робота № 2

1.Б	6.Б	11.В
2.А	7.Б	12.А
3.В	8.А	13.Б
4.В	9.Б	14.Б
5.Б	10.Б	15.Б

16.

А	Б	В	Г	Д
3	4	5	1	2

17.

А	Б	В	Г	Д	Е
4	6	2	3	1	5

18.

А	Б	В	Г
2	3	1	5

19.

1	2	3	4	5
А	Г	В	Д	Б

20.

1	2	3	4	5
А	Е	Д	В	Б,Г

21.

1	2	3
А	В	Е

22.

1	2	3
А	Б	Г

Контрольна робота №3**I. Завдання з вибором однієї правильної відповіді.**

1. В якому році виникло реєстрове козацтво:

- А. 1649 р.;
- Б. 1625 р.;
- В. 1572 р.;
- Г. 1587 р.

2. В яких роках відбулося повстання під проводом С. Наливайка і Г. Лободи?

- А. 1591–1593 рр.;
- Б. 1625–1638 рр.;
- В. 1594–1596 рр.;
- Г. 1616–1618 рр.

3. В якому році була заснована Запорізька Січ?

- А. 1556 р.;
- Б. 1552 р.;
- В. 1553 р.;
- Г. 1554 р.

4. В якому році козаки під проводом П. Сагайдачного здійснили морський похід на Кафу, Синоп і Трапезунд?

- А. 1648 р.;
- Б. 1616 р.;
- В. 1625 р.;
- Г. 1618 р.

5. У якому році відбулося козацько-селянське повстання під проводом Тараса Трясила?

- А. 1625 р.;
- Б. 1630 р.;
- В. 1635 р.;
- Г. 1637 р.

6. Позначте назву Запорізької Січі, яка існувала в 1552–1557 рр.:

- А. Томаківська;
- Б. Базавлуцька;
- В. Хортицька;
- Г. Чортомлик.

7. Позначте назву документа, який було підписано в ході повстання під керівництвом Марка Жмайла:

- А. «Пункти заспокоєння»;
- Б. Куруківська угода;
- В. «Ординація війська Запорозького реєстрового»;
- Г. «Вічний мир».

8. Позначте подію церковного життя України, пов'язану з іменем Іпатія Потія:

- А. Надання Києво-Печерському монастирю права ставропігії;
- Б. Відновлення Київської православної митрополії;
- В. Заснування Української греко-католицької церкви;
- Г. Відновлення діяльності греко-католицької церкви.

9. У якому році перші 300 козаків були прийняті на службу польським королем і вписані в реєстр:

- А. 1649 р.;
- Б. 1572 р.;
- В. 1576 р.;
- Г. 1578 р.

10. Хто із запорозьких ватажків оспіваний у пісні про Байду?

- А. П. Дорошенко;
- Б. П. Конашевич-Сагайдачний;
- В. Д. Вишневецький;
- Г. Б. Хмельницький.

11. Назвіть дату завершення переможної битви військ Богдана Хмельницького під Корсунем:

- А. травень 1648 р.;
- Б. серпень 1648 р.;
- В. жовтень 1648 р.;
- Г. вересень 1648 р.

12. Де 13 вересня 1648 р. відбулася битва між українськими і польськими військами?

- А. Жовті Води;
- Б. Корсунь;
- В. Пилявці;
- Г. Берестечко.

13. Вкажіть рік, в якому в ході національно-визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького вперше укладено угоду, якою визнавалася влада гетьмана над козацькою територією:

- А. 1649 р.;

- Б. 1648 р.;
- В. 1654 р.;
- Г. 1657 р.

14. Назвіть найвищу адміністративну та військову установу Української держави в роки національно-визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького:

- А. Генеральна військова канцелярія;
- Б. Генеральний військовий суд;
- В. Козацька рада;
- Г. Старшинська рада.

15. Назвіть посадову особу у Війську Запорозькому, яка відала печаткою:

- А. Гетьман;
- Б. Генеральний писар;
- В. Бунчужний;
- Г. Кошовий.

16. Коли відбулася битва під Берестечком?

- А. 1651 р.;
- Б. 1648 р.;
- В. 1653 р.;
- Г. 1654 р.

17. Коли відбулася рада у Переяславі, на якій козацька верхівка і міщани присягнули на вірність московському цареві?

- А. 1654 р.;
- Б. 1625 р.;
- В. 1648 р.;
- Г. 1657 р.

18. У якому році і в якому місті І. Виговський підписав угоду з поляками?

- А. 1657 р., м. Конотоп;
- Б. 1658 р., м. Гадяч;
- В. 1659 р., м. Брацлав;
- Г. 1654 р., м. Переяслав.

19. Назвіть роки гетьманування П. Тетері:

- А. 1662–1664 рр.;
- Б. 1663–1665 рр.;
- В. 1661–1663 рр.;
- Г. 1669–1674 рр.

20. У якому році було підписано Бучацький мирний договір?

- А. 1672 р.;
- Б. 1673 р.;
- В. 1674 р.;
- Г. 1686 р.

21. Назвіть дату підписання «Вічного миру» між Московською державою і Річчю Посполитою:

- А. 1654 р.;
- Б. 1686 р.;
- В. 1667 р.;
- Г. 1672 р.

22. Назвіть роки гетьманування Івана Мазепи:

- А. 1687–1709 рр.;
- Б. 1668–1672 рр.;
- В. 1665–1676 рр.;
- Г. 1672–1687 рр.

23. Хто очолював повстання проти польської шляхти на Правобережжі у 1702–1704 рр.?

- А. Семен Палій;
- Б. Максим Залізняка;
- В. Устим Кармалюк;
- Г. Марко Жмайло.

24. Назвіть кошового отамана, який очолив козаків, що перейшли на бік шведського короля Карла XII?

- А. Іван Сулима;
- Б. Кость Гордієнко;
- В. Петро Калнишевський;
- Г. Пилип Орлик.

25. Назвіть автора «першої конституції» України:

- А. Богдан Хмельницький;
- Б. Пилип Орлик;
- В. Іван Виговський;
- Г. Юрій Хмельницький.

26. Позначте прізвище відомого росіянина, який у 1734 р. навчався в Києво-Могилянській академії:

- А. О. Радищев;
- Б. М. Новиков;
- В. М. Ломоносов;
- Г. О. Пушкін.

27. Назвіть історичну територію, яка в українських землях охоплює нинішні Харківську, Сумську та частини Донецької, Луганської областей:

- А. Лівобережна Україна;
- Б. Слобожанщина;
- В. Донбас;
- Г. Наддніпрянщина.

28. Позначте правильну відповідь. 21 квітня 1686 р. «Вічний мир» підписали:

- А. Річ Посполита й Українська козацька держава;
- Б. Московська держава і Річ Посполита;
- В. Османська держава і Московська держава;
- Г. Османська держава і Українська козацька держава.

29. Позначте подію, яка відбулася в травні 1709 р.:

- А. Російські війська за наказом Петра I зруйнували Запорозьку Січ;
- Б. Перехід гетьмана на сторону Швеції;
- В. Російські війська за наказом Петра I знищили гетьманську столицю Базавлюк;
- Г. Катерина II знищила Запорізьку Січ.

30. Проти якої держави вів постійну боротьбу кошовий отаман І. Сірко?

- А. Росії;
- Б. Польщі;
- В. Туреччини;
- Г. Швеції.

31. Вкажіть роки гетьманування Кирила Розумовського:

- А. 1750–1764 рр.;
- Б. 1734–1750 рр.;
- В. 1727–1734 рр.;
- Г. 1764–1788 рр.

32. Коли Катерина II видала Маніфест про скасування гетьманства?

- А. 1734 р.;
- Б. 1764 р.;
- В. 1775 р.;
- Г. 1764 р.

33. Війська якої країни допомагали польському уряду придушувати повстання «Коліївщину»?

- А. Швеція;
- Б. Росія;

- В. Туреччина;
- Г. Прусія.

34. Яка частина України відійшла за другим поділом Речі Посполитої 1793 року до Росії?

- А. Крим;
- Б. Правобережжя;
- В. Буковина;
- Г. Лівобережжя.

35. У складі якої держави перебувала Буковина в першій половині XVIII ст.?

- А. Польща;
- Б. Австрія;
- В. Туреччина;
- Г. Прусія.

36. Назвіть одного з авторів козацьких літописів:

- А. Самійло Величко;
- Б. Інокентій Гізель;
- В. Феофан Прокопович;
- Г. Остап Вересай.

37. Після ліквідації гетьманства в 1764 р. вся повнота влади в Лівобережній Україні зосередилася:

- А. У руках Першої Малоросійської колегії;
- Б. У руках Другої Малоросійської колегії;
- В. У руках Малоросійського генерал-губернаторства;
- Г. У руках Української держави.

38. Позначте дату введення кріпосного права в Лівобережній Україні і Слобожанщині:

- А. 1783 р.;
- Б. 1775 р.;
- В. 1768 р.;
- Г. 1725 р.

39. Назвіть дату першого поділу Польщі:

- А. 1772 р.;
- Б. 1775 р.;
- В. 1795 р.;
- Г. 1796 р.

40. Кому з українських поетів належить твір про «Коліївщина»?

- А. Т. Шевченку;

Б. І. Франку;
В. П. Грабовському;
Г. Л. Українці.

II. Завдання на встановлення відповідності.

41. Завдання на встановлення відповідності (логічні пари).

А. Ю. Хмельницький; 1. Гадяцька угода;
Б. І. Виговський; 2. «Переяславські статті»;
В. П. Дорошенко; 3. «Глухівські статті»;
Г. Д. Многогрішний. 4. Бучацький договір.

А	
Б	
В	
Г	

42. Завдання на встановлення відповідності (логічні пари).

А. І. Мазепа; 1. «Рішительні пункти»;
Б. П. Орлик; 2. Коломацькі статті;
В. Д. Апостол. 3. «Конституція прав і Свобод
Війська Запорозького».

А	
Б	
В	

43. Завдання на встановлення відповідності (логічні пари).

А. Петро Конашевич (Сагайдачний); 1. Куруківська угода;
Б. Марко Жмайло; 2. Керівник козацько-
селянського повстання
1591–1593 рр.;
В. К. Косинський; 3. Хотинська війна;
Г. С. Наливайко; 4. Козацько-сел. повстання 1594–1596 рр.

А	
Б	
В	
Г	

44. Установіть відповідність між поняттями і їх змістом:

А. Фільварок 1. Територіальне самоврядне об'єднання людей, у спільній
власності якого перебували земля і угіддя;
Б. Слобода 2. Відробіткова форма повинностей на користь
феодала;
В. Панщина 3. Яке поселення отримало на певний час
пільги на виконання повинності;
4. Багатогалузеве господарство, яке
грунтувалося на праці кріпаків.

А	
Б	
В	

45. Установіть послідовність подій.

А. Козацьке повстання під проводом І. Сулими;
Б. Козацько-селянське повстання під проводом П. Бута,
Я. Острянина, Д. Гуні;
В. Козацько-селянське повстання під проводом М. Жмайла;
Г. Козацько-селянське повстання під проводом
Т. Федоровича (Трясила).

1	
2	
3	
4	

46. Установіть послідовність подій.

- А. Люблінська унія;
 Б. Берестейська унія;
 В. Кревська унія;
 Г. Перший Литовський статут.

1	
2	
3	
4	

47. Укажіть прізвища гетьманів України першої половини XVIII ст.:

- А. Іван Скоропадський;
 Б. Петро Дорошенко;
 В. Павло Тетеря;
 Г. Кирило Розумовський;
 Д. Данило Апостол;
 Е. Іван Мазепа.

1	
2	
3	

48. Укажіть характерні риси розбудови Української козацької держави, пункти якої були оголошені у лютому 1649 р.:

- А. Проголошено право української нації на створення власної держави;
 Б. Територія держави – Київське, Чернігівське, Брацлавське воєводства;
 В. Проголошено принцип соборності держави;
 Г. Гетьман вважав створену державу спадкоємницею княжої Русі;
 Д. Козацька держава є автономною частиною Речі Посполитої;
 Е. Можливість для мешканців держави сповідувати православ'я та католицизм.

1	
2	
3	

Рекомендовано опрацювати матеріали тем з курсу історія України 8 кл., зокрема підручник Струкевич О.К., Романюк І.М., Пірус Т.П.

Історія України : підруч. для 8 класу загальноосвіт. навч. закл. – К. : Грамота, 2008 р. – 272с.

Історичний період, який включено до контрольної роботи охоплює хронологічні межі з XVI – по XVIII ст.

Контрольна робота №3

1.В	6.В	11.А	16.А	21.Б	26.Б	31.А	36.А
2.В	7.Б	12.В	17.А	22.А	27.Б	32.Б	37.Б
3.А	8.В	13.А	18.Б	23.А	28.Б	33.Б	38.А
4.Б	9.Б	14.А	19.Б	24.Б	29.В	34.Б	39.А
5.Б	10.В	15.Б	20.А	25.Б	30.В	35.В	40.А

41.

А	Б	В	Г
2	1	4	3

42.

A	Б	В
2	3	1

43.

A	Б	В	Г
3	1	2	4

44.

A	Б	В
4	3	2

45.

1	2	3	4
В	Г	А	Б

46.

1	2	3	4
В	Г	А	Б

47.

1	2	3
А	Д	Е

48.

1	2	3
А	В	Г

Контрольна робота №4**I. Завдання з вибором однієї правильної відповіді.**

1. Позначте подію, яка відбулася на початку листопада 1848 р. у Західній Україні:

- А. Участь українських депутатів у роботі парламенту Австрійської імперії;
- Б. Збройне повстання у Львові;
- В. Скасування панщини в Галичині;
- Г. Виступ під проводом Л. Кобилиці.

2. Назвіть ватажка селянських антикріпосницьких виступів на Поділлі в першій половині ХІХ ст.:

- А. Іван Гонга;
- Б. Олекса Довбуш;
- В. Устим Кармалюк;
- Г. Іван Сірко.

3. Хто з відомих українських діячів поч. ХІХ ст. займався формуванням козацьких полків під час війни проти Наполеона?

- А. Т. Шевченко;
- Б. І. Котляревський;
- В. Г. Сковорода;
- Г. М. Муравйов.

4. Вкажіть назву і автора програмного документа Південного товариства декабристів:

- А. М. Муравйов «Руська правда»;
- Б. П. Пестель «Конституція»;
- В. П. Пестель «Руська правда»;
- Г. М. Муравйов «Конституція».

5. Назвіть таємну політичну організацію, до якої входили Микола Костомаров, Пантелеймон Куліш, Микола Гулак, Тарас Шевченко:

- А. «Таємна дружина»;
- Б. Кирило-Мефодіївське товариство;
- В. «Південні бунтарі»;
- Г. «Руська Трійця».

6. Засновниками «Буковинської трійці» були:

- А. Ю. Федькович, С. Воробкевич, Г. Воробкевич;
- Б. М. Драгоманов, М. Павлик, О. Терлецький;
- В. М. Вовчок, Л. Глібов, П. Мирний;
- Г. Т. Шевченко, М. Драгоманов, М. Шашкевич.

7. Коли виникло «Товариство об'єднаних слов'ян» в Україні?

- А. 1822 р.;
- Б. 1823 р.;
- В. 1824 р.;
- Г. 1825 р.

8. У якому місті 2 травня 1848 р. було утворено Головну руську раду:

- А. Станіслав;
- Б. Київ;
- В. Львів;
- Г. Харків.

9. Відкриття перших гімназій в Україні:

- А. 1812 р.;
- Б. 1825 р.;
- В. 1805 р.;
- Г. 1801 р.

10. Заснування університету в м. Києві:

- А. 1805 р.;
- Б. 1834 р.;
- В. 1865 р.;
- Г. 1875 р.

11. У якому році було засноване культурно-освітнє товариство «Просвіта»?

- А. 1866 р.;
- Б. 1867 р.;
- В. 1868 р.;
- Г. 1872 р.

12. Коштом якого українського підприємця вийшла за життя Т. Шевченка найбільш повна збірка його поезій – «Кобзар»?

- А. Л. Смиренка;
- Б. М. Терещенка;
- В. І. Харитоненка;
- Г. М. Абаза.

13. У якому році циркуляром міністра внутрішніх справ Росії П. Валусєва було заборонено друкувати українською мовою релігійну та освітню літературу?

- А. 1863 р.;
- Б. 1813 р.;
- В. 1912 р.;
- Г. 1914 р.

14. Під впливом якої політичної течії відбувалися події під назвою «Чигиринська змова»?

- А. Народників;
- Б. Декабристів;
- В. Громадівців;
- Г. Хлопоманів.

15. Позначте назву організації, яка виникла у 1823 р. в Новгороді-Волинському:

- А. Південне товариство;
- Б. «Союз порятунку»;
- В. Товариство об'єднаних слов'ян;
- Г. Північне товариство.

16. Позначте прізвище відомого українського історика, автора трьохтомної «Історії запорозьких козаків»:

- А. М. Грушевський;
- Б. М. Костомаров;
- В. Д. Яворницький;
- Г. П. Пестель.

17. Відкриття першої в Україні залізниці Одеса – Балта:

- А. 1861 р.;
- Б. 1865 р.;
- В. 1860 р.;
- Г. 1888 р.

18. Назвіть рік відкриття університету в Одесі:

- А. 1875 р.;
- Б. 1865 р.;
- В. 1834 р.;
- Г. 1805 р.

19. У якому році було споруджено в Києві пам'ятник Богдану Хмельницькому?

- А. 1878 р.;
- Б. 1888 р.;
- В. 1898 р.;
- Г. 1861 р.

20. Коли Росія здійснила перехід до загальної військової повинності?

- А. 1864 р.;
- Б. 1870 р.;
- В. 1874 р.;
- Г. 1861 р.

21. Програмним документом якої організації стала «Руська правда» П. Пестеля?

- А. Руської трійці;
- Б. Північного товариства декабристів;
- В. Товариства об'єднаних слов'ян;
- Г. Південного товариства декабристів.

22. Чи правильним є твердження ?

Політика Російського царизму в галузі освіти в другій половині ХІХ ст. була спрямована:

- 1) на впровадження української мови в системі початкової освіти з одночасною її заборонаю в системі середньої та вищої освіти;
- 2) на підтримку власного видавництва українських підручників, через що було заборонено ввезення книг українською мовою з-за кордону.

- А. Обидва варіанти правильні;
- Б. Тільки перший варіант правильний;
- В. Тільки другий варіант правильний;
- Г. Обидва варіанти неправильні.

23. Коли напівлегальні об'єднання української інтелігенції – громади – відновили свою діяльність?

- А. 1860-х рр.;
- Б. 1870-х рр.;
- В. 1880-х рр.;
- Г. 1890-х рр.

24. Укажіть події, сучасником яких був Іван Франко?

- 1. Утворення Русько-Української радикальної партії;
- 2. Скасування панщини на західноукраїнських землях;
- 3. Скликання першої Державної Думи в Росії;
- 4. Відкриття університету у Львові;
- 5. Емський указ імператора Олександра ІІ;
- 6. Створення легіону Українських січових стрільців;
- 7. Видання «Руською трійцею» альманаху «Русалка Дністрова».

Варіанти відповіді:

- А. 1, 2, 4, 6;
- Б. 2, 4, 5, 7;
- В. 1, 3, 5, 6;
- Г. 2, 3, 6, 7.

25. Чи правильне судження ?

Масонський рух був...

- 1) складовою українського національно-визвольного руху першої чверті XIX ст.;
- 2) поширений і на українських землях.

- А. Обидва варіанти правильні;
 Б. Тільки перший варіант правильний;
 В. Тільки другий варіант правильний;
 Г. Обидва варіанти неправильні.

II. Завдання на встановлення відповідності.**26. Завдання на встановлення відповідності (логічні пари).**

- А. «Київська козаччина»; 1. Масонська ложа, утворена в Новоград-Волинську;
 Б. «З'єднані слов'яни»; 2. «Південне товариство»;
 В. П. Пестель; 3. Масовий селянський рух першої пол. XIX ст.;
 Г. М. Шашкевич. 4. «Руська трійця».

А	
Б	
В	
Г	

27. Завдання на встановлення відповідності.

- А. Діяльність у Львові гуртка «Руська трійця»; 1. 1854–1855 рр.
 Б. Реформи Олександра II в Російській імперії; 2. 1833–1837 рр.
 В. Оборона Севастополя під час Кримської війни; 3. 1770–1780 рр.
 Г. Реформи Марії-Терезії та Йосифа II в Австрійській імперії. 4. 1892–1893 рр.
 5. 1860–1870 рр.

А	
Б	
В	
Г	

28. Завдання на встановлення відповідності (логічні пари).

- А. Видання «Руською трійцею» альманаху «Русалка Дністрова»; 1. 1816 р.
 Б. Заснування в Перемишлі першого на західноукраїнських землях просвітницького товариства; 2. 1834 р.
 3. 1837 р.
 В. Початок Кримської війни 4. 1846 р.
 Г. Відкриття університету в Києві 5. 1853 р.

А	
Б	
В	
Г	

III. Завдання на встановлення правильної послідовності.**29. Установіть послідовність подій.**

- А. Кючук-Кайнаджирський мирний договір;
 Б. Адріанопольський мирний договір;
 В. Бухарестський мирний договір;
 Г. Ясський мирний договір.

1	
2	
3	
4	

30. Установіть послідовність подій.

- А. Скасування панщини на Закарпатті;
 Б. Заснування в Одесі Новоросійського університету;
 В. Емський указ Олександра II;
 Г. Кримська війна.

1	
2	
3	
4	

31. Установіть послідовність подій.

- А. Повстання декабристів в Україні;
 Б. Повстання воєнних поселенців у Чугуєві;
 В. Зруйнування Задунайської Січі;
 Г. Кримська війна.

1	
2	
3	
4	

32. Установіть послідовність подій.

- А. Створення Молодих громад;
 Б. Створення загальної української безпартійної організації;
 В. Створення гуртка «Хлопоманів»;
 Г. Створення Південно-західного відділення російського географічного товариства.

1	
2	
3	
4	

Завдання містять шість варіантів відповідей, серед яких лише три правильні.

33. Визначте характерні риси адміністративно-територіального устрою українських земель у складі Російської імперії.

- А. Територія України розділялася на дев'ять губерній;
 Б. Територія України розділялася на вісім округів;
 В. Губернії розподілялися на повіти на чолі з ісправниками;
 Г. Посада губернатора була виборною;
 Д. Адміністративно-виконавча влада в губерніях належала губернатору;
 Е. Україна мала особистий територіально-адміністративний устрій.

1	
2	
3	

34. Укажіть основний зміст селянської реформи 1861р.:

- А. Селяни отримали особисту свободу;
 Б. Відміна барщини;
 В. Земельні надлишки вилучалися на користь поміщика;
 Г. Селяни отримали землю безкоштовно;
 Д. Селяни повинні були сплачувати викупні платежі;
 Е. Селяни не могли заключати договори з приватними особами.

1	
2	
3	

Рекомендовано опрацювати матеріали тем з курсу історія України 9 кл., зокрема підручник Турченко Ф.Г., Морозко В.М. Історія України. Кінець XVIII – початок XX століття: підручник для 9 кл. серед. загальноосвіт. навч. закл. – К.: Генеза, 2001. – 424с.

Історичний період, який включено до контрольної роботи охоплює хронологічні межі кінця XVIII – початок XX ст.

Контрольна робота №4

1.Б	6.А	11.В	16.В	21.Г
2.В	7.Б	12.А	17.Б	22.Г
3.Б	8.В	13.А	18.Б	23.Б
4.В	9.В	14.А	19.Б	24.В
5.Б	10.Б	15.В	20.В	25.В

26.

А	Б	В	Г
3	1	2	4

27.

А	Б	В	Г
2	5	1	3

28.

А	Б	В	Г
3	1	5	2

29.

1	2	3	4
А	Г	В	Б

30.

1	2	3	4
А	Г	Б	В

31.

1	2	3	4
Б	А	В	Г

32.

1	2	3	4
В	А	Г	Б

33.

1	2	3
А	В	Д

34.

1	2	3
А	В	Д

Тест №1

Завдання 1–46 мають по чотири варіанти відповідей, з яких лише **ОДНА ПРАВИЛЬНА**. Виберіть правильну відповідь.

1. Позначте назву історичного періоду, для якого характерна ямна культура.

- А. Кам'яний вік;
- Б. Неоліт;
- В. Бронзовий вік;
- Г. Залізний вік.

Відповідність програмі: Велике переселення народів. Доба бронзи. Скотарські племена степу.

Відповідність підручнику: Лях Р.Д., Темірова Н.Р. Історія України. З найдавніших часів до середини XIV ст.: підруч. для 7-го класу серед. шк. – К. : Генеза, 1998. – С. 32–37

2. Укажіть назву грецького міста-колонії, заснованого на Бузькому лимані, неподалік сучасного Миколаєва:

- А. Тіра;
- Б. Херсонес;
- В. Ольвія;
- Г. Фанагорія.

Відповідність програмі: Велике переселення народів. Грецькі міста-держави в Північному Причорномор'ї.

Відповідність підручнику: Лях Р.Д., Темірова Н.Р. Історія України. З найдавніших часів до середини XIV ст.: підруч. для 7-го класу серед. шк. – К. : Генеза, 1998. – С. 62–69

3. Позначте факт, що має відношення до скіфів.

- А. Панування скіфів тривало понад тисячу років;
- Б. Давньогрецький історик Геродот поділив скіфів на чотири групи;
- В. Товста Могила, Кам'яна Могила, Курган Солоха, Гайманова Могила – найвідоміші скіфські кургани;
- Г. Скіфські племена були асимільовані племенами венеців.

Відповідність програмі: Велике переселення народів. Походження та розселення, заняття скіфів.

Відповідність підручнику: Лях Р.Д., Темірова Н.Р. Історія України. З найдавніших часів до середини XIV ст.: підруч. для 7-го класу серед. шк. – К. : Генеза, 1998. – С. 42–55

4. Позначте плем'я, у битві з яким загинув київський князь Святослав Ігорович, повертаючись на батьківщину після походу проти Візантії.

- А. Хозари;

- Б. Авари;
- В. Печеніги;
- Г. Половці.

Відповідність програмі: *Зміцнення Київської держави в середині X століття.*

Відповідність підручнику: *Лях Р.Д., Темірова Н.Р. Історія України. З найдавніших часів до середини XIV ст.: підруч. для 7-го класу серед. шк. – К.: Генеза, 1998. – С. 120–123*

5. Позначте, яка подія відбулася в XI столітті:

- А. Розгром Хозарського каганату;
- Б. Запровадження християнства на Русі як державної релігії;
- В. Зруйнування й пограбування Києва військом Андрія Боголюбського;
- Г. Спорудження храму св. Софії в Києві.

Відповідність програмі: *Київська держава за правління Ярослава Мудрого (1019–1054 рр.). Культура Київської держави.*

Відповідність підручнику: *Лях Р.Д., Темірова Н.Р. Історія України. З найдавніших часів до середини XIV ст.: підруч. для 7-го класу серед. шк. – К.: Генеза, 1998. – С. 141–147, 208–225.*

6. Позначте, про якого князя йдеться у творі «Слово про закон і благодать» київського митрополита Іларіона:

- А. Святослава;
- Б. Володимира Великого;
- В. Ярослава Мудрого;
- Г. Володимира Мономаха.

Відповідність програмі: *Київська держава за правління Ярослава Мудрого (1019–1054 рр.). Культура Київської держави.*

Відповідність підручнику: *Лях Р.Д., Темірова Н.Р. Історія України. З найдавніших часів до середини XIV ст.: підруч. для 7-го класу серед. шк. – К.: Генеза, 1998. – С. 141–148, 208–225.*

7. Позначте, унаслідок якої битви київські землі остаточно звільнено від золотоординського панування:

- А. Битви біля Синіх Вод;
- Б. Битви на Чудському озері;
- В. Грюнвальдської битви;
- Г. Куліковської битви.

Відповідність програмі: *Українські землі у складі Великого князівства Литовського.*

Відповідність підручнику: *Лях Р.Д., Темірова Н.Р. Історія України. З найдавніших часів до середини XIV ст.: підруч. для 7-го класу серед. шк. – К.: Генеза, 1998. – С. 266–270.*

8. Укажіть державу, у складі якої до середини XVI ст. перебували Волинь, Підляшшя, Київщина, Східне Поділля:

- А. Велике князівство Литовське;
- Б. Угорське королівство;
- В. Польське королівство;
- Г. Молдавське князівство.

Відповідність програмі: Українські землі у складі Великого князівства Литовського.

Відповідність підручнику: Лях Р.Д., Темірова Н.Р. *Історія України. З найдавніших часів до середини XIV ст.: підруч. для 7-го класу серед. шк.* – К. : Генеза, 1998. – С. 266–282.

9. Хто зазнав нищівної поразки під час Грюнвальдської битви?

- А. Війська татарські;
- Б. Війська Тевтонського ордену;
- В. Руські війська;
- Г. Війська угорського короля.

Відповідність програмі: Українські землі за князювання литовського князя Вітовта.

Відповідність підручнику: Лях Р.Д., Темірова Н.Р. *Історія України. З найдавніших часів до середини XIV ст.: підруч. для 7-го класу серед. шк.* – К. : Генеза, 1998. – С.275–278.

10. Позначте, у чому полягає суть Городельської унії.

- А. Династичний шлюб литовського князя й московської княгині;
- Б. Угода між литовським князем Свидригайлом і московським князем Іваном III про передачу останньому Чернігово-Сіверської землі;
- В. Надання православній шляхті Великого князівства Литовського рівних прав із католиками;
- Г. Підтвердження незалежності Литви й зрівняння в правах польської та литовської знаті.

Відповідність програмі: Українські землі за князювання литовського князя Вітовта.

Відповідність підручнику: Лях Р.Д., Темірова Н.Р. *Історія України. З найдавніших часів до середини XIV ст.: підруч. для 7-го класу серед. шк.* – К. : Генеза, 1998. – С. 275–278.

11. Пересопницьке Євангеліє й Острозька Біблія є пам'ятками української культури:

- А. XIV ст.;
- Б. XV ст.;
- В. XVI ст.;
- Г. XVII ст.

Відповідність програмі: Українська культура XVI ст.

Відповідність підручнику: Струкевич О.К., Романюк І.М., Пірус Т.П. *Історія України: підруч. для 8-го кл. загальноосвіт. навч. закл. – К. : Грамота, 2008. – С. 52–55.*

12. Позначте назву багатогалузевого товарного феодалного господарства в XVI ст., що ґрунтувалося на праці селян-кріпаків.

- А. Латифундія;
- Б. Дворище;
- В. Фільварок;
- Г. Маєток.

Відповідність програмі: *Соціально-економічна структура українського суспільства в XVI ст.*

Відповідність підручнику: Струкевич О.К., Романюк І.М., Пірус Т.П. *Історія України: підруч. для 8-го кл. загальноосвіт. навч. закл. – К. : Грамота, 2008. – С. 13–17.*

13. Позначте документ, за яким у XVI ст. відбулося закріпачення селян на території України.

- А. Привілей Казимира IV;
- Б. «Устав на волоки»;
- В. Третій Литовський статут;
- Г. Перший Литовський статут.

Відповідність програмі: *Соціально-економічна структура українського суспільства в XVI ст. Становище непривілейованих груп населення.*

Відповідність підручнику: Струкевич О.К., Романюк І.М., Пірус Т.П. *Історія України: підруч. для 8-го кл. загальноосвіт. навч. закл. – К. : Грамота, 2008. – С. 15–17.*

14. Позначте прізвище діяча, який у 1620 р. очолив відновлену Київську митрополію.

- А. З. Копистенський;
- Б. Й. Борецький;
- В. М. Смотрицький;
- Г. М. Рогоза.

Відповідність програмі: *Становище церков на теренах України в першій половині XVII ст.*

Відповідність підручнику: Струкевич О.К., Романюк І.М., Пірус Т.П. *Історія України: підруч. для 8-го кл. загальноосвіт. навч. закл. – К. : Грамота, 2008. – С. 71.*

15. Позначте назву документа, який містить такі слова: «...територія Української держави обмежувалася Брацлавським, Київським і Чернігівським воєводствами. Установлювався реєстр у кількості 40 тис. козаків, передбачалося повернення шляхти до своїх маєтків».

- А. Білоцерківська угода;

- Б. Зборівська угода;
- В. Травневі універсали Б. Хмельницького;
- Г. Переяславська угода.

Відповідність програмі: *Виборення козацькою Україною незалежності. Весна 1649 – червень 1652 року.*

Відповідність підручнику: *Струкевич О.К., Романюк І.М., Пірус Т.П. Історія України: Підруч. для 8-го кл. загальноосвіт. навч. закл. – К. : Грамота, 2008. – С. 119.*

16. Позначте одну з причин національно-визвольної війни українського народу проти Речі Посполитої середини XVII ст.

- А. Смерть польського короля;
- Б. Обмеження прав козацтва;
- В. Бажання об'єднатися з Московським царством;
- Г. Татарські набіги на українські землі.

Відповідність програмі: *Передумови і початок Національно-визвольної війни українського народу середини XVII ст.*

Відповідність підручнику: *Струкевич О.К., Романюк І.М., Пірус Т.П. Історія України: Підруч. для 8-го кл. загальноосвіт. навч. закл. – К. : Грамота, 2008. – С. 101–102.*

17. Позначте прізвище українського полковника – сподвижника Б. Хмельницького.

- А. С. Жолкевський;
- Б. К. Косинський;
- В. М. Потоцький;
- Г. Д. Нечай.

Відповідність програмі: *Продовження Національно-визвольної війни другої половини 1648 – початку 1649 року. Сподвижники Б. Хмельницького.*

Відповідність підручнику: *Струкевич О.К., Романюк І.М., Пірус Т.П. Історія України: Підруч. для 8-го кл. загальноосвіт. навч. закл. – К. : Грамота, 2008. – С. 114.*

18. Позначте дату битви під Батогом.

- А. Червень – серпень 1649 р.;
- Б. Липень 1651 р.;
- В. Травень 1652 р.;
- Г. Вересень – жовтень 1648 р.

Відповідність програмі: *Виборення козацькою Україною незалежності. Весна 1649 – червень 1652 року.*

Відповідність підручнику: *Струкевич О.К., Романюк І.М., Пірус Т.П. Історія України: підруч. для 8-го кл. загальноосвіт. навч. закл. – К. : Грамота, 2008. – С.123–124.*

19. Позначте прізвище гетьмана, за якого було проведено «Генеральне слідство про маєтності».

- А. Д. Многогрішний;
- Б. І. Самойлович;
- В. І. Мазепа;
- Г. Д. Апостол.

***Відповідність програмі:** Політичне становище Гетьманщини після Полтавської битви – до середини XVIII ст. Реформи Данила Апостола.*

***Відповідність підручнику:** Струкевич О.К., Романюк І.М., Пірус Т.П. Історія України: підруч. для 8-го кл. загальноосвіт. навч. закл. – К. : Грамота, 2008. – С. 216.*

20. Позначте прізвище кошового отамана Запорозької Січі, який разом із запорожцями підтримав гетьмана І. Мазепу під час походу Карла XII.

- А. К. Булавін;
- Б. Г. Галаган;
- В. К. Гордієнко;
- Г. І. Сірко.

***Відповідність програмі:** Північна війна та Україна. Повстання гетьмана Івана Мазепи проти Московії.*

***Відповідність підручнику:** Струкевич О.К., Романюк І.М., Пірус Т.П. Історія України: підруч. для 8-го кл. загальноосвіт. навч. закл. – К. : Грамота, 2008. – С. 204–205.*

21. Позначте прізвище керівника гайдамацького повстання в Україні в 1734 р.

- А. Д. Братковський;
- Б. Верлан;
- В. І. Гонга;
- Г. О. Довбуш.

***Відповідність програмі:** Розгортання гайдамацького руху в другій половині XVIII ст.*

***Відповідність підручнику:** Струкевич О.К., Романюк І.М., Пірус Т.П. Історія України: підруч. для 8-го кл. загальноосвіт. навч. закл. – К. : Грамота, 2008. – С. 234–235.*

22. Позначте рік створення Першої Малоросійської колегії.

- А. 1708 р.;
- Б. 1722 р.;
- В. 1764 р.;
- Г. 1775 р.

***Відповідність програмі:** Політичне становище Гетьманщини після Полтавської битви – до середини XVIII ст. Діяльність Першої Малоросійської колегії.*

Відповідність підручнику: Струкевич О.К., Романюк І.М., Пірус Т.П. *Історія України: підруч. для 8-го кл. загальноосвіт. навч. закл. – К. : Грамота, 2008. – С. 214.*

23. Позначте тип навчального закладу, у якому в другій половині XVII – першій половині XVIII ст. діти здобували початкову освіту.

- А. Братські школи;
- Б. Церковно-приходські школи;
- В. Колегіуми;
- Г. Гімназії.

Відповідність програмі: *Українська культура другої половини XVII – першої половини XVIII ст. Освіта.*

Відповідність підручнику: Струкевич О.К., Романюк І.М., Пірус Т.П. *Історія України: підруч. для 8-го кл. загальноосвіт. навч. закл. – К. : Грамота, 2008. – С. 218.*

24. Позначте рік, у якому за наказом Катерини II було знищено Нову Січ:

- А. 1709 р.;
- Б. 1737 р.;
- В. 1768 р.;
- Г. 1775 р.

Відповідність програмі: *Гетьманщина другої половини XVIII ст. Остаточна ліквідація Гетьманщини. – С. 231–232.*

25. Позначте прізвище представника патріотично налаштованої української козацько-шляхетської старшини, який, щоб заручитися підтримкою Пруссії в боротьбі проти Росії, 1791 р. виїхав до Берліна й шукав зв'язків із канцлером Пруссії.

- А. О. Безбородько;
- Б. С. Дівович;
- В. В. Капніст;
- Г. В. Кочубей.

Відповідність програмі: *Суспільно-політичний рух у Наддніпрянській Україні наприкінці XVIII – в першій половині XIX ст.*

Відповідність підручнику: Турченко Ф.І., Мороко В.М. *Історія України. Кінець XVIII – початок XX ст.: підручник для 9 кл. серед. загальноосвіт. навч. закл. – К. : Генеза, 2001. – С. 52*

26. Укажіть період гетьманування К.Розумовського:

- А. 1722–1727 рр.;
- Б. 1734–1750 рр.;
- В. 1750–1764 рр.;
- Г. 1764–1775 рр.

27. Позначте рік поділу українських земель, які перебували в складі Російської імперії, на дев'ять губерній.

- А. 1796 р.;
- Б. 1801 р.;
- В. 1802 р.;
- Г. 1809 р.

***Відповідність програмі:** Загальна характеристика українських земель наприкінці XVIII – в першій половині XIX ст.*

***Відповідність підручнику:** Турченко Ф.І., Мороко В.М. Історія України. Кінець XVIII – початок XX ст.: підр. для 9 кл. серед. загальноосвіт. навч. закл. – К. : Генеза, 2001. – С.5–7.*

28. Позначте роки боротьби поміщицьких селян Поділля на чолі з У. Кармалюком.

- А. 1812–1824 рр.;
- Б. 1813–1826 рр.;
- В. 1813–1835 рр.;
- Г. 1814–1829 рр.

***Відповідність програмі:** Антикріпосницька боротьба в Україні у першій половині та середині XIX ст.*

***Відповідність підручнику:** Турченко Ф.І., Мороко В.М. Історія України. Кінець XVIII – початок XX ст.: підр. для 9 кл. серед. загальноосвіт. навч. закл. – К. : Генеза, 2001. – С.47.*

29. Позначте подію, яка відбулась в 1812 р.

- А. Повстання Чернігівського полку;
- Б. Підписання Андріанопольського миру;
- В. «Київська козаччина»;
- Г. Підписання Бухарестського миру.

***Відповідність програмі:** Наддніпрянська Україна в системі міжнародних відносин у XVIII – першій половині XIX ст.*

***Відповідність підручнику:** Турченко Ф.І., Мороко В.М. Історія України. Кінець XVIII – початок XX ст.: підручник для 9 кл. серед. загальноосвіт. навч. закл. – К. : Генеза, 2001. – С. 18–19.*

30. Позначте, коли і в якому місті діяло напівлегальне демократично-просвітницьке товариство «Руська Трійця».

- А. 1816–1824 рр., Перемишль;
- Б. 1830–1834 рр., Ужгород;
- В. 1830–1837 рр., Львів;
- Г. 1833–1837 рр., Львів.

***Відповідність програмі:** Українське національне відродження в західноукраїнських землях наприкінці XVIII – в першій половині XIX ст.*

Відповідність підручнику: Турченко Ф.І., Мороко В.М. *Історія України. Кінець XVIII – початок XX ст.: підручник для 9 кл. серед. загальноосвіт. навч. закл. – К. : Генеза, 2001. – С. 93.*

31. Укажіть регіон, яким упродовж першої половини XIX ст. прокотилися селянські «холерні бунти»:

- А. Буковина;
- Б. Галичина;
- В. Закарпаття;
- Г. Поділля.

Відповідність програмі: *Антикріпосницька боротьба на західноукраїнських землях у складі Австрійської імперії.*

Відповідність підручнику: Турченко Ф.І., Мороко В.М. *Історія України. Кінець XVIII – початок XX ст.: Підручник для 9 кл. серед. загальноосвіт. навч. закл. – К. : Генеза, 2001. – С. 89.*

32. Позначте прізвище особи, діяльність якої пов'язана із революційними подіями 1848–1849 рр. у Західній Україні.

- А. Д. Пильчиков;
- Б. П. Куліш;
- В. О. Маркович;
- Г. В. Подолинський.

Відповідність програмі: *Західна Україна в період завершення революції (липень 1848 – поч. 1849 р.).*

Відповідність підручнику: Турченко Ф.І., Мороко В.М. *Історія України. Кінець XVIII – початок XX ст.: підручник для 9 кл. серед. загальноосвіт. навч. закл. – К. : Генеза, 2001. – С. 103–107.*

33. Позначте прізвище письменника першої половини XIX ст.

- А. П. Гулак-Артемівський;
- Б. Т. Осиповський;
- В. Д. Бантиш-Каменський;
- Г. В. Тропінін.

Відповідність програмі: *Освіта і наука в першій половині XIX ст.*

Відповідність підручнику: Турченко Ф.І., Мороко В.М. *Історія України. Кінець XVIII – початок XX ст.: підручник для 9 кл. серед. загальноосвіт. навч. закл. – К. : Генеза, 2001. – С. 112–113.*

34. Позначте галузь науки, у якій працював М. Остроградський.

- А. Математика;
- Б. Ботаніка;
- В. Медицина;
- Г. Історія.

Відповідність програмі: *Освіта і наука в першій половині XIX ст.*

Відповідність підручнику: Турченко Ф.І., Мороко В.М. *Історія України. Кінець XVIII – початок XX ст.: підручник для 9 кл. серед. загальноосвіт. навч. закл. – К. : Генеза, 2001. – С. 110–111.*

35. Фундатором національного кінематографу, автором шедеврів світового рівня «Звенигора», «Арсенал», «Земля» був:

- А. Г. Юра;
- Б. Л. Курбас;
- В. М. Бойчук;
- Г. О. Довженко.

Відповідність програмі: *Українська СРР в умовах нової економічної політики (1921–1928 рр.). Українське національне відродження в літературі та театрі.*

Відповідність підручнику: Гупан Н. *Новітня історія України: Навчальний посібник для 10-го класу. – К. : А.С.К., 2003. – С. 227–231.*

36. Позначте, скільки років після скасування кріпацтва селяни були зобов'язані сплачувати викупні платежі.

- А. 10;
- Б. 25;
- В. 37;
- Г. 49.

Відповідність програмі: *Скасування кріпосного права в Наддніпрянській Україні.*

Відповідність підручнику: Турченко Ф.І., Мороко В.М. *Історія України. Кінець XVIII – початок XX ст.: підручник для 9 кл. серед. загальноосвіт. навч. закл. – К. : Генеза, 2001. – С. 145.*

37. Позначте назву міста, із яким перша в Україні залізниця сполучила Одесу.

- А. Аккерман;
- Б. Балта;
- В. Бірзула;
- Г. Ізмаїл.

Відповідність програмі: *Економічний розвиток Наддніпрянщини у 60–90-х рр. XIX ст.*

Відповідність підручнику: Турченко Ф.І., Мороко В.М. *Історія України. Кінець XVIII – початок XX ст.: підручник для 9 кл. серед. загальноосвіт. навч. закл. – К. : Генеза, 2001. – С. 160.*

38. Позначте прізвище представника громадського руху другої половини XIX ст.

- А. В. Антонович;
- Б. М. Шашкевич;

В. М. Кибальчич;
Г. Я. Головацький.

Відповідність програмі: *Суспільно-політичне життя в Наддніпрянській Україні (кін. 50-х – поч. 60-х рр. ХХ ст.)*

Відповідність підручнику: *Турченко Ф.І., Мороко В.М. Історія України. Кінець ХVІІІ – початок ХХ ст.: підручник для 9 кл. серед. загальноосвіт. навч. закл. – К. : Генеза, 2001. – С. 196–200.*

39. Позначте один із результатів скасування кріпацтва в Україні в 1861 р.

- А. Прирівнювання селян у правах із поміщиками;
- Б. Запровадження кругової поруки в селянській общині;
- В. Збільшення селянських наділів порівняно з дореформеним періодом;
- Г. Перехід землі в приватну власність селян без викупу.

Відповідність програмі: *Скасування кріпосного права в Наддніпрянській Україні.*

Відповідність підручнику: *Турченко Ф.І., Мороко В.М. Історія України. Кінець ХVІІІ – початок ХХ ст.: підручник для 9 кл. серед. загальноосвіт. навч. закл. – К. : Генеза, 2001. – С. 142-146.*

40. Позначте прізвище одного із засновників Русько-української радикальної партії.

- А. І. Франко;
- Б. О. Барвінський;
- В. Ю. Романчук;
- Г. А. Вахнянин.

Відповідність програмі: *Утворення українських політичних партій Галичини.*

Відповідність підручнику: *Турченко Ф.І., Мороко В.М. Історія України. Кінець ХVІІІ – початок ХХ ст.: підручник для 9 кл. серед. загальноосвіт. навч. закл. – К. : Генеза, 2001. – С. 240.*

41. «Нова ера» – це

- А. Компроміс між австрійським урядом і поляками Галичини початку ХІХ ст., що передбачав придушення поляками антиурядової пропаганди українців в обмін на створення Галицького сейму, де провідні позиції мали обіймати поляки;
- Б. Згода між народовцями Галичини та Київською громадою середини ХІХ ст., суть якої полягала у визнанні громадивцями Галичини «українським П'ємонтом» у відповідь на визнання народовцями існування єдиного українського народу;
- В. Україно-австро-польське порозуміння кінця ХІХ ст. у Галичині, яке полягало в культурно-освітніх і господарських поступках австрійських і польських правлячих кіл в обмін на лояльне ставлення українців до імперії Габсбургів;

Г. Політика австрійського уряду початку ХХ ст. у Галичині, спрямована на надання українському селянству певних громадянських прав, залучення його представників до парламентської діяльності.

Відповідність програмі: *Західноукраїнські землі у складі Австрійської імперії у другій половині ХІХ ст. «Нова ера».*

Відповідність підручнику: *Реснт О. Підручник для 9-го класу. – К. : Генеза, 2003. – С. 156*

42. Позначте прізвище представника театрального мистецтва другої половини ХІХ ст.

А. П. Саксаганський

Б. В. Городецький

В. К. Жуков

Г. Г. Гай

Відповідність програмі: *Українська література, театр і музика у другій половині ХІХ ст.*

Відповідність підручнику: *Турченко Ф.І., Мороко В.М. Історія України. Кінець ХVІІІ – початок ХХ ст.: підручник для 9 кл. серед. загальноосвіт. навч. закл. – К. : Генеза, 2001. – С. 266.*

43. Позначте назву літературного твору, автором якого був І. Нечуй-Левицький.

А. «Царівна»;

Б. «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»;

В. «Микола Джеря»;

Г. «Борислав сміється».

Відповідність програмі: *Українська література, театр і музика у другій половині ХІХ ст.*

Відповідність підручнику: *Турченко Ф.І., Мороко В.М. Історія України. Кінець ХVІІІ – початок ХХ ст.: підручник для 9 кл. серед. загальноосвіт. навч. закл. – К. : Генеза, 2001. – С. 263–264.*

44. Позначте регіон України, спеціалізацією якого на початку ХХ ст. була залізорудна промисловість.

А. Донбас;

Б. Правобережжя;

В. Криворіжжя;

Г. Степова Україна.

Відповідність програмі: *Промисловість українських земель у складі Російської імперії на початку ХХ ст.*

Відповідність підручнику: *Турченко Ф.І., Мороко В.М. Історія України. Кінець ХVІІІ – початок ХХ ст.: –ідручник для 9 кл. серед. загальноосвіт. навч. закл. – К. : Генеза, 2001. – С. 288-290.*

45. Масова трудова міграція українців наприкінці XIX – початку XX ст. була зумовлена:

- А. Стрімкою монополізацією основних галузей промисловості;
- Б. Розгортанням широкого будівництва залізниць і портів;
- В. Залученням на українські землі іноземних колоністів;
- Г. Аграрним перенаселенням українських земель.

Відповідність програмі: *Західноукраїнські землі у складі Австрійської імперії у другій половині XIX ст. Розвиток кооперативного руху, трудова еміграція.*

Відповідність підручнику: *Ресент О. Підручник для 9-го класу. – К. : Генеза, 2003. – С. 193–196.*

46. Позначте рік, коли А. Шептицький очолив Українську греко-католицьку церкву.

- А. 1899 р.;
- Б. 1900 р.;
- В. 1901 р.;
- Г. 1903 р.

Відповідність програмі: *Український національно-визвольний рух на Буковині і в Закарпатті. Взаємини українців з неукраїнським населенням в Західній Україні.*

Відповідність підручнику: *Турченко Ф.І., Мороко В.М. Історія України. Кінець XVIII – початок XX ст.: підручник для 9 кл. серед. загальноосвіт. навч. закл. – К. : Генеза, 2001. – С. 328–329.*

У завданнях 47–52 до кожного з чотирьох завдань, позначених БУКВАМИ, виберіть один правильний, на Вашу думку, варіант відповіді, позначений ЦИФРОЮ. Запишіть у таблицю в тесті цифри відповідей.

47. Установіть відповідність між іменами київських князів та датами їхнього правління.

1. Ігор	А. 980–1015 рр.
2. Ольга	Б. 912–945рр.
3. Олег	В. 945–969 рр.
4. Святослав	Г. 964–972 рр.
	Д. 882–912 рр.

А	Б	В	Г	Д

Відповідність програмі: *Київська держава за перших князів. Зміцнення Київської держави в середині X століття.*

Відповідність підручнику: *Лях Р.Д., Темірова Н.Р. Історія України. З найдавніших часів до середини XIV ст.: підруч. для 7-го класу серед. шк. – К. : Генеза, 1998. – С. 109–118, 118–123*

48. Установіть відповідність між термінами та їхніми визначеннями.

1. Орда	А. Данина на користь монгольського хана
2. Баскак	Б. Столиця Золотої Орди
3. Ясак	В. Грамота монгольського хана на князювання
4. Ярлик	Г. Намісник золотоординського хана в руських землях для збирання данини
	Д. Військо монголо-татар

А	Б	В	Г	Д

Відповідність програмі: Монголо-татарське іго на Русі.

Відповідність підручнику: Лях Р.Д., Темірова Н.Р. Історія України. З найдавніших часів до середини XIV ст.: підруч. для 7-го класу серед. шк. – К. : Генеза, 1998. – С. 204.

49. Установіть відповідність між подіями та датами козацько-селянських повстань 20-30-х рр. XVII ст.

1. Повстання під проводом Тараса Федоровича (Трясила)	А. 1637 р.
2. Повстання під проводом Бута (Павлюка)	Б. 1625 р.
3. Повстання під проводом Я. Острянина	В. 1627 р.
4. Повстання під проводом М. Жмайла	Г. 1638 р.
	Д. 1630 р.

А	Б	В	Г	Д

Відповідність програмі: Національно-визвольні повстання 20-30-х років XVIII ст.

Відповідність підручнику: Струкевич О.К., Романюк І.М., Пірус Т.П. Історія України : підруч. для 8-го кл. загальноосвіт. навч. закл. – К. : Грамота, 2008. – С. 78–83.

50. Установіть відповідність між іменами полководців і назвами битв, у яких вони брали безпосередню участь.

1. П. Конашевич-Сагайдачний	А. Пилявецька
2. Б. Хмельницький	Б. Полтавська
3. І. Виговський	В. Підгаєцька
4. П. Дорошенко	Г. Конотопська
	Д. Хотинська

А	Б	В	Г	Д

Відповідність програмі: Українське козацтво в першій половині XVII ст. Гетьман Петро Конашевич-Сагайдачний. Передумови і початок Національно-визвольної війни українського народу середини XVII ст. Україна за гетьманування Івана Виговського. Боротьба Петра Дорошенка за об'єднання України.

Відповідність підручнику: Струкевич О.К., Романюк І.М., Пірус Т.П. Історія України : Підруч. для 8-го кл. загальноосвіт. навч. закл. – К. : Грамота, 2008. – С. 72–78, 108–111, 158.

51. Установіть відповідність між назвами регіонів України та їхньою економічною спеціалізацією в другій половині XIX ст.

1. Донбас	А. Зернове господарство
2. Криворіжжя	Б. Вугільна промисловість
3. Правобережна Україна	В. Марганцева промисловість
4. Степова Україна	Г. Цукрова промисловість
	Д. Залізорудна промисловість

А	Б	В	Г	Д

Відповідність програмі: Економічний розвиток Наддніпрянщини у 60-90 рр. XIX ст. Розвиток товарних відносин у сільському господарстві Наддніпрянщини в 60-90-ті рр. XIX ст.

Відповідність підручнику: Турченко Ф.І., Мороко В.М. Історія України. Кінець XVIII – початок XX ст.: підручник для 9 кл. серед. загальноосвіт. навч. закл. – К. : Генеза, 2001. – С. 156–161, 175.

52. Установіть відповідність між прізвищами українських діячів національно-культурного руху XIX ст. та їхньою діяльністю.

1. М. Костамаров	А. Учитель із Полтави
2. М. Гулак	Б. Професор Київського університету
3. В. Білозерський	В. Службовець канцелярії
4. П. Куліш	Г. Поет, живописець
	Д. Письменник, педагог, автор української абетки

А	Б	В	Г	Д

Відповідність програмі: Кирило-Мефодіївське братство.

Відповідність підручнику: Турченко Ф.І., Мороко В.М. Історія України. Кінець XVIII – початок XX ст.: Підручник для 9 кл. серед. загальноосвіт. навч. закл. – К. : Генеза, 2001. – С. 66–70.

У завданнях 53–56 розташуйте історичні події в правильній послідовності. Запишіть букви, якими позначено події, у таблицю. Перша подія має відповідати цифрі 1, друга — цифрі 2 і т. д.

53. Установіть послідовність зміни кочових народів на кордонах Русі.

- А. Половці;
- Б. Печеніги;
- В. Хозари;
- Г. Монголо-татари.

А	Б	В	Г

Відповідність програмі: Українські землі напередодні утворення Київської держави. Боротьба українських князівств з кочівниками. Монголо-татарська навала.

Відповідність підручнику: Лях Р.Д., Темірова Н.Р. Історія України. 3 найдавніших часів до середини XIV ст. : підруч. для 7-го класу серед. шк. – К. : Генеза, 1998. – С. 100–102, 189–192, 199–202.

54. Визначте послідовність подій.

- А. Люблінська унія;
- Б. Кревська унія;
- В. Берестейська унія;
- Г. Городельська унія.

А	Б	В	Г

Відповідність програмі: Люблінська унія. Підпорядкування українських земель Польщі. Церковне життя в другій половині XVI ст. Берестейська унія 1596 р.

Відповідність підручнику: Струкевич О.К., Романюк І.М., Пірус Т.П. Історія України: підруч. для 8-го кл. загальноосвіт. навч. закл. – К. : Грамота, 2008. – С. 20–24, 34.

55. Розташуйте події в хронологічній послідовності.

- А. Повстання під проводом К. Косинського;
- Б. Похід козаків під проводом П. Сагайдачного на Кафу;
- В. Похід І. Підкови;
- Г. Хотинська війна.

А	Б	В	Г

Відповідність програмі: Перші козацькі повстання. Початок національно-визвольного руху. Українське козацтво в першій чверті XVII ст. Гетьман Петро Конашевич-Сагайдачний.

Відповідність підручнику: Струкевич О.К., Романюк І.М., Пірус Т.П. Історія України: підруч. для 8-го кл. загальноосвіт. навч. закл. – К. : Грамота, 2008. – С. 46–48, 72–77.

56. Установіть хронологічну послідовність подій.

- А. Створення «Просвіти»;
 Б. Розкол організації «Земля і воля»;
 В. Діяльність хлопоманів;
 Г. Чигиринська змова.

А	Б	В	Г

Відповідність програмі: Розвиток народницького руху в Україні. Зародження національної течії в суспільному русі Західної України. Народовці.

Відповідність підручнику: Турченко Ф.І., Мороко В.М. Історія України. Кінець XVIII – початок XX ст.: підручник для 9 кл. серед. загальноосвіт. навч. закл. – К. : Генеза, 2001. – С. 217–220, 229–230.

Завдання 57-60 містять шість варіантів відповіді, серед яких лише три правильні.

57. Укажіть наслідки підкорення Київської Русі монголо-татарами:

- А. Зруйновано велику кількість міст;
 Б. Руські князі не мали права заключати між собою політичні та військові союзи;
 В. Руські князі та монгольські хани мали рівні права;
 Г. Руські князі стали васалами хана;
 Д. Монголи створили власну державу Золоту Орду, столицею якої було місто Київ;
 Е. Монгольські хани відмовилися від данини руських князів

1	
2	
3	

Відповідність програмі: Монголо-татарська навала. Наслідки підкорення Київської Русі монголо-татарами.

Відповідність підручнику: Лях Р.Д., Темірова Н.Р. Історія України. З найдавніших часів до середини XIV ст.: підруч. для 7-го класу серед. шк. – К. : Генеза, 1998. – С. 199–204, 247–248.

58. Укажіть прізвища українських діячів, які були гетьманами Правобережної України в 60-80 рр. XVII ст.:

- А. Іван Брюховецький;
 Б. Павло Тетеря;
 В. Іван Самойлович;
 Г. Дем'ян Многогрішний;
 Д. Петро Дорошенко;
 Е. Юрій Хмельницький.

1	
2	
3	

Відповідність програмі: Українські землі в 60-80-х роках XVII ст.

Відповідність підручнику: Струкевич О.К., Романюк І.М., Пірус Т.П. Історія України: підруч. для 8-го кл. загальноосвіт. навч. закл. – К. : Грамота, 2008. – С. 148–175

59. Укажіть характерні риси правління князя Володимира Великого:

- А. Приєднав землі волинян і хорватів;
 Б. Провів адміністративну реформу;
 В. Приєднав до Русі міста Червенської Русі – Червень, Бузьк, Белз;
 Г. Остаточно розгромив печенігів;
 Д. Упорядкував існуючі норми права в єдиний збірник законів держави – «Руську Правду»;
 Е. Вів успішні походи проти литовських племен.

1	
2	
3	

Відповідність програмі: *Розквіт Київської Русі. Володимир Великий (980 – 1015рр.).*

Відповідність підручнику: *Лях Р.Д., Темірова Н.Р. Історія України. 3 найдавніших часів до середини XIV ст. : підруч. для 7-го класу серед. шк. – К. : Генеза, 1998. – С. 125–138.*

60. Укажіть основні ідеї москофілів:

- А. Виступали за розвиток української літератури;
 Б. Орієнтувалися на царську самодержавну Росію;
 В. Підтримували греко-католицьку церкву;
 Г. Пропагували так зване «язичіє» – суміш російської, української, старослов'янської, польської мов;
 Д. Підтримували демократичний, антисамодержавний рух в Росії;
 Е. Заперечували використання української мови як літературної.

1	
2	
3	

Відповідність програмі: *Стан національно-визвольного руху на західноукраїнських землях після поразки революції 1848–1849 рр. «Москофіли».*

Відповідність підручнику: *Турченко Ф.Г., Мороко В.М. Історія України. Кінець XVIII – початок XX століття: підручник для 9 кл. серед. загальноосвіт. навч. закл. – К. : Генеза, 2001. – 424 С.*

Тест №1

1.В	6.В	11.В	16.Б	21.Б	26.В	31.В	36.Г	41.В	46.Б
2.В	7.А	12.В	17.Г	22.Б	27.А	32.Г	37.Б	42.А	
3.В	8.А	13.В	18.В	23.Б	28.В	33.А	38.А	43.В	
4.В	9.Б	14.Б	19.Г	24.Г	29.Г	34.А	39.Б	44.В	
5.Г	10.Г	15.Б	20.В	25.В	30.Г	35.Г	40.А	45.Г	

47.

А	Б	В	Г	Д
-	1	2	4	3

49.

А	Б	В	Г	Д
2	4	-	3	1

51.

А	Б	В	Г	Д
4	1	-	3	2

53.

А	Б	В	Г
3	2	1	4

55.

А	Б	В	Г
2	3	1	4

57.

1	2	3
А	Б	Г

59.

1	2	3
А	Б	В

48.

А	Б	В	Г	Д
3	-	4	2	1

50.

А	Б	В	Г	Д
2	-	4	3	1

52.

А	Б	В	Г	Д
3	1	2	-	4

54.

А	Б	В	Г
3	1	4	2

56.

А	Б	В	Г
2	4	1	3

58.

1	2	3
Б	Д	Е

60.

1	2	3
Б	Г	Е

Тест №2

Завдання 1–46 мають по чотири варіанти відповідей, з яких лише ОДНА ПРАВИЛЬНА. Виберіть правильну відповідь.

1. Позначте поняття, що характеризує сукупність археологічних пам'яток, які належать до одного часу, певної території та мають певні особливості.

- А. Археологічна культура;
- Б. Історичні джерела;
- В. Історія;
- Г. Палеоліт.

2. Позначте, який народ завдав нищівної поразки війську перського царя Дарія I:

- А. Кіммерійці;
- Б. Скіфи;
- В. Сармати;
- Г. Готи.

3. Позначте археологічну пам'ятку, де розташований Грот Мамонта.

- А. Киїк-Коба в Криму;
- Б. Лука-Врублевецька, стоянка поблизу Кам'янця-Подільського;
- В. Мізинська стоянка на Чернігівщині;
- Г. Кам'яна Могила поблизу С. Терпіння на Запоріжжі.

4. Позначте назву одного із союзів слов'янських племен, що розселилися на території сучасної України.

- А. Словени;
- Б. Кривичі;
- В. Сіверяни;
- Г. В'ятичі.

5. Позначте династію князів, яка перебувала при владі в Київській Русі до роздробленості.

- А. Рюриковичів;
- Б. Ольговичів;
- В. Ігоровичів;
- Г. Святославовичів.

6. Позначте правильне твердження.

- А. Верховна державна влада у Київській Русі належала Боярській думі;
- Б. Княжа влада поєднувала військові, судові та адміністративні функції;
- В. Під час прийняття всіх важливих рішень князь зобов'язаний був радитись із Боярською думою;

Г. Віче не мало права критикувати політику князя, а повинне було в усьому його підтримувати.

7. Позначте назву найвідомішого літопису часів Київської Русі.

- А. «Слово про закон і благодать»;
- Б. «Моління Даниїла Заточника»;
- В. «Повість минулих літ»;
- Г. «Лаврентіївський літопис».

8. Укажіть назву кочового народу, проти якого Володимир Мономах 1103 р., 1111 р. та 1116 р. разом з іншими князями здійснив успішні військові походи:

- А. Хозари;
- Б. Печеніги;
- В. Половці;
- Г. Монголи.

9. Позначте ім'я галицького князя, про кого автор «Слова о полку Ігоревім» писав: «Високо сидиш ти на своїм златокованім престолі, підперши гори Угорські своїми залізними військами, заступивши королеві дорогу, зачинивши ворота на Дунаї...»

- А. Данило Галицький;
- Б. Іван Ростиславич;
- В. Роман Мстиславич;
- Г. Ярослав Осмомисл.

10. Позначте одну з причин роздробленості Київської Русі.

- А. Створення місцевого апарату влади;
- Б. Занепад ремесла й торгівлі;
- В. Зменшення кількості вотчин;
- Г. Маленька територія Київської Русі.

11. У 1246 р. Данило здійснив поїздку до монгольського хана, метою якої було:

- А. Прийняти віру монголо-татар;
- Б. Отримати підтримку від монголо-татар у боротьбі з боярами;
- В. Отримати ярлик на княжіння;
- Г. Установити торгіві відносини з монголо-татарами.

12. Позначте ім'я литовського князя, який іменував себе «З божої ласки князь київський».

- А. Ольгерд Гедимінович;
- Б. Володимир Ольгердович;
- В. Ягайло Ольгердович;
- Г. Вітовт Кейстутович.

- 13. Позначте подію, яка відбувалася на території України в XV ст.**
А. Перехід Чернігово-Сіверщини під владу Московського царства;
Б. Ліквідація Волинського та Київського удільних князівств;
В. Прийняття I Литовського статуту;
Г. Кревська унія.
- 14. Позначте термін, що означає родову знать, аристократію.**
А. Унія;
Б. Іконостас;
В. Магістрат;
Г. Шляхта.
- 15. Позначте рік укладання Люблінської унії.**
А. 1569 р.;
Б. 1570 р.;
В. 1571 р.;
Г. 1572 р.
- 16. Проаналізуйте наведені твердження та вкажіть правильне:**
А. «Процес об'єднання Великого князівства Литовського та Польського королівства в єдину державу започаткований Городельською, а завершений Кревською унією 1569 р.»;
Б. «Запорожці на чолі з П. Сагайдачним у 1616 р. здобули Кафу, а в 1621 р. взяли участь у Хотинській війні на боці Речі Посполитої проти Османської імперії»;
В. «Іов Борецький, обійнявши посаду Київського православного митрополита в 1596 р., одразу ж долучився до очолюваної князем К. Острозьким боротьби проти унії з Римом»;
Г. «Утворення реєстрового козацтва пов'язане з ім'ям польського короля Яна II Казимира, який у 1410 р. затвердив перший список найнятих козаків-реєстровців».
- 17. Позначте рік, коли у Львові був надрукований «Буквар» – підручник для навчання української грамоти.**
А. 1574 р.;
Б. 1575 р.;
В. 1576 р.;
Г. 1577 р.
- 18. Позначте прізвища діяча церкви, противника об'єднання православної церкви від римо-католицької.**
А. І. Потій;
Б. Г. Балабан;
В. К. Терлецький;
Г. М. Рогоза.

19. Позначте факт, який стосується розвитку культури України в другій половині XVI – першій половині XVII ст.

- А. У цей період розвивається полемічна література;
- Б. Перша вища «слов'яно-греко-латинська» школа була заснована у Львові;
- В. Найвідомішим український поетом цього періоду був Г. Смотрицький;
- Г. Братські школи в Україні засновувалися єзуїтами.

20. Позначте ім'я правителя Кримського ханства, із яким Б. Хмельницький у 1648 р. уклав військовий союз.

- А. Тугай-бей;
- Б. Іслам-Гірей III;
- В. Девлет-Гірей I;
- Г. Шахін-Гірей.

21. Позначте місце битви, де разом програли три командири (комісари) польського війська, яких Б. Хмельницький глузливо назвав «Перина, латина, дитина».

- А. Батіг;
- Б. Жовті Води;
- В. Корсунь;
- Г. Пилявці.

22. Позначте період гетьманування І. Виговського.

- А. 1657–1659 рр.;
- Б. 1663–1668 рр.;
- В. 1669–1672 рр.;
- Г. 1656–1660 рр.

23. Позначте, що собою являли Чигиринські походи XVII ст.

- А. Напади російських військ на столицю гетьманської України;
- Б. Узяття Чигирини польськими військами;
- В. Облога й узяття міста турецько-татарськими військами;
- Г. Усобиці між двома правобережними гетьманами.

24. Позначте один із заходів, проведених гетьманом Д. Апостолом.

- А. Збільшення кількості російських полків;
- Б. Запровадження кодифікації документів;
- В. Діяння судів за російськими законами;
- Г. Відновлення збирання податків російськими представниками.

25. Позначте іншу назву терміна «колії».

- А. Гайдамаки;
- Б. Гайдуки;

В. Голота;
Г. Дейнеки.

26. Позначте прізвище композитора України другої половини XVIII ст.

А. В. Боровиковський;
Б. Д. Бортнянський;
В. Д. Левицький;
Г. С. Ковнір.

27. Позначте територію, де в першій половині XVIII ст. діяли повстанці, яких називали терміном, що в перекладі означає «знищувачі, порушники».

А. Поділля;
Б. Прикарпаття й Закарпаття;
В. Волинь;
Г. Полісся.

28. Позначте прізвище автора «Книги буття українського народу».

А. П. Куліш;
Б. Т. Шевченко;
В. В. Білозерський;
Г. М. Костомаров.

29. Позначте, яку організацію заснували М. Костомаров і М. Гулак у 1846 році:

А. «Товариство об'єднаних слов'ян»;
Б. «Кирило-Мефодіївське братство»;
В. «Руська трійця»;
Г. «Братство тарасівців».

30. Позначте, коли і в якому місті був виданий альманах «Русалка Дністрова».

А. 1835 р., Львів;
Б. 1836 р., Відень;
В. 1837 р., Будапешт;
Г. 1838 р., Краків.

31. Позначте одну з ознак кризи феодально-кріпосницької системи й зародження ринкової економіки.

А. Використання жіночої праці в сільському господарстві;
Б. Спеціалізація окремих районів України на виробництві певної сільськогосподарської продукції;
В. Поява дводенної панщини замість п'ятиденної;
Г. Зменшення селянських повстань.

32. Позначте назву першої української газети, що виходила у Львові за часів революції 1848–1849 рр.

- А. «Діло»;
- Б. «Наша мета»;
- В. «Зоря Галицька»;
- Г. «Голос Галичини».

33. Позначте прізвище ініціатора створення Харківського університету.

- А. М. Максимович;
- Б. М. Новиков;
- В. І. Срезневський;
- Г. В. Каразін.

34. Позначте рік підписання Емського указу.

- А. 1864 р.;
- Б. 1872 р.;
- В. 1876 р.;
- Г. 1868 р.

35. Позначте, скільки років після скасування кріпацтва селяни були зобов'язані сплачувати викупні платежі.

- А. 10;
- Б. 25;
- В. 37;
- Г. 49.

36. Позначте рік заснування цукрового синдикату – першого монополістичного об'єднання в Україні.

- А. 1882 р.;
- Б. 1885 р.;
- В. 1886 р.;
- Г. 1887 р.

37. Позначте термін, що означає рух різночинної інтелігенції в 60–80-ті рр. ХІХ ст., спрямований на відновлення пріоритету народу в суспільних справах.

- А. Народництво;
- Б. Анархізм;
- В. Москвофільство;
- Г. Модернізм.

38. Позначте рік відкриття в Україні першої залізниці.

- А. 1847 р.;
- Б. 1861 р.;
- В. 1865 р.;
- Г. 1870 р.

39. Позначте прізвище голови Товариства українських поступовців.

- А. В. Винниченко;
- Б. С. Єфремов;
- В. М. Грушевський;
- Г. С. Петлюра.

40. Позначте рік проведення в Києві судового процесу над М. Бейлісом («справа Бейліса»).

- А. 1906 р.;
- Б. 1911 р.;
- В. 1913 р.;
- Г. 1915 р.

41. Позначте дату втрати чинності Емського указу.

- А. Жовтень 1905 р.;
- Б. Травень 1906 р.;
- В. Січень 1907 р.;
- Г. Травень 1907 р.

42. Позначте назву партії, утвореної на II з'їзді Револуційної української партії, лідерами якої стали В. Винниченко, С. Петлюра та М. Порш.

- А. Українська радикально-демократична партія;
- Б. Українська народна партія;
- В. Українська партія соціалістів-революціонерів;
- Г. Українська соціал-демократична робітничка партія.

43. Позначте подію, що відбулась в 1905 р.

- А. Засідання першої Державної думи;
- Б. Утворення Товариства українських поступовців;
- В. Убивство П. Столипіна;
- Г. Вихід першої україномовної газети «Хлібороб».

44. Позначте регіон України, спеціалізацією якого на початку XX ст. була залізорудна промисловість.

- А. Донбас;
- Б. Правобережжя;
- В. Криворіжжя;
- Г. Степова Україна.

45. Позначте прізвище діяча – відомого філолога.

- А. А. Кримський;
- Б. Д. Заболотний;
- В. Л. Лутугін;
- Г. В. Вернадський.

46. Позначте прізвище видатного українського історика, автора понад 300 праць з історії, археології та етнографії («Дослідження про козацтво за актами з 1500 по 1648 рр.», «Дослідження про гайдамацтво за актами 1700–1768 рр.», «Бесіди про часи козацькі на Україні», «Нарис історії Великого князівства Литовського»), що створив «київську школу» істориків, яка заклала підвалини сучасної української історіографії.

- А. В. Антонович;
- Б. М. Грушевський;
- В. О. Лазаревський;
- Г. М. Костомаров.

У завданнях 47–52 до кожного з чотирьох завдань, позначених БУКВАМИ, виберіть один правильний, на Вашу думку, варіант відповіді, позначений ЦИФРОЮ. Запишіть у таблицю в тесті цифри відповідей.

47. Установіть відповідність між датами і подіями.

- А. 965 р.; 1. Побудова Софійського собору;
- Б. 1019 р.; 2. Повстання киян проти Ізяслава;
- В. 1037 р.; 3. Поразка військ Святополка;
- Г. 1068 р. 4. Розгром Хозарського каганату;
- 5. Убивство Святополком Бориса і Гліба.

А Б В Г

48. Установіть відповідність між назвами організацій та змістом програмної діяльності.

- А. «Руська Трійця»; 1. Організація, утворена 1823 р. Ставила за мету звільнення слов'янських народів від абсолютизму та їхнє об'єднання у федеративний союз;
- Б. Головна Руська Рада; 2. Угрупування студентської молоді, утворене в 1830-х рр., очолюване М. Шашкевичем, І. Вагилевичем і Я. Головацьким. Сприяло піднесенню освітнього рівня та національної свідомості галичан;
- В. Руський собор; 3. Організація, утворена в 1848 р. Вимагала розділити Галичину на польську та українську провінції з окремими адміністраціями;
- Г. «Просвіта». 4. Товариство, утворене в 1868 р. Сприяло національно-культурній, економічній освіті українського народу;
- 5. Організація, утворена в 1848 р. Намагалася спрямувати український національний рух в інтересах польської шляхти.

А Б В Г

49. Установіть відповідність між термінами та їхніми визначеннями.

А. Інтермедія;	1. Чернечий орден, покликаний боротися з еретиками;
Б. Ставропігія;	2. Побутова сценка розважального характеру в антракті релігійних драм;
В. Єзуїти;	3. Соціально-політичний рух XVI — першої половини XVII ст. проти католицької церкви;
Г. Догмат.	4. Основні положення, що вважаються незаперечною істиною;
	5. Автономна православна церковна одиниця, яка підлягає юрисдикції патріарха

А Б В Г

50. Установіть відповідність між прізвищами осіб та фактами їхньої біографії.

А. П. Орлик;	1. Керівник повстання на Правобережній Україні в 1702–1704 рр.;
Б. І. Скоропадський;	2. Обраний гетьманом у 1750 р.;
В. К. Розумовський;	3. Обраний гетьманом у 62 роки;
Г. С. Палій.	4. Автор «Пактів та Конституції законів і вольностей Війська Запорозького»;
	5. Український митрополит.

А Б В Г

51. Установіть відповідність між датами та подіями.

А. 1904 р.;	1. Створення «Крайового союзу ревізійного»;
Б. 1911 р.;	2. Створення організації «Пласт»
В. 1912 р.;	3. Загибель українського студента А. Коцко, що стала приводом до студентських заворушень;
Г. 1910 р.	4. Створення «Селянської партії» у Чернівцях;
	5. Створення організації «Січові стрільці».

А Б В Г

52. Установіть відповідність.

А. «Київська козаччина»;	1. Масонська ложа, утворена в Новгород-Волинську;
Б. «З'єднані слов'яни»;	2. «Південне товариство»;
В. П. Пестель;	3. Масовий селянський рух першої половини XIX ст.;
Г. М. Шашкевич.	4. «Руська трійця».

А Б В Г

У завданнях 53–56 розташуйте історичні події в правильній послідовності. Запишіть букви, якими позначено події, у таблицю. Перша подія має відповідати цифрі 1, друга — цифрі 2 і т. д.

53. Розташуйте події культурного життя Київської Русі в хронологічній послідовності.

- А. Укладення «Повісті минулих літ» Нестора;
- Б. Написання «Слова о полку Ігоревім»;
- В. Побудова Золотих Воріт у Києві;
- Г. Побудова Десятинної церкви.

А Б В Г

54. Розташуйте події другої половини XVIII ст. в хронологічній послідовності.

- А. Захоплення Буковини Австрією;
- Б. Запровадження кріпацтва в Україні;
- В. Заснування Задунайської Січі;
- Г. Утворення Чорноморського козацького війська.

А Б В Г

55. Розташуйте події, про які йде мова в літописах, у хронологічній послідовності.

- А. «А древляни зраділи, погодились, і зібрали від двора по три голуби й по три горобці й послали їх до Ольги з поклоном. А Ольга роздала воякам коленому по голубові, а іншим по горобцеві, і повеліла пов'язати сірку кожному голубові й горобцеві...»;
- Б. «І прибули (Олег та Ігор) до гір київських, і довідався Олег, що тут Аскольд і Дір удвох княжать. І сховав він воїв у човнах, а інших позаду zostавив, і сам прийшов на берег Дніпра, несучи Ігоря малого»;
- В. «Коли ж почули древляни, що він знову іде, порадилися древляни з князем своїм Малом і сказали: «Якщо внадиться вовк до овець, то виносить по одній все стадо, якщо не уб'ють його. Так і сей: якщо не вб'ємо його, то він усіх нас погубить»;
- Г. «Вони ж послухали його, і послали йому меч й іншу зброю. А він прийняв і почав любитись і хвалити й висловлювати подяку цареві. І сказали бояри: «Лютий цей муж буде, бо не дбає про маєток, а хапає за зброю, зобов'язав платити данину».

А Б В Г

56. Розташуйте події національно-визвольної війни під проводом Б. Хмельницького в хронологічній послідовності.

- А. Смерть І. Золотаренка;
 Б. Облога Замостя;
 В. Перше українське посольство до Москви;
 Г. Похід військ Хмельницького в Молдавію.

А	Б	В	Г

Завдання 57-60 містять варіанти відповідей серед яких лише три правильні.

57. Укажіть характерні риси правління княгині Ольги.

- А. Придушила повстання древлян;
 Б. Підтримувала дипломатичні відносини з Оттоном І;
 В. Прийняла хрещення Русі;
 Г. Провела реформу, в результаті якої було введено фіксовані норми повинностей.

1	
2	
3	

58. Укажіть, які події пов'язані з князюванням Данила Галицького.

- А. Здобув перемогу над угорським військом біля міста Ярославля;
 Б. Зробив столицею м. Галич;
 В. Заснував м. Львів;
 Г. Був коронований посланцем папи в Дорогочині;
 Д. Остаточно розгромив монголо-татар;
 Е. Об'єднав всі землі Київської Русі.

1	
2	
3	

59. Укажіть архітекторів XVIII ст.

- А. М. Березовський;
 Б. Г. Сковорода;
 В. І. Григорович-Барський;
 Г. С. Ковнір;
 Д. П. Неєлов;
 Е. Г. Смотрицький.

1	
2	
3	

60. Укажіть основний зміст селянської реформи 1861 р.:

- А. Селяни отримали особисту свободу;
 Б. Відміна барщини;
 В. Земельні надлишки вилучалися на користь поміщика;
 Г. Селяни отримали землю безкоштовно;
 Д. Селяни повинні були сплачувати викупні платежі;
 Е. Селяни не могли заключати договори з приватними особами.

1	
2	
3	

Тест №2

1.А 6.Б 11.В 16.Б 21.Г 26.Б 31.Б 36.Г 41.А 46.А
 2.Б 7.В 12.Б 17.А 22.А 27.Б 32.Б 37.А 42.Г
 3.А 8.Б 13.Б 18.Б 23.Б 28.Г 33.Г 38.Б 43.Г
 4.Б 9.Г 14.Г 19.А 24.Б 29.Б 34.Б 39.Б 44.Б
 5.А 10.Б 15.А 20.Б 25.А 30.Б 35.Г 40.Б 45.А

47.

А	Б	В	Г
4	3	1	2

48.

А	Б	В	Г
2	3	5	4

49.

А	Б	В	Г
2	5	1	4

50.

А	Б	В	Г
4	3	2	1

51.

А	Б	В	Г
1	2	5	3

52.

А	Б	В	Г
2	3	1	5

53.

А	Б	В	Г
2	4	3	1

54.

А	Б	В	Г
1	3	2	4

55.

А	Б	В	Г
3	1	2	4

56.

А	Б	В	Г
4	1	3	2

57.

1	2	3
А	Б	Г

58.

1	2	3
А	В	Г

59.

1	2	3
В	Г	Д

60.

1	2	3
А	В	Д

Тест №3

Завдання 1–46 мають по чотири варіанти відповідей, з яких лише ОДНА ПРАВИЛЬНА. Виберіть правильну відповідь.

1. Які характерні риси притаманні неолітичній революції?

- 1) Поява першого штучного металу – бронзи;
- 2) виникнення землеробства та скотарства;
- 3) відокремлення скотарства від землеробства;
- 4) перехід до осілого способу життя;
- 5) винайдення свердління, шліфування та пиляння каменю;
- 6) відокремлення ремесла від землеробства;
- 7) виникнення виробництва керамічного посуду, прядіння, ткацтва.

Укажіть правильний варіант відповіді:

- А. 2,4,5,6;
- Б. 1,3,6,7;
- В. 2,4,5,7;
- Г. 3,5,6,7.

2. Укажіть роки перебування сарматів на теренах сучасної України?

- А. IX–VII ст. до н.е.;
- Б. VII–III ст. до н.е.;
- В. III ст. до н.е. – III ст. н.е.;
- Г. III–IV ст. н.е.

3. Укажіть назву грецького міста-колонії, заснованого на території сучасного Севастополя.

- А. Ольвія;
- Б. Пантікапей;
- В. Херсонес;
- Г. Феодосія.

4. Про якого великого київського князя йдеться в уривку історичного джерела: «Отець бо його ... землю ... хрещенням просвітив, а сей великий князь... засіяв книжними словами серця віруючих людей...»?

- А. Святослав Ігорович;
- Б. Володимир Великий;
- В. Ярослав Мудрий;
- Г. Володимир Мономах.

5. Який руський князь здійснив похід на Візантію у 860 році?

- А. Аскольд;
- Б. Олег;

- В. Святослав;
- Г. Володимир.

6. Який основний матеріал використовувався на Русі для написання книг?

- А. Папір;
- Б. Папірус;
- В. Пергамент;
- Г. Шовк.

7. Укажіть державу, проти якої князь Святослав Ігорович здійснив похід у 968 році?

- А. Волзька Болгарія;
- Б. Дунайська Болгарія;
- В. Хозарський каганат;
- Г. Візантія.

8. Позначте подію, яка відбулася в X столітті?

- А. Заснування Києва;
- Б. Прийняття християнства;
- В. З'їзд князів у Любечі;
- Г. Захоплення Києва монголо-татарами.

9. Першою кам'яною християнською церквою на Русі була:

- А. Софія;
- Б. Десятинна;
- В. Святого Іллі;
- Г. Лавра.

10. Назвіть князівство, яке було утворене в 1199 році.

- А. Чернігівське;
- Б. Галицько-Волинське;
- В. Полоцьке;
- Г. Новгородське.

11. У якому році Київська Русь була об'єднана під владою Ярослава Мудрого?

- А. 1016 р.;
- Б. 1019 р.;
- В. 1036 р.;
- Г. 1054 р.

12. Чи правильне судження?

Велике князівство Литовське другої половини XIV ст. ...

- 1) історики називають Литовсько-Руською державою;

2) складалося з удільних князівств, більшість з яких становили землі колишньої Київської Русі.

- А. Обидва варіанти правильні;
- Б. Тільки 1 варіант правильний;
- В. Тільки 2 варіант правильний;
- Г. Обидва варіанти неправильні.

13. Укажіть, коли було укладено Андрусівське перемир'я між Річчю Посполитою та Московським царством?

- А. 1665 р.;
- Б. 1667 р.;
- В. 1668 р.;
- Г. 1669 р.

14. Який гетьман став наступником Б. Хмельницького?

- А. Ю. Хмельницький;
- Б. І. Виговський;
- В. П. Дорошенко;
- Г. І. Самойлович.

15. Чи правильне судження?

На початку XVII ст. українське козацтво...

- 1) здійснювало «героїчні походи проти Османської імперії»;
- 2) стало пануючою соціальною верствою на українських землях у складі Речі Посполитої.

- А. Обидва варіанти правильні;
- Б. Тільки 1 варіант правильний;
- В. Тільки 2 варіант правильний;
- Г. Обидва варіанти неправильні.

16. Укажіть період гетьманування І. Самойловича.

- А. 1657–1659 рр.;
- Б. 1663–1668 рр.;
- В. 1672–1687 рр.;
- Г. 1687–1709 рр.

17. В якому році гетьман П. Конашевич-Сагайдачний на чолі 20-тисячного козацького війська здійснив похід на Москву, підтримуючи польського короля Сигізмунда III?

- А. 1605 р.;
- Б. 1611 р.;
- В. 1616 р.;
- Г. 1618 р.

18. Позначте факт, що характеризує зміст Коломацьких статей, підписаних І. Мазепою.

- А. Гетьман набирав собі особисту варту;
- Б. Гетьман не мав права звільняти старшину без згоди царя;
- В. Гетьман мав право укладати угоди з іноземними державами;
- Г. Гетьман забороняв шлюби між українцями та росіянами.

19. Позначте рік, коли відбулась Полтавська битва?

- А. 1707 р.;
- Б. 1708 р.;
- В. 1709 р.;
- Г. 1710 р.

20. Про якого діяча йдеться в уривку з історичного джерела?

«Політичний, церковний, освітній діяч Речі Посполитої. З 1627 р. – архімандрит Києво-Печерського монастиря. У 1632 р. домогся від королівської влади визнання вищої православної церковної ієрархії. Для підвищення культурно-освітнього рівня православних священників заснував Лаврську школу...»

- А. П. Могилу;
- Б. Ф. Прокоповича;
- В. Й. Кондзелевича;
- Г. В.-К. Острозького.

21. Уривок якого договору подано нижче?

«На стороні його королівської величності – від Дніпра, що під Києвом, і ... до Путивльського рубежу ніякого міста, ні волості... від нинішнього часу належати не буде... А внизу по Дніпру земля, що називається запороги, і тамтешні козаки... мають бути під високою рукою обох великих государів... Місто Київ на сторону Речі Посполитої має бути віддане... через два роки від нинішнього договору рахуючи...»

- А. Зборівський договір 1649 р;
- Б. Білоцерківський договір 1651 р;
- В. Гадяцький договір 1658 р;
- Г. Андрусівський договір 1667 р.

22. Серед наведених подій історії України вкажіть ту, яка відбулася у XVIII ст.

- А. Переяславська рада;
- Б. Смерть Б. Хмельницького;
- В. Ліквідація полкового устрою;
- Г. Повстання Я. Острянина і Д. Гуні.

23. Чи правильне судження?

Запорозькі козаки на чолі з отаманом К. Гордієнком...

- 1) підтримали антиросійський виступ гетьмана І. Мазепи;
- 2) під час Полтавської битви завдали удар в тил шведського війська і змусили його відступити;

- А. Обидва варіанти правильні;
- Б. Тільки 1 варіант правильний;
- В. Тільки 2 варіант правильний;
- Г. Обидва варіанти неправильні.

24. У який період існувала Малоросійська колегія створена Петром I ?

- А. 1700–1721 рр;
- Б. 1709–1722 рр;
- В. 1722–1727 рр;
- Г. 1727–1734 рр.

25. Острогозький, Харківський, Сумський, Охтирський та Ізюмський-це козацькі полки:

- А. Лівобережної Гетьманщини;
- Б. Слобідської України;
- В. Правобережної Гетьманщини;
- Г. Слобожанщина.

26. Який регіон України був охоплений «Коліївщиною»?

- А. Карпати і Прикарпаття;
- Б. Правобережжя;
- В. Лівобережжя;
- Г. Слобожанщина.

27. У якому році було остаточно закріпачене українське селянство колишньої Гетьманщини?

- А. 1764 р;
- Б. 1775 р;
- В. 1783 р;
- Г. 1785 р.

28. Який регіон Україна наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст. інтенсивно освоювався і колонізувався українцями та представниками інших національностей?

- А. Карпати та Прикарпаття;
- Б. Правобережжя;
- В. Лівобережжя;
- Г. Південь.

29. У якому мистецькому стилі виконані Успенський Собор Почаївської Лаври, церква св. Юра у Львові Андріївська церква в Києві?

- А. Ренесанс;
- Б. Бароко;
- В. Класицизм;
- Г. Рококо.

30. Унаслідок Першого поділу Речі Посполитої до Австрійської монархії приєднано:

- А. Волинь;
- Б. Закарпаття;
- В. Східну Галичину;
- Г. Північну Буковину.

31. Який перший університет європейського типу був відкритий на українських землях у складі Російської імперії?

- А. Харківський;
- Б. Київський;
- В. Одеський;
- Г. Катеринославський.

32. Упродовж якого періоду на Правобережній Україні було здійснено інвентарну реформу?

- А. 1830–1831 рр;
- Б. 1840–1841 рр;
- В. 1847–1848 рр;
- Г. 1851–1852 рр.

33. Які міста поєднала перша залізнична лінія, споруджена 1866 р. у Наддніпрянській Україні?

- А. Київ-Харків;
- Б. Київ-Одеса;
- В. Катеринослав-Юзівка;
- Г. Одеса-Балта.

34. За яких обставин на західноукраїнських землях було остаточно скасовано панщину?

- А. У результаті маніфесту російського царя;
- Б. У результаті революційних подій у Австрійській Імперії в 1848–1849 рр.;
- В. У результаті поразки в Кримській війні;
- Г. У результаті перетворення Австрійської імперії на Австро-Угорську.

- 35. До складу яких держав входили українські землі на початок ХХ ст.?**
А. Російської і Австрійської імперії;
Б. Російської і Австро-Угорської імперії;
В. Російської, Австрійської і Османської імперій;
Г. Російської, Австро-Угорської імперії та Польського королівства.
- 36. Позначте прізвище ініціатора створення Харківського університету.**
А. М. Максимович;
Б. М. Новиков;
В. І. Срезневський;
Г. В. Каразін.
- 37. Хто був основоположником української класичної музики?**
А. Гулак-Артемівський;
Б. М. Лисенко;
В. М. Леонтович;
Г. М. Вербицький.
- 38. Яке прізвище є зайвим у цьому логічному ланцюжку: В. Білозерський, М. Костомаров, П. Куліш, В. Капніст?**
А. В. Білозерський;
Б. М. Костомаров;
В. П. Куліш;
Г. В. Капніст.
- 39. Організатором кооперативного руху в Західній Україні був:**
А. В. Нагірний;
Б. Є. Олесницький;
В. Я. Грицак;
Г. М. Шашкевич.
- 40. Представники яких політичних течій українського руху в Галичині виступали проти політики «нової ери»?**
А. Радикали і народовці;
Б. Народовці і москвофіли;
В. Радикали і москвофіли;
Г. Москвофіли і соціалісти.
- 41. У якому році відбувся революційний виступ моряків Чорноморського флоту під керівництвом лейтенанта Шмідта?**
А. 1904 р.;
Б. 1905 р.;
В. 1906 р.;
Г. 1907 р.

42. Коли було проголошено Маніфест Миколи II, яким у країні проголошувались громадські свободи?

- А. 1904 р.;
- Б. 1905 р.;
- В. 1906 р.;
- Г. 1907 р.

43. Чи правильне судження?

На початку ХХ ст. провідними галузями економіки Галичини були...

- 1) нафтодобувна і лісопереробна;
- 2) харчова і нафтопереробна.

- А. Обидва варіанти правильні;
- Б. Тільки 1 варіант правильний;
- В. Тільки 2 варіант правильний;
- Г. Обидва варіанти неправильні.

44. Яка бойскаутська організація виникла у 1911 р. у Галичині?

- А. «Пласт»;
- Б. «Січ»;
- В. «Сокіл»;
- Г. «Просвіта».

45. Унаслідок проведення реформи П. Столипіна в Україні:

- А. Остаточо зруйновано селянську общину;
- Б. Подолано селянське безземелля та малоземелля;
- В. Утверджене приватне селянське землеволодіння;
- Г. Зупинено процес майнового розшарування селянства.

46. Хто є автором творів «Микола Джеря», «Кайдашева сім'я»?

- А. П. Мирний;
- Б. Л. Українка;
- В. І. Франко;
- Г. І. Нечуй-Левицький.

II. Завдання на встановлення відповідності.

47. Установіть відповідність між історичним періодом та часом, впродовж якого він тримав в Україні.

- А. Палеоліт; 1. 9–7 тис. р. до н.е.;
- Б. Мезоліт; 2. 150–10 тис. р. тому;
- В. Неоліт; 3. 7–4 тис. р. до н.е.;
- Г. Енеоліт. 4. 4–3 тис. р. до н.е.

	А	Б	В	Г

48. Установіть відповідність між визначеннями і поняттями.

- А. Назва господарства, хутора запорозьких козаків, де вони перебували, коли не велися воєнні дії;
 Б. Хутір, маєток, велике шляхетське господарство, орієнтоване на ринок;
 В. Адміністративний орган управління містом, яке мало грамоту на самоврядування;
 Г. Військово-адміністративна одиниця Запорозької Січі, що складалася з кількох козаків.

1. Магістрат;
 2. Ратуша;
 3. Фільварок;
 4. Зимівник;
 5. Курінь.

А	Б	В	Г

49. Установіть відповідність між угодами та країнами, що їх укладали.

- А. Віленське перемир'я 1656 р.
 Б. Слободищенський договір 1660 р.
 В. Буцацький мирний договір 1672 р.
 Г. Бахчисарайський договір 1681 р.

1. Османська імперія та Московське царство;
 2. Московське царство та Річ Посполита;
 3. Правобережне козацтво з Османською імперією та Річ Посполита;
 4. Українська козацька держава та Річ Посполита;
 5. Лівобережна Гетьманщина та Московське царство.

А	Б	В	Г

50. Установіть відповідність між авторами та їх творами.

- А. Пантелеймон Куліш.
 Б. Марко Вовчок.
 В. Іван Нечуй-Левицький.
 Г. Панас Мирний.

1. «Хіба ревуть воли як ясла повні?»
 2. «Кайдашева сім'я»
 3. «Чорна Рада»
 4. «Інститутка»
 5. «Каменярі»

А	Б	В	Г

51. Установіть відповідність між особистостями та напрямками їх діяльності.

- А. І. Карпенко-Карий.
 Б. М. Лисенко.
 В. І. Франко.
 Г. О. Бекетов.

1. Архітектура;
 2. Музика;
 3. Театр;
 4. Література;
 5. Живопис.

А	Б	В	Г

III. Завдання на встановлення правильної послідовності.

52. Установіть послідовність подій.

- А. Пограбування і спалення Києва Андрієм Боголюбським;
 Б. Любецький з'їзд князів;
 В. Невдалий похід новгород-сіверського кн. Ігоря Святославовича проти половців;
 Г. Битва на р. Калка.

1	2	3	4

53. Установіть послідовність подій державно-політичного життя XVIII ст.

- А. Ухвалення «Пактів і Конституції прав і вольностей Війська Запорізького»;
 Б. Початок діяльності Першої Малоросійської Колегії;
 В. Зруйнування за наказом Петра I Чортомлинської Січі;
 Г. Обрання гетьманом І. Скоропадського.

1	2	3	4

54. Установіть послідовність подій суспільного життя XIX ст.

- А. Видання альманаху «Русалка Дністрова»;
 Б. Видання збірки поезій «Кобзар» Т. Г. Шевченка;
 В. Вихід трьох частин «Енеїди» І. Котляревського;
 Г. Публікація брошури «Ukraina irredenta» Ю. Бочинського.

1	2	3	4

55. Установіть послідовність панування кочових племен на території України.

- А. Скіфи;
 Б. Гуни;
 В. Кіммерійці;
 Г. Сармати.

1	2	3	4

56. Установіть послідовність здійснення реформ 1860–1870 рр. у Російській імперії.

- А. Створення виборних місцевих органів самоврядування – земств – у лівобережних та південних губерніях України;
 Б. Ліквідація особливої залежності селян від поміщиків, наділення селян землею та визначення за неї повинностей, викуп селянських наділів;
 В. Скасування рекрутських наборів та впровадження загальної військової повинності строком до 6–7 років;
 Г. Упровадження виборного (на основі майнового цензу) міського самоврядування, створення міських дум та міських управ.

1	2	3	4

Завдання 57-60 містять варіанти відповідей серед яких лише три правильні.

57. Укажіть характерні риси правління Святослава.

- А. Розгромив Хозарський каганат й зруйнував столицю Ітіль;
- Б. Перед походом завжди попереджав ворогів «Йду на ви»;
- В. Побудував церкву св. Софії;
- Г. Здійснював походи на Балкани;
- Д. Створив найбільшу для того часу бібліотеку (500 томів);
- Е. Підтримував дипломатичні відносини з Оттоном I.

1	
2	
3	

58. Що було характерно для періоду, коли українські землі входили до Великого князівства Литовського?

- А. Литовці дотримувалися принципу «Старовини не рушити, новини не вводити»;
- Б. «Руська правда» стала зводом законів Великого Князівства Литовського;
- В. Проповідувався та насаджувався католицизм;
- Г. Руська мова була державною;
- Д. Відбувалися гоніння на православних;
- Е. Заборонялося розмовляти руською мовою.

1	
2	
3	

59. Які події відбулися в першій половині XVIII ст.?

- А. Укладення Куруківської угоди;
- Б. Зруйнування фортеці Кодак запорожцями на чолі з І. Сулимою;
- В. Віленське перемир'я між Московією та Польщею;
- Г. Гетьманування Д. Многогрішного;
- Д. Укладення договору «Вічний мир» між Московією та Польщею;
- Е. Затвердження сеймом Речі Посполитої «Ординації війська запорізького».

1	
2	
3	

60. Які події відбулися в першій половині XIX ст.?

- А. Скасування кріпосного права в західноукраїнських землях;
- Б. Кримська війна;
- В. Видання Олександром II Емського указу;
- Г. Селянський рух на Поділлі під керівництвом Устима Кармалюка;
- Д. Діяльність у Львові гуртка «Руська трійця»;
- Е. Зародження народницького руху.

1	
2	
3	

Тест №3

1.Б 6.Б 11.Б 16.Б 21.Г 26.Б 31.А 36.Г 41.Б 46.Г
 2.Б 7.Б 12.А 17.Г 22.Б 27.Б 32.Б 37.Б 42.Б
 3.Б 8.Б 13.Б 18.Б 23.Б 28.Г 33.Г 38.Г 43.Б
 4.Б 9.Б 14.Б 19.Б 24.Б 29.Б 34.Б 39.А 44.А
 5.А 10.Б 15.Б 20.А 25.Б 30.Б 35.Б 40.Б 45.Б

47.

А	Б	В	Г
2	1	3	4

48.

А	Б	В	Г
4	3	1	5

49.

А	Б	В	Г
2	4	3	1

50.

А	Б	В	Г
3	4	2	1

51.

А	Б	В	Г
3	2	4	1

52.

А	Б	В	Г
2	1	3	4

53.

А	Б	В	Г
3	4	2	1

54.

А	Б	В	Г
1	2	3	4

55.

А	Б	В	Г
2	4	1	3

56.

А	Б	В	Г
2	1	4	3

57.

1	2	3
А	Б	Г

58.

1	2	3
А	Б	Г

59.

1	2	3
А	Б	Е

60.

1	2	3
А	Г	Д

Тест №4

Завдання 1–46 мають по чотири варіанти відповідей, з яких лише ОДНА ПРАВИЛЬНА. Виберіть правильну відповідь.

1. У межах якого археологічного періоду винайдено лук та стріли?

- А. Палеоліт;
- Б. Неоліт;
- В. Мезоліт;
- Г. Енеоліт.

2. Назвіть державу, столицею якої було місто Пантікапей.

- А. Велика Скіфія;
- Б. Понтійське царство;
- В. Боспорське царство;
- Г. Київська Русь.

3. У якому році відбулися описані події?

Князь Олег із 80 тисячами воїнів на 2 тисячах човнів виступив на Константинополь. Діставшись до околиці міста, Олег наказав прикріпити до човнів колеса. Коли повіяв погожий вітер, човни суходолом рушили до мурів міста з того боку, де їх ніхто не чекав. Приголомшені раптовою появою війська русичів, візантійці запропонували їм укласти мирну угоду. Згідно з укладеним договором, Візантія гарантувала руським купцям сприятливі умови для торгівлі, сплачувала викуп, обіцяла давати щорічну данину Києву та іншим руським містам. На знак своєї перемоги Олег прибив свій щит на воротах Константинополя.

- А. 882 р.;
- Б. 907 р.;
- В. 945 р.;
- Г. 957 р.

4. Укажіть ім'я князя, який був розгромлений на р. Альта?

- А. Ярополк;
- Б. Мстислав;
- В. Ярослав;
- Г. Святополк.

5. Укажіть назву грецького міста-колонії, заснованого на Таманському півострові.

- А. Ольвія;
- Б. Пантікапей;
- В. Херсонес;
- Г. Фанагорія.

6. У якому столітті була створена «Руська Правда»?

- А. IX ст.;
- Б. X ст.;
- В. XI ст.;
- Г. XII ст.

7. Укажіть державу, проти якої князь Ігор здійснив похід у 941 році?

- А. Волзька Болгарія;
- Б. Дунайська Болгарія;
- В. Хозарський каганат;
- Г. Візантія.

8. Першим руським князем-християнином був:

- А. Аскольд;
- Б. Ольга;
- В. Володимир;
- Г. Ярослав.

9. Яка риса економічного життя є характерною для розвитку Русі в XI–XII ст.?

- А. Формування єдиного ринку;
- Б. Створення єдиної грошової системи;
- В. Формування великого вотчинного землеволодіння;
- Г. Розвиток товарного шляху «з варяг у греки».

10. У якому році Галицьке та Волинське князівства було об'єднано в єдину державу?

- А. 1171 р.;
- Б. 1185 р.;
- В. 1199 р.;
- Г. 1205 р.

11. У якому князівстві стався єдиний випадок, коли боярин проголосив себе князем?

- А. Володимирському;
- Б. Галицькому;
- В. Київському;
- Г. Чернігівському.

12. У якому році була укладена перша унія між Литвою та Польщею?

- А. 1385 р.;
- Б. 1401 р.;
- В. 1411 р.;
- Г. 1435 р.

13. Позначте причину, яка спонукала Велике князівство Литовське укласти Люблінську унію з Польським королівством.

- А. Війна з Угорським королівством;
- Б. Поразка у війні з Московською державою;
- В. Військова допомога у відсічі агресії з боку Тевтонського ордену;
- Г. Військова допомога у відсічі агресії з боку Кримського ханства.

14. Укажіть назву військово-адміністративної одиниці Запорізької Січі.

- А. Земля;
- Б. Полк;
- В. Курінь;
- Г. Хутір.

15. Укажіть період гетьманування І. Мазепи?

- А. 1657–1659 рр.;
- Б. 1663–1668 рр.;
- В. 1672–1687 рр.;
- Г. 1687–1709 рр.

16. У правління якого гетьмана було укладено Гадяцький договір?

- А. Ю. Хмельницького;
- Б. І. Виговського;
- В. П. Дорошенка;
- Г. І. Самойловича.

17. Позначте рік створення Першої Малоросійської колегії.

- А. 1708 р.;
- Б. 1722 р.;
- В. 1764 р.;
- Г. 1775 р.

18. Позначте прізвище відомого церковного діяча культури, який у 1705 році присвятив гетьману Мазепі драму «Владимир», а в 1710 році «переадресував» її царю Петру І.

- А. І. Вишенський;
- Б. Ф. Прокопович;
- В. Д. Туптало;
- Г. Х. Філалет.

19. Позначте рік, коли указом Петра І Києво-Могилянський колегіум підтвердив статус вищого навчального закладу.

- А. 1694 р.;
- Б. 1701 р.;
- В. 1709 р.;
- Г. 1711 р.

20. Укажіть період гетьманування К. Розумовського:

- А. 1722–1727 рр.;
- Б. 1734–1750 рр.;
- В. 1750–1764 рр.;
- Г. 1764–1775 рр.

21. Що спонукало Б. Хмельницького укласти з Річчю Посполитою Білоцерківський договір?

- А. Смерть польського короля Владислава IV;
- Б. Поразка козацько-селянського війська у битві під Берестечком;
- В. Спустошення поляками Брацлавщини і Київщини;
- Г. Перехід кримських татар на бік Польщі.

22. Ватажками якого руху були І. Гонта та М. Залізняк?

- А. «Холерних бунтів»;
- Б. «Коліївщина»;
- В. «Київської козащини»;
- Г. Походу «У Таврію за волею».

23. Яке місто було гетьманською резиденцією за гетьманування І. Мазепи?

- А. Батурин;
- Б. Чигирин;
- В. Глухів;
- Г. Київ.

24. Укажіть, про якого історичного діяча ідеться:

«Очолив повстання проти польської шляхти, яке почалося навесні 1768 р. і охопило Черкаси та Київщину. На козацькій раді був обраний гетьманом і «князем уманським». Проголосив приєднання Правобережної України до Росії. Був засланий царським урядом до Сибіру».

- А. Олекса Довбуш;
- Б. Максим Залізняк;
- В. Семен Гаркуша;
- Г. Іван Гонта;

25. Укажіть рік, коли вийшов царський указ про остаточну ліквідацію гетьманського правління в Україні.

- А. 1750 р.;
- Б. 1755 р.;
- В. 1764 р.;
- Г. 1781 р..

26. Позначте ватажка козацько-селянського руху в Україні наприкінці XVI – на початку XVII ст., ім'я якого прославив Т. Г. Шевченко в поемі «Тарасова ніч».

- А. К. Косинський;
- Б. С. Наливайко;
- В. Т. Федорович;
- Г. Я. Острянин.

27. Відповідно до умов Андрусівського перемир'я 1667 р. територія Запорізької Січі потрапляла під контроль:

- А. Речі Посполитої;
- Б. Московського царства;
- В. Речі Посполитої, Московського царства;
- Г. Речі Посполитої, Московського царства та Османській імперії.

28. Позначте дату третього поділу Речі Посполитої, в результаті якого українські землі дісталися Австрійській та Російській імперіям.

- А. 1772 р.;
- Б. 1775 р.;
- В. 1793 р.;
- Г. 1795 р.

29. Чи правильне судження?

Російсько-турецькі війни другої половини XVIII ст. ...

- 1) призвели до входження Північного Причорномор'я до складу Російської імперії;
- 2) призвели до загарбання Росією Правобережної України;
- А. Обидва варіанти правильні;
- Б. Тільки 1 варіант правильний;
- В. Тільки 2 варіант правильний;
- Г. Обидва варіанти неправильні.

30. Позначте, якій події був присвячений роман П. Куліша «Чорна Рада».

- А. Обранню гетьманом І. Брюховецького в Ніжині;
- Б. Обранню гетьманом І. Мазепи на р. Колмак;
- В. Зреченню П. Дорошенка гетьманства;
- Г. Правлінню Ю. Хмельницького.

31. Укажіть період гетьманування К. Розумовського:

- А. 1722–1727 рр.;
- Б. 1734–1750 рр.;
- В. 1750–1764 рр.;
- Г. 1764–1775 рр.

32. У якому році в Австрійській імперії розпочалися події, які були складовою європейської «Весни Народів»?

- А. 1821 р;
- Б. 1835 р;
- В. 1848 р;
- Г. 1859 р.

33. Який історико-географічний регіон очільник громадівського руху В. Антонович вважав «Українським П'ємонт»?

- А. Слобідську Україну;
- Б. Західну Галичину;
- В. Закарпаття;
- Г. Східну Галичину.

34. Хто є автором першої національної опери «Запорожець за Дунаєм»?

- А. Г. Квітка-Основ'яненко;
- Б. М. Лисенко;
- В. С. Гулак-Артемівський;
- Г. М. Вербицький.

35. Чи правильне твердження?

Діяльність декабристів в Україні в першій чверті ХІХ ст. була складовою :

- 1) українського національно-визвольного руху;
- 2) російського суспільно-політичного руху.
- А. Обидва варіанти правильні;
- Б. Тільки перший варіант правильний;
- В. Тільки другий варіант правильний;
- Г. Обидва варіанти неправильні.

36. Коли Росія здійснила перехід до загальної військової повинності?

- А. 1861 р.;
- Б. 1874 р.;
- В. 1888 р.;
- Г. 1891 р.

37. Коштом якого українського підприємця вийшла за життя Т. Шевченка найбільш повна збірка його поезій – «Кобзар»?

- А. Смиренка;
- Б. М. Терещенка;
- В. І. Харитоненка;
- Г. А. Абази.

38. Виберіть прізвища засновників громадсько-культурного об'єднання «Руська трійця».

- А. М. Костомаров, В. Білозерський, М. Гулак;
- Б. І. Могильницький, М. Левицький, О. Духнович;

В. М. Муравйов, С. Трубецький, К. Рилєєв;
Г. М. Шашкевич, І. Вагилевич, Я. Головацький.

39. Коли було видано Маніфест про скасування кріпацтва в Російській імперії?

- А. 1848 р.;
- Б. 1849 р.;
- В. 1851 р.;
- Г. 1861 р.

40. Чи правильне твердження?

Наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. промисловість Наддніпрянської України:

- 1) Перебувала під значним впливом іноземного капіталу;
 - 2) Була органічною частиною економічної системи Російської імперії.
- А. Обидва варіанти павильні;
 - Б. Тільки 1 варіант правильний;
 - В. Тільки 2 варіант правильний;
 - Г. Обидва варіанти неправильні.

41. Укажіть, яку мету переслідував царат, сфальсифікувавши «справу Бейліса».

- А. Продемонструвати життєздатність судової системи Російської імперії;
- Б. Зупинити наростання українського національного руху;
- В. Поширити на Україну антисемітські настрої;
- Г. Поширити на Україну антиросійські настрої.

42. Представників мовно-літературної та суспільно-політичної течії другої половини ХІХ ст. на Галичині, Буковині та Закарпатті, які виступали за національно-культурну та державно-політичну єдність із російським народом і російською державою, називали:

- А. Народовці;
- Б. Хлопомани;
- В. Радикали;
- Г. Москвофіли.

43. Що було спільного для революцій 1905–1907 рр. у Російській імперії та революції 1848–1849 рр. в Австрійській імперії?

- А. Заснування перших україномовних газет;
- Б. Утворення перших українських політичних партій;
- В. Скасування кріпосного права на українських землях;
- Г. Надання урядами дозволів на діяльність товариства «Просвіта».

44. Укажіть, лідерами якої організації були І. Франко, М. Павлик, В. Будзиновський, С. Данилович, М. Левицький?

- А. Руської ради;
- Б. Народної ради;
- В. Русько-української радикальної партії;
- Г. Української національно-демократичної партії.

45. Перша російська революція 1905–1907 рр. за характером була:

- А. Буржуазною;
- Б. Буржуазно-демократичною;
- В. Демократичною;
- Г. Соціалістичною.

46. Позначте прізвище автора літературного твору «Камінний хрест».

- А. М. Коцюбинський;
- Б. Леся Українка;
- В. О. Кобилянська;
- Г. В. Стефаник.

II. Завдання на встановлення відповідності.

47. Установіть відповідність між подією та часом, коли вона відбулася.

А. Городельська унія;	1. 1385 р.;
Б. Острозька угода;	2. 1392 р.;
В. Грюнвальдська битва;	3. 1410 р.;
Г. Кревська унія.	4. 1413 р.;
	5. 1430 р.

А	Б	В	Г

48. Установіть відповідність між подією та часом, коли вона відбулася.

А. Здобуття Києва ордою Батия;	1. 1385 р.;
Б. Утворення Галицько-Волинської держави;	2. 1240 р.;
В. Заснування м. Львів;	3. 1392 р.;
Г. Кревська унія.	4. 1255 р.;
	5. 1199 р.

А	Б	В	Г

49. Установіть відповідність між гетьманом та договором, що укладався з московським царем.

А. Д. Многогрішний;	1. Конотопські статті;
Б. І. Самойлович;	2. Московські статті;
В. І. Брюховецький;	3. Переяславські статті;
Г. І. Мазепа.	4. Глухівські статті;
	5. Коломацькі статті

А	Б	В	Г

50. Установіть відповідність між іменами історичних діячів та подіями, що з ними пов'язані.

А. Б. Хмельницький;

Б. І. Виговський;

В. П. Дорошенко;

Г. І. Сірко.

1. Переможні походи проти

Кримського ханства;

2. Узяття Кафи;

3. Переяславська рада;

4. Битва під Конотопом;

5. Союз з Османською імперією.

А	Б	В	Г

51. Установіть відповідність між іменами митців та сферами їхньої творчості.

А. М. Маркевич;

Б. Т. Осиповський;

В. Є. Гребінка;

Г. В. Тропінін.

1. Живописець;

2. Ботанік;

3. Історія;

4. Математика;

5. Письменник.

А	Б	В	Г

52. Установіть відповідність між подіями і датами.

А. Повстання на броненосці «Потьомкін»;

Б. Столипінська аграрна реформа;

В. Трет'ючервневий переворот;

Г. Утворення Товариства українських поступовців (ТУП).

1. 1909 р.;

2. 1908 р.;

3. 1907 р.;

4. 1906 р.;

5. 1905 р.

А	Б	В	Г

III. Завдання на встановлення правильної послідовності.**53. Установіть послідовність подій.**

А. Заснування Києво-Печерської Лаври;

Б. Будівництво церкви св. Ілії;

В. Будівництво Десятинної церкви;

Г. Будівництво Михайлівського Золотоверхого собору.

А	Б	В	Г

54. Установіть послідовність правління гетьманів України.

А. І. Мазепа;

Б. Д. Вишневецький;

В. П. Сагайдачний;

Г. Б. Хмельницький.

А	Б	В	Г

55. Установіть послідовність подій.

- А. Видання Валуєвського циркуляру про заборону української мови;
 Б. Видання в Петербурзі першого українського журналу «Основа»;
 В. Емський указ Олександра II;
 Г. Діяльність таємної студентської організації Братство тарасівців.

А	Б	В	Г

56. Установіть послідовність подій.

- А. Початок столипінської аграрної реформи;
 Б. Урочисте відзначення в Україні 100-річного ювілею Т. Шевченка;
 В. Відкриття в Одесі першої в під російській Україні «Просвіти»;
 Г. «Справа Бейліса».

А	Б	В	Г

Завдання 57-60 містять варіанти відповідей серед яких лише три правильні.

57. Укажіть характерні риси правління Я. Мудрого.

- А. Приєднав землі волинян і хорватів;
 Б. Остаточо розгромив печенігів;
 В. Прийняв хрещення Київської Русі;
 Г. Побудував церкву св. Софії;
 Д. Вів успішні походи проти прибалтійських народів;
 Е. Вів боротьбу проти монголо-татар.

1	
2	
3	

58. Що було характерно для монголо-татарської навали на Руські землі?

- А. Захопили та зруйнували м. Київ;
 Б. Очоловав монголо-татарське військо хан Батий;
 В. Монголо-татари лояльно ставилися до населення;
 Г. Кочівники брали податок кров'ю;
 Д. Столицею золотої орди монголо-татари проголосили м. Київ;
 Е. Підтримували будівництво міст на Русі.

1	
2	
3	

59. Укажіть, які битви національно-визвольної війни відбулися в 1648 році.

- А. Битва біля р. Жовті Води;
 Б. Битва під Жванцем;
 В. Битва під Батогом;
 Г. Битва під Корсунем;
 Д. Битва під Берестечком;
 Е. Битва під Пилявцями.

1	
2	
3	

60. Вкажіть, які навчальні заклади були відкриті в першій половині XIX ст.?

- А. Київський університет св. Володимира;
 Б. Харківський університет;
 В. Ніжинська гімназія вищих наук;
 Г. Новоросійський університет;
 Д. Чернівецький університет;
 Е. Львівський університет.

1	
2	
3	

Тест №4

- 1.В 6.В 11.Б 16.Б 21.Б 26.В 31.В 36.Б 41.В 46.В
 2. В 7.Г 12.А 17.Б 22.Б 27.В 32.В 37.А 42.Г
 3. Б 8.А 13.Б 18.Б 23.А 28.Г 33.Г 38.Г 43.А
 4.Г 9.В 14.В 19.Б 24.Б 29.Б 34.В 39.Г 44.В
 5.Г 10.В 15.Г 20.В 25.В 30.А 35.В 40.А 45.В

47.

А	Б	В	Г
4	2	3	1

48.

А	Б	В	Г
2	5	4	1

49.

А	Б	В	Г
4	1	2	5

50.

А	Б	В	Г
3	4	5	1

51.

А	Б	В	Г
3	4	5	1

52.

А	Б	В	Г
5	4	3	2

53.

А	Б	В	Г
3	1	2	4

54.

А	Б	В	Г
4	1	2	3

55.

А	Б	В	Г
2	1	3	4

56.

А	Б	В	Г
2	4	1	3

57.

1	2	3
Б	Г	Д

58.

1	2	3
А	Б	Г

59.

1	2	3
А	Г	Е

60.

1	2	3
А	Б	В

Тест №5

I. Завдання 1–46 мають по чотири варіанти відповідей, з яких лише ОДНА ПРАВИЛЬНА. Виберіть правильну відповідь.

1. До якого археологічного періоду належать стоянки первісних людей у Кийк-Коба в Криму та поблизу м. Амвросіївки (Донецька область)?

- А. Палеоліт;
- Б. Мезоліт;
- В. Неоліт;
- Г. Енеоліт.

2. У якому році відбулися описувані події?

«Коли ж почули древляни, що він знову йде, порадилися з князем своїм Малом і сказали: «Якщо внадиться вовк до овець, то виносить по одній все стадо, якщо не уб'ють його. Так і сей: якщо не вб'ємо його, він усіх нас погубить». І послали вони до нього кажучи: «Чого ти йдеш знову? Ти забрав всю данину». І не послухав їх, і древляни, вийшовши на супротив з города Іскоростеня, вбили його..»

- А. 882 р.;
- Б. 911 р.;
- В. 945 р.;
- Г. 957 р.

3. Укажіть назву загальноруського кодексу юридичних норм за часів Ярослава Мудрого.

- А. Литовський статут;
- Б. Магдебурзьке право;
- В. «Руська Правда»;
- Г. «Повість минулих літ».

4. Як називалася категорія неповноправних людей на Русі, які через різні обставини вийшли зі своєї суспільної групи?

- А. Закупи;
- Б. Рядовичі;
- В. Холопи;
- Г. Ізгої.

5. Укажіть державу, проти якої князь Святослав здійснив похід у 970 році?

- А. Волзька Болгарія;
- Б. Дунайська Болгарія;
- В. Хозарський каганат;
- Г. Візантія.

6. Які кочові племена упродовж X–XI ст.. найбільше загрожували південним рубежам Київської Русі?

- А. Половці;
- Б. Печеніги;
- В. Хозари;
- Г. Авари

7. У якому році Володимиром Великим була проведена перша релігійна реформа (язичницька), згідно якої князь створив пантеон богів?

- А. 980 р.;
- Б. 988 р.;
- В. 996 р.;
- Г. 1015 р.

8. Із чим пов'язана поява таких термінів і понять «погост», «повоз», «урок»?

- А. Із запровадженням християнства;
- Б. Із реформами княгині Ольги;
- В. Зі схваленням «Руської правди»;
- Г. Із захопленням Києва князем Олегом.

9. В якому році було засновано Київську митрополію?

- А. 980 р.;
- Б. 988 р.;
- В. 1039 р.;
- Г. 1051 р.

10. На правління якого князя припав розквіт Галицького князівства?

- А. Данила Галицького;
- Б. Романа Мстиславовича;
- В. Ярослава Осмомисла;
- Г. Лева Даниловича.

11. Розпад Галицько-Волинської держави відбувся:

- А. 1340 р.;
- Б. 1325 р.;
- В. 1344 р.;
- Г. 1349 р.

12. Правителі якої країни щодо приєднання українських земель дотримувалися принципу «Старого не порушувати, нового не впроваджувати»?

- А. Великого князівства Литовського;
- Б. Польського королівства;
- В. Московського царства;
- Г. Угорського королівства.

13. У якому році засноване Львівське братство?

- А. 1576 р.;
- Б. 1586 р.;
- В. 1552 р.;
- Г. 1557 р.

14. Укажіть, за яким документом територію України було поділено між Річчю Посполитою та Російською державою.

- А. За Андрусівським миром 1667 р.;
- Б. За «Вічним миром» 1686 р.;
- В. За Зборівським миром 1649 р.;
- Г. За Переяславським договором 1654 р.

15. Який гетьман став наступником І. Виговського?

- А. Б. Хмельницький;
- Б. Ю. Хмельницький;
- В. П. Дорошенко;
- Г. І. Самойлович.

16. Укажіть період гетьманування Д. Многогрішного.

- А. 1668–1672 рр.;
- Б. 1663–1668 рр.;
- В. 1672–1687 рр.;
- Г. 1687–1709 рр.

17. В якому році козаки під проводом П. Конашевича-Сагайдачного здійснили морський похід на Кафу, Синоп і Трапезунд?

- А. 1648 р.;
- Б. 1616 р.;
- В. 1625 р.;
- Г. 1621 р.

18. У якому році відбулося козацько-селянське повстання під проводом Т. Трясила?

- А. 1625 р.;
- Б. 1630 р.;
- В. 1635 р.;
- Г. 1637 р.

19. Позначте дату битви під Батогом.

- А. Червень – серпень 1649 р.;
- Б. Липень 1651 р.;
- В. Травень 1652 р.;
- Г. Вересень – жовтень 1648 р.

20. У складі Руського та Брацлавського воєводств Речі Посполитої в другій половині XVI – першій половині XVII ст. перебували:

- А. Закарпаття, Буковина;
- Б. Галичина, Східне Поділля;
- В. Холмщина, Підляшшя;
- Г. Волинь, Полісся.

21. Яке висловлювання є правильним?

- А. Основою козацького війська була піхота;
- Б. Запорозькі козаки утримували постійний флот на Чорному морі;
- В. Козацтво було створене польською владою, як прикордонна сторожа на південно-східному рубежі Речі Посполитої;
- Г. Козацтво користувалося такими правами і привілеями, як і шляхта.

22. Який мистецький стиль був домінуючим в українській культурі за часів гетьманування І. Мазепи?

- А. Ренесанс;
- Б. Бароко;
- В. Рококо;
- Г. Класицизм.

23. Позначте рік, у якому наказом Катерини II було знищено Запорізьку Січ:

- А. 1764 р.;
- Б. 1775 р.;
- В. 1784 р.;
- Г. 1791 р.

24. Укажіть прізвище українського гетьмана періоду «Руїни», якому вдалося на короткий час об'єднати Правобережну і Лівобережну Україну?

- А. Ю. Хмельницький;
- Б. П. Тетеря;
- В. П. Дорошенко;
- Г. І. Самойлович.

25. Перші договірні статті, що визначали засади українсько-російських відносин та устрій української козацької держави, були укладені гетьманом:

- А. Б. Хмельницьким;
- Б. І. Виговським;
- В. П. Дорошенком;
- Г. І. Мазепою.

26. Позначте, з прізвищем якого гетьмана пов'язаний документ «Пакти і Конституції законів та вольностей Війська Запорозького».

- А. Д. Апостол;
- Б. І. Мазепа;

В. П. Орлик;
Г. П. Полуботок.

27. У якій галузі культури плідно працювали М. Березовський, Д. Бортнянський, А. Ведель?

А. Театр;
Б. Література;
В. Музика;
Г. Живопис.

28. Укажіть регіон, який у 1774 р. увійшов до складу володінь австрійських Габсбургів?

А. Буковина;
Б. Галичина;
В. Закарпаття;
Г. Поділля.

29. Скільки російсько-турецьких воєн відбулося у другій половині XVIII ст.?

А. Одна;
Б. Дві;
В. Три;
Г. Чотири.

30. Позначте роки існування Товариства об'єднаних слов'ян.

А. 1821–1824 рр.;
Б. 1823–1824 рр.;
В. 1822–1825 рр.;
Г. 1823–1825 рр.

31. Коли було видано маніфест про скасування кріпосного права в Російській імперії?

А. 1848 р.;
Б. 1849 р.;
В. 1851 р.;
Г. 1861 р.

32. Яке прізвище є зайвим у цьому логічному ланцюжку: М. Шашкевич, Я. Головацький, М. Драгоманов, І. Вагилевич?

А. М. Шашкевич;
Б. Я. Головацький;
В. М. Драгоманов;
Г. І. Вагилевич.

33. Коли напівлегальні об'єднання української інтелігенції – громади – відновили свою діяльність?

- А. 1860-х рр.;
- Б. 1870-х рр.;
- В. 1880-х рр.;
- Г. 1890-х рр.

34. Які наслідки мала «весна народів» для західноукраїнських земель?

- А. Закарпаття, Галичина і Буковина здобули автономію;
- Б. Усі українські землі в межах Австрійської імперії були об'єднані в адміністративну одиницю;
- В. На західноукраїнських землях було скасовано кріпацтво;
- Г. Сформувалися перші українські політичні партії.

35. Укажіть хронологічні межі Кримської війни.

- А. 1828–1829 рр.;
- Б. 1853–1856 рр.;
- В. 1854–1855 рр.;
- Г. 1877–1878 рр.

36. Яка організація в ході революції 1848–1849 рр. у Австрійській імперії домагалася поділу Галичини на дві частини:

- А. Головна руська рада;
- Б. Руська трійця;
- В. Руський собор;
- Г. Центральна рада народова.

37. Український національно-визвольний рух у Наддніпрянській Україні 1860–1880-х рр. був спрямований на:

- А. Об'єднання українського, польського, російського рухів в єдиний визвольний рух;
- Б. Перехід до легальної політичної боротьби за відродження української державності;
- В. Організацію видавничої справи, відкриття недільних шкіл, бібліотек;
- Г. Створення підпільних терористичних організацій.

38. Унаслідок якої події в Російській імперії почала виходити перша україномовна газета «Хлібороб»?

- А. Оприлюднення Валуєвського циркуляру 1863 р.;
- Б. Оприлюднення Емського указу 1876 р.;
- В. Підписання Олександром II «Маніфесту...» від 19 лютого 1861 р.;
- Г. Підписання Миколою II «Маніфесту...» від 17 жовтня 1905 р.

39. Із яким процесом пов'язані поняття «відруб», «хутір», «Сірий клин», «Зелений клин»?

- А. Селянською реформою 1861 р.;
- Б. Аграрною реформою П. Столипіна;
- В. Селянськими виступами під час революції 1905–1907 рр.;
- Г. «Ходіння в народ» народниками.

40. Коли відбулася реформа міського самоврядування?

- А. 1861 р.;
- Б. 1865 р.;
- В. 1870 р.;
- Г. 1874 р.

41. На яких українських землях на початку ХХ ст. були поширені спортивні товариства «Січ», «Сокіл», «Пласт»?

- А. Запоріжжя, Київщина;
- Б. Східна Галичина;
- В. Волинь, Поділля;
- Г. Донбас.

42. Укажіть, в якій галузі культури в кін. ХІХ – поч. ХХ ст. діяли А. Куїнджі, К. Костанді, М. Пимоненко?

- А. Живопис;
- Б. Архітектура;
- В. Література;
- Г. Театр.

43. В якому році греко-католицьку церкву очолив Андрій Шептицький?

- А. 1905 р.;
- Б. 1904 р.;
- В. 1900 р.;
- Г. 1899 р.

44. В якому році було створено військово-патріотичне товариство «Січові стрільці»?

- А. 1907 р.;
- Б. 1908 р.;
- В. 1911 р.;
- Г. 1912 р.

45. Позначте прізвище автора музики до українського національного гімну.

- А. М. Аркас;
- Б. М. Вербицький;
- В. М. Лисенко;
- Г. Ф. Колесса.

46. У якому році було створено військово-патріотичне товариство «Січові стрільці»?

- А. 1878 р.;
 Б. 1888 р.;
 В. 1898 р.;
 Г. 1912 р.

II. Завдання на встановлення відповідності.

47. Установіть відповідність між племенами та їх царями.

- А. Готи;
 Б. Скіфи;
 В. Гуни;
 Г. Русини.

1. Атей;
 2. Аскольд;
 3. Германаріх;
 4. Аттіла.

А	Б	В	Г

48. Установіть відповідність між руськими князями та подіями, що з ними пов'язані.

- А. Ярослав Мудрий;
 Б. Володимир Мономах;
 В. Володимир Великий;
 Г. Ольга.

1. Спорудження Десятинної церкви;
 2. Придушення повстання древлян;
 3. Походи на Дунай;
 4. Написання твору «Повчання дітям»;
 5. Будівництво храму св. Софії.

А	Б	В	Г

49. Установіть відповідність між іменами діячів та історичними подіями.

- А. П. Конашевич-Сагайдачний;
 Б. Б. Хмельницький;
 В. П. Дорошенко;
 Г. І. Мазепа.

1. Придушення антигетьманського повстання під проводом П. Іваненка (Петрика);
 2. Перехід української козацької держави під протекторат Османської імперії;
 3. Створення першої конституції;
 4. Укладення «Березневих статей»;
 5. Похід на Москву.

А	Б	В	Г

50. Установіть відповідність між термінами та його значенням.

А. Бусурман;
Б. Єзуїти;
В. Козак;
Г. Шляхта.	1. Члени католицького чернечого ордену, заснованого в 1534 р. в Парижі;
2. Людина іншої віри (переважно мусульманин);
3. Вільна людина;
4. Вищий привілейований стан суспільства в Польщі, Великому князівстві Литовському та в Україні в XIV–XVIII ст.	<table border="1" style="border-collapse: collapse; text-align: center;"> <tr> <td style="padding: 2px;">А</td> <td style="padding: 2px;">Б</td> <td style="padding: 2px;">В</td> <td style="padding: 2px;">Г</td> </tr> <tr><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td></tr> <tr><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td></tr> <tr><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td></tr> <tr><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td></tr> </table>	А	Б	В	Г																
А	Б	В	Г																			

51. Установіть відповідність між вченими та напрямками їх діяльності.

А. М. Грушевський;
Б. А. Кримський;
В. С. Реформатський;
Г. В. Кричевський.	1. Хімія;
2. Архітектура;
3. Математика;
4. Філологія;
5. Історія.	<table border="1" style="border-collapse: collapse; text-align: center;"> <tr> <td style="padding: 2px;">А</td> <td style="padding: 2px;">Б</td> <td style="padding: 2px;">В</td> <td style="padding: 2px;">Г</td> </tr> <tr><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td></tr> <tr><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td></tr> <tr><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td></tr> <tr><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td></tr> <tr><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td></tr> </table>	А	Б	В	Г																				
А	Б	В	Г																							

52. Установіть відповідність між організаціями та членами, що до них входили.

А. «Любов до істини»;
Б. Малоросійське товариство;
В. «Товариство об'єднаних слов'ян»;
Г. Південне товариство декабристів.	1. П. Пестель;
2. М. Муравйов;
3. І. Котляревський;
4. В. Лукашевич;
5. А. Борисов.	<table border="1" style="border-collapse: collapse; text-align: center;"> <tr> <td style="padding: 2px;">А</td> <td style="padding: 2px;">Б</td> <td style="padding: 2px;">В</td> <td style="padding: 2px;">Г</td> </tr> <tr><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td></tr> <tr><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td></tr> <tr><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td></tr> <tr><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td></tr> <tr><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td></tr> </table>	А	Б	В	Г																				
А	Б	В	Г																							

III. Завдання на встановлення правильної послідовності.**53. Установіть послідовність панування кочівників на території України.**

А. Готи;
Б. Гуни;
В. Сармати;
Г. Скіфи.	<table border="1" style="border-collapse: collapse; text-align: center;"> <tr> <td style="padding: 2px;">1</td> <td style="padding: 2px;">2</td> <td style="padding: 2px;">3</td> <td style="padding: 2px;">4</td> </tr> <tr><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td></tr> <tr><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td></tr> <tr><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td></tr> <tr><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td></tr> </table>	1	2	3	4																
1	2	3	4																		

54. Установіть послідовність подій.

А. Захоплення запорізькими козаками під проводом П. Сагайдачного Кафи;
Б. Прийняття польським сеймом «Ординації Війська Запорізького»;
В. Козацьке повстання під проводом К. Косинського;
Г. Козацьке повстання під проводом М. Жмайла.	<table border="1" style="border-collapse: collapse; text-align: center;"> <tr> <td style="padding: 2px;">1</td> <td style="padding: 2px;">2</td> <td style="padding: 2px;">3</td> <td style="padding: 2px;">4</td> </tr> <tr><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td></tr> <tr><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td></tr> <tr><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td></tr> <tr><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td><td style="width: 20px; height: 20px;"></td></tr> </table>	1	2	3	4																
1	2	3	4																		

55. Установіть послідовність подій.

- А. Виступ декабристів;
 Б. Вітчизняна війна проти Наполеона;
 В. Створення організацій «Народна воля» і «Чорний переділ»;
 Г. Відміна кріпосного права у Наддніпрянській Україні.

1	2	3	4

56. Установіть послідовність подій.

- А. Заснування Новоросійського університету;
 Б. Заснування університету Св. Володимира у Києві;
 В. Заснування університету у Харкові;
 Г. Заснування Чернівецького університету.

1	2	3	4

Завдання 57-60 містять варіанти відповідей серед яких лише три правильні.

57. Укажіть характерні риси правління Володимира.

- А. Приєднав землі волинян і хорватів;
 Б. Провів адміністративну реформу;
 В. Приєднав до Русі міста Червенської Русі – Червень, Белз;
 Г. Остаточно розгромив печенів;
 Д. Упорядкував існуючі норми права в єдиний збірник законів держави – «Руську правду»;
 Е. Вів успішні походи проти литовських племен.

1	
2	
3	

58. Укажіть, які події пов'язані з князюванням Романа Мстиславовича.

- А. Об'єднав Галицьке і Волинське князівства в єдину державу;
 Б. Заснував м. Львів;
 В. Зробив столицею м. Галич;
 Г. Уславився переможними походами на Литву та половців;
 Д. Остаточно розгромив монголо-татар;
 Е. Поставив наступником Д. Детька.

1	
2	
3	

59. Назвіть композиторів.

- А. О. Шумлянський;
 Б. С. Ковнір;
 В. М. Березовський;
 Г. Д. Бортнянський;
 Д. А. Квасов;
 Е. А. Ведель.

1	
2	
3	

60. Визначте характерні риси адміністративно-територіального устрою українських земель у складі Російської імперії.

- А. Територія України розділялася на дев'ять губерній;
 Б. Територія України розділялася на вісім губерній;
 В. Губернії розподілялися на повіти на чолі з ісправниками;
 Г. Посада губернатора була виборною;
 Д. Адміністративно-виконавча влада в губерніях належала губернатору;
 Е. Україна мала власний територіально-адміністративний устрій.

1	
2	
3	

Тест №5

1.А 6.Б 11.А 16.А 21.А 26.Б 31.Г 36.А 41.Б 46.Б
 2.Б 7.А 12.А 17.Б 22.Б 27.Б 32.Б 37.Б 42.А
 3.Б 8.Б 13.Б 18.Б 23.Б 28.А 33.Б 38.Г 43.Б
 4.Г 9.Б 14.Б 19.Б 24.Б 29.Б 34.Б 39.Б 44.Г
 5.Б 10.Б 15.Б 20.Б 25.А 30.Г 35.Б 40.Б 45.Б

47.

А	Б	В	Г
3	1	4	2

49.

А	Б	В	Г
5	4	2	1

51.

А	Б	В	Г
5	4	1	2

53.

А	Б	В	Г
3	4	2	1

55.

А	Б	В	Г
2	1	4	3

57.

1	2	3
А	Б	В

59.

1	2	3
В	Г	Е

48.

А	Б	В	Г
5	4	1	2

50.

А	Б	В	Г
2	1	3	4

52.

А	Б	В	Г
3	4	5	1

54.

А	Б	В	Г
2	4	1	3

56.

А	Б	В	Г
3	2	1	4

58.

1	2	3
А	В	Г

60.

1	2	3
А	В	Д

5. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

5.1 Основна література

1. Лях Р. Історія України. З найдавніших часів до середини XIVст. : підруч. для 7-го кл. серед. школи / Р. Лях, Н. Темірова. – К., 1998.
2. Власов В. Історія України : підр. для 7-го класу / В. Власов. – К., 2003.
3. Смолій В. А. Історія України : підр. для 7-го кл. загальноосвітніх навч. закл. / В. А. Смолій, В. С. Степанков. – К., 2011.
4. Струкевич О. К. Історія України : підруч. для 8 класу загальноосвіт. навч. закл. / О. К. Струкевич, І. М. Романюк, Т. П. Пірус. – К., 2008.
5. Власов В. Історія України : підр. для 8-го класу / В. Власов. – К., 2005.
6. Турченко Ф. Г. Історія України : підручник для 9-го класу / Ф. Г. Турченко, В. М. Мороко. – К., 2005.
7. Реєнт О. Історія України : посібник для 9-го класу / О. Реєнт, О. Малій. – К., 2005.
8. Турченко Ф. Г. Історія України. Кінець XVIII – початок XX століття: підручник для 9 кл. серед. загальноосвіт. навч. закл. / Ф. Г. Турченко, В. М. Мороко. – К., 2001.
9. Турченко Ф. Г. Історія України. 10 кл. : підруч. для загальноосвіт. навч. закл. : профільний рівень / Ф. Г. Турченко. – К., 2010.
10. Турченко Ф. Новітня історія України. Частина перша. 1917–1939. 10 клас / Ф. Турченко. – К., 2002.
11. Кульчицький С. Історія України (1914–1939) : підручник для 10-го класу / С. Кульчицький, Ю. Шаповал. – К., 2003.
12. Гупан Н. М. Новітня історія України : 1914–1939 : 10 кл. : навч. посіб. / Н. М. Гупан, О. І. Пошетун. – К., 2003.
13. Турченко Ф. Новітня історія України. (1939 – початок XXI ст.) : підручник для 11-го класу / Ф. Турченко, П. Панченко, С. Тимченко. – К., 2006.

14. Кульчицький С. Історія України (1939–2001) : підручник для 11-го класу / С. Кульчицький, Ю. Шаповал. – К., 2005.
15. Гупан Н. М. Новітня історія України : підручник для 11-го кл. / Н. М. Гупан, О. І. Пометун, Г. О. Фрейман. – К., 2007.
16. Історія України : підр. для 11 кл. загальноосвіт. навч. закл. : рівень стандарту, акад. рівень / О. І. Пометун, Н. М. Гупан. – К., 2011.

5.2. Додаткова література

1. Бойко О. Д. Історія України : посібник / О. Д. Бойко – К., 2007.
2. Борисенко В. Й. Курс української історії. З найдавніших часів до кінця XIX ст. : навчальний посібник для вузів / Й. В. Борисенко. К., 1998.
3. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX–XX ст. / Я. Грицак – К., 1996.
4. Губарев В. К. Історія України : конспект лекцій для студентів і викладачів. / В. К. Губарев. – Донецьк, 2004.
5. Дорошенко Д. Нарис історії України / Д. Дорошенко. – Т. 1,2. – К., 1991.
6. Ефименко А. История украинского народа / А. Ефименко. – К., 1990.
7. Історія України / під ред. Ю. Зайцева. – Л., 1996.
8. Історія України / наукові редактори Ф. Стеблій, Я. Грицак. – Л., 1996.
9. Історія України в особах XIX–XX ст. – К., 1995.
10. Історія України від найдавніших часів до сьогодення : збірник документів і матеріалів / за заг. ред. А. П. Коцура, Н. В. Терес. – Київ-Чернівці, 2008.
11. Історія України. Курс лекцій : навчальний посібник для студентів вузів. У 2-х книгах. – К., 1991.
12. Історія України : навчальний посібник / під заг. ред. В. А. Смолія. – К., 1997.
13. Історія України : посібник / за ред. Г. Д. Темка, Л. С. Тупчієнка. – К., 2002.
14. Історія України : курс лекцій / під ред. Мельник П. Г. – К., 1991–1992.
15. Історія України: нове бачення: у 2-х т. / під ред. В. А. Смолія. – К., 1995.

16. Крип'якевич І. Історія України / І. Крип'якевич. – Л., 1990.
17. Крип'якевич І. Коротка історія України / І. Крип'якевич. – К., 1993.
18. Історія України: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. В. Світлична; рец. : В. В. Кравченко, О. Я. Красівський. – К., 2008.
19. Історія України: навч.-метод. посіб. для семінарських занять/ В. М. Литвин (кер. авт. кол.), А. Г. Слюсаренко, В. Ф. Колесник та ін.; за ред. : В. М. Литвина. – К., 2006.
20. Історія України: неупереджений погляд: факти, міфи, коментарі / В. В. Петровський, Л. О. Радченко, В. І. Семененко. – Х., 2007.
21. Історія України та її державності : навч. посіб. для студ. і викл. вищ. навч. закл./ І.Є. Дещинський , І.О. Гаврилів, Р.Д. Зінкевич та ін.; За наук. ред. Л.Є. Дещинського; М-во освіти і науки України, Наук.-метод. центр вищ. освіти МОН України. – Л., 2005.
22. Історія України ХХ – початку ХХІ століття: навч. посіб. / П. П. Панченко, Н. П. Барановська, С. С. Падалка [та ін.] ; за заг. ред. В. А. Смоля. – К., 2004.
23. Історія України : документи, матеріали. – К., 2002.
24. Лановик Б. Д. Історія України : навчальний посібник / Б. Д. Лановик, М. В. Лазарович. – К., 2001.
25. Литвин В. М. Історія України / В. М. Литвин. – К., 2008
26. Полонська-Василенко Н. Історія України. / Н. Полонська-Василенко – К., 1992.
27. Полонська-Василенко Н. Історія України. : У 2-х ч. Т.2 / Н. Полонська-Василенко. – К., 1993.
28. Субтельний О. Україна: історія. / пер. з англ. Ю. І. Шевчука; Ват. ст. С. В. Кульчицького. – К., 1993.
29. Федоров О. В. Історія України : навчально-методичний посібник для студентів денної та заочної форм навчання / О. В. Федоров. – Кіровоград, 2003.

Навчально-методичне видання

**Мазур Оксана Олександрівна,
Куниця Зоряна Михайлівна**

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ З НАЙДАВНІШИХ ЧАСІВ ДО 1914 РОКУ

**Навчально-методичний посібник
для викладачів та слухачів підготовчих курсів**

Комп'ютерна верстка *Л. Г. Любченко*

Підписано до друку 27.12.2011. Формат 60x84/16. Гарнітура Таймс
Папір офсет. Ум. друк. арк. 4,5. Тираж 100 пр. Зам. № 4097

Видавець і виготівник видавничий відділ
Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького
Адреса: 18000, м. Черкаси, бул. Шевченка, 81, кімн. 117,
Тел. (0472) 37-13-16, факс (0472) 37-22-33,
e-mail: vydav@cdu.edu.ua, <http://www.cdu.edu.ua>
Свідоцтво про внесення до державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК №3427 від 17.03.2009 р.